1947 ÉV. SZEPTEMBER HÓ.

Ny 2982

HONVÉD

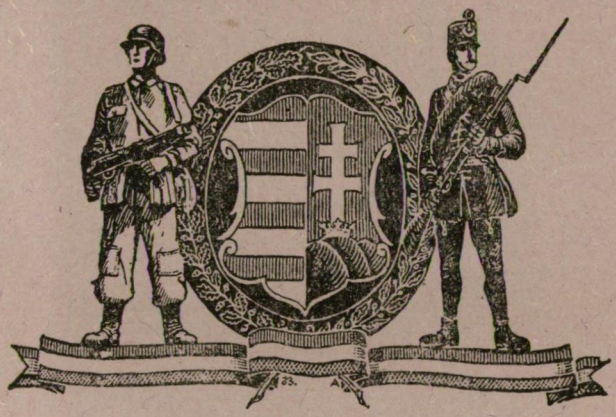

KATONAI FOLYÓIRAT

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN

TARTALOM:

A Szabadságharc centennáriuma és a Honvédség. Irta: SÓLYOM LÁSZLÓ vezérőrnagy 1
A Magyar Hadügyminisztérium az 1848—49-iki Szabadságharc idején. Irta: DR. ERDÉLYI GYULA ezredes 4
A folyami harceszközök korszerűsítése. Irta: DEZSÉNYI MIKLÓS ezredes 20
A tüzérség tűztervének elkészítése támadásban. Irta: SZÜCS ISTVÁN ezredes 25
A ferobbantott tiszaugi Tisza-híd helyreállítása. Irta: DR. FEIMER LÁSZLÓ ezredes 28
A rohamtüzérség harca. Irta: SIMONYI-GINDELE GÉZA százados 35
Aknavetős tapasztalatok a második világháborúban. Irta: FEKETE GÉZA főhadnagy 39
A vezetékes hiradóanyaggal kapcsolatos tapasztalatok. Irta: VERMES ZOLTÁN őrnagy 44
Könyv- és lapszemle 51
Politikai helyzetkép 67
Rövid hírek 73

II. ÉVFOLYAM. 9. SZÁM.

Csekély kockázat

nagy lehetőség!

Vegyen

Osztálysorsjegyet

Húzás:

1947 október 16-án.

TÖLTŐTOLLBAN

ISMÉT

VEZET

SZAKSZERŰ

JAVITÁSOK

Turcsány

VII., Rákóczi-út 15

VII., Erzsébet-krt. 16

V., Szent István-krt. 5

Rendes forgalomban egy példány ára 7 forint.

Előfizetési díj: egy évre 72 forint, félévre: 38 forint, negyedévre: 20 F

Vállalatokkal külön megállapodás szerint.

II. évfolyam. 9. szám. 1947 szeptember hó.

HONVÉD

KATONAI FOLYÓIRAT

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 15-ÉN.

A SZABADSÁGHARC CENTENNÁRIUMA ÉS A HONVÉDSÉG

A „Szabadságharc hagyományainak útján" címmel a „Honvéd" legelső számában cikket írtam, melyben megkíséreltem vázolni a lap feladatát és működési területét. Annak a véleménynek adtam akkor kifejezést, hogy a lapnak, mint az új honvédség szellemi irányítójának, példáért, útmutatásért, tradicióért a Szabadságharc hagyományaihoz kell visszanyúlnia és 1848—49. demokratikus meggyőződését, haladó lendületét, haza- és szabadságszeretetét kell tükröznie. Még nem érkezett el az ideje, hogy számot adjunk róla, mennyire felelt meg a lap e célkitüzéseknek; az akkori cikkemben felvetett témát most a centennárium közeledése tette ismét időszerűvé.

A centennárium nem merülhet ki puszta emlékezésben és ünneplésben. Nem szabad megismétlődnie az elmúlt száz év márciusainak, midőn a magyar nép évről-évre csillogó szavakkal és nem is üres szívvel adózott multja legragyogóbb időszakának, de az ünnep multán az eszmék és kokárdák újra a ládafiába kerültek és akik a meggyőződés belső tüzével szabadságról, forradalomról szónokoltak, másnap folytatták megszokott filiszteréletüket, észre sem véve, hogy ami naponta velük és körülöttük történik, az nem más, mint a tegnap még általuk hangoztatott eszmék elárulása. Az évforduló napjai most nem múlhatnak el a lelkekbe vésett maradandó nyomok nélkül, hogy a Szabadságharc tanításai a mindennapi élet gyakorlatába átvive cselekedeteinket is irányítsák.

Ehhez felszínre kell hoznunk, a Szabadságharc hagyományából mindazt az értéket, ami irányt mutat, tanulságul szolgál és erőt ad mai munkánkhoz és ezt az értéket minél nagyobb tömegek tulajdonává kell tennünk. Ez a jubileumi évben a magyar nép legfontosabb feladata és ez a feladatunk nekünk, honvédeknek is. A centennárium senki másra nem ró annyi felelősséget, mint éppen miránk, minthogy az nekünk, bátran mondhatjuk, családi

ünnepünk. A „honvéd" név ugyanolyan szorosan összeforrott a száz év előtti eseményekkel, mint Petőfi és Kossuth neve, nélküle semmiféle jubileum el nem képzelhető, de az új demokratikus honvédség sem képzelhető el elődjével — a Szabadságharc honvédseregével való mély szellemi kapcsolat nélkül.

Mennyi mindent jelent számunkra a szabadságharc honvédserege magyar szempontból és szorosan vett katonai szempontból! Rákóczi óta az első nemzeti hadsereg, katonái a nép fiai, kiváltságok és osztálykülönbség nélkül, vezetői magyarok és magyarul érző európaiak, akik magyar kormány irányítása alatt, magyar célokért kűzdenek. A magyar föld fiai, akik közel másfél évszázad óta számukra idegen, dinasztikus érdekekért, számtalan esetben saját érdekük ellen hullatták vérüket, most saját magukért, gyermekeik jobb jövőjéért harcolnak.

A honvédség a szabadság és emberi haladás serege. Zászlói a a nemzeti függetlenség, nemes nacionalizmus szimbólumai, mélyekre a magyar szabadság jelszava mellé a világszabadság jelszavát írták, nem pedig a gyülölködő sovinizmusét. A magyarság a világ minden rabszolganépével együtt akart síkraszállni a közös szabadságért és nem rajta múlt, hogy a megnemértés, politikai elmaradottság és reakciós intrika a nemzetiségeket szembeállította vele.

1848 március 15. a honvédség születésnapja. És milyen nagyszerű volt ez az újszülött! Más hadseregek hosszú évtizedek alatt értek el a fejlődés megfelelő fokára, ezt a „csodálatos ifjú sereget" pedig „napok szűlték, mégis, mintha szűlte volna három század". Melyik hadsereg dicsekedhet még azzal, hogy semmiből lett és már alakulása évében sikert-sikerre halmoz, sajátos szellemet teremt és a haditettek olyan sorát viszi végbe, ami még patinás, nagymultú hadseregeknek is dicsőségére válna.

Az erőfeszítés nagyságát csodáljuk-e, hogyan szereltek, fegyverezték fel százezres hadsereget, midőn a háború kitörésekor kellett megteremteni a hadiipart, hogyan látták el nehéz viszonyok között az ország egész területén harcoló csapatokat? Beszéljünk-e arról, hogy a magyar nép mennyire a sajátjának tudta ezt a honvédsereget és hogy érte milyen áldozatokat hozott? Beszéljünk-e arról a számtalan analógiáról, amely 48—49. és mai helyzetünk között fennáll? Hogy csak egyre utaljak ezek közül, amelynek mai problémáinkkal való hasonlósága kézenfekvő: a tisztikar problémájára, a császári hadseregből származó honvédtisztek ügyére, a szaktudás és politikai megbízhatóság kédésére.

A demokratikus honvédség akkor ünnepli elődjeihez méltóan, a jövő szempontjából pedig hasznos módon a centennáriumot, ha a Szabadságharc katonai emlékeiből minél gazdagabb anyagot tár fel és ad át elsősorban a mai magyar katonanemzedéknek, általuk közvetve pedig az egész magyar népnek. Ennek a törekvésnek szolgálatába óhajtunk állani azzal a cikksorozattal, amely mai számunkban indul meg, és amelynek szerkesztését a Honvéd Levéltár és Múzeum beosztottai végzik. A cikksorozat a Szabadságharccal foglalkozó tanul-

mányok gyűjteménye, amelyek ezentúl minden számunkban megjelenve újra és újra figyelmeztetnek az évforduló közeledtére.

A kiegyezés és az első világháború között magyar hadtörténetírás alig volt. Azok a kíváló szakírók, elsősorban a honvédsereg volt tisztjei, akik megértették a történelem parancsát és igyekeztek a Szabadságharc katonai emlékeit a következő nemzedékek számára megmenteni, a dokumentációs anyagtól elzárva és az akkori politikai viszonyoktól gátolva nem végezhettek teljes értékű munkát. Az első világháború utáni idő reakciója, ha már le nem tagadhatta a Szabadságharcot, legalább igyekezett azt sterilizálni, forradalmi jellegétől megfosztani, valódi problémáit elferdíteni.

A mai hadtörténetírás feladata az, hogy a Szabadságharc eseményeit szervesen belehelyezze a kor politikai, gazdasági és társadalmi viszonyaiba és a modern történelemtudomány tökéletesebb módszerével igyekezzék arról minél hűbb képet rajzolni. A történelemből lehet és kell is okulni és egészen természetes, hogy minden nép elsősorban a saját történelméből tanulhat, hiszen a múlt eseményei közül mi sem állhat közelebb mai kérdéseihez, mint azok, amelyek hazánk földjén a maihoz hasonló viszonyok között, vele rokon szereplőkkel játszódtak le. A Szabadságharc történetének feldolgozásánál a tárgyilagos hadtörténetírásnak rá kell világítani erényeinkre és gyengéinkre, teljesítményeinkre és mulasztásainkra, ki kell kutatnia a siker, főleg a balsiker valódi okait, hogy a már elkövetett hibákba többé bele ne essünk.

A tárgyilagosság természetesen nem jelenthet hideg tartózkodást és a döntő problémák kívülről való szemlélését. Amennyire elkerülhetetlen az, hogy a történész az igazságot, a teljes igazságot és semmi mást, mint az igazságot keresse, éppoly szükséges félreérthetetlen állásfoglalása a haladás és demokrácia tekintetében.

Ilyen szellemben indul meg ez a cikksorozat, mely első lépés a magunk elé tűzött távolabbi, nagyobb cél megvalósítása felé, melyet az elmúlt rendszer bűnös módon elmulasztott és ez: az egész magyar hadügy történetének tudományos feldolgozása.

A szabadságharc centennáriumára való felkészülés ezzel a cikksorozattal semmiesetre sem fejeződhet be. A lap márciusi számában felhívást intéztünk olvasóinkhoz, melyben a jubileumi ünnepségekbe való intenzív bekapcsolódást, 48-as emlékbizottságok megalakítását javasoltuk, azzal a feladattal, hogy minden egyes honvédszervnél és csapatnál az előkészítés munkáját irányítsák. Felhívásunk visszhang nélkül maradt és nem kaptunk semmiféle javaslatot a centennárium méltó megünneplésére.

Az idő gyorsan múlik. Már pedig a jubileumi év soha vissza nem térő alkalmat kínál a honvédség megismertetésére és népszerűsítésére. A nyitott szemmel járó katonának tudnia kell, hogy erre milyen nagy szükség van. Ne áltassuk magunkat: az egyenruhát — múltbeli szereplése miatt — még mindig előítélettel szemlélik a magyar népnek azok a részei, akik benne annakidején a demokratikus törekvéseket brutá-

lisan elnyomó államhatalom leghűbb támaszát ismerték meg. A centennárium alkalmat ad arra, hogy a reakció honvédsége helyett 48—49. demokratikus honvédségére irányítsuk a közfigyelmet és minden eszközzel demonstráljuk, hogy a mai honvédség nem az ellenforradalom, hanem a Szabadságharc honvédseregének utóda és örököse.

A munkának meg kell indulni, mert a feladatok nagyok, az idő sürget, a felelősség alól pedig senki sem vonhatja ki magát.

Sólyom László

A MAGYAR HADÜGYMINISZTÉRIUM AZ 1848/49-IKI SZABADSÁGHARC IDEJÉN

AZ utolsó pozsonyi magyar országgyűlésen hozott s V. Ferdinánd király által szentesített 1848. évi III. tc. Magyarország és a magyar korona alatt egyesített országok számára felelős független magyar minisztérium felállítását rendelte el.

Az első magyar minisztérium megszervezésével megbízott gróf Batthyány Lajos miniszterelnök legnehezebb feladata a hadügyminisztérium megalakítása volt. Pesten és Bécsben szinte egyidejüleg jelentkezett politikai megmozdulások, az osztrák hadügyminisztériummal s a magyarországi katonai hatóságokkal és csapatokkal kapcsolatban még rendezésre váró igazgatási, alkalmazási és hatásköri problémák tisztázatlan volta miatt az önálló magyar hadügyi adminisztráció megszervezése nagy körültekintést, komoly szakértelmet és helyes politikai érzéket kívánt meg.

Az nem lehetett kétséges, hogy a hadügyminisztérium élére olyan magasabb rendfokozatú katonai személyt kellett állítani, aki nemcsak magyarországi származású volt, hanem a magyar nyelvet — állása politikai jellegénél fogva — szóban és írásban tökéletesen birta és jó magyar hazafi hírében állott.

Ebben az időben parancsnoki beosztásban szolgáló magyar származású tisztünk kevés volt. A nevesebbek közül a győri születésű *Hrabovszky János* altábornagyot, a boczkói (Nyitra vm.) *Móga János* vezérőrnagyot, kassai dandárparancsnokot, a Kolozsváron született báró *Baldacci Manó* ezredest, a Károly főherceg nevét viselő 51. kolozsvári gyalogezred parancsnokát, *Benedek Lajos* ezredest, a Gyulay nevét viselő 33. sorgyalogezred parancsnokát, a későbbi „Königrätz"-i hadvezért, *Kiss Ernőt,* a hannoveri király nevét viselő 2. huszárezred parancsnokát, gróf *Teleky Ádám* ezredest, a Nádor huszár 12. ezred parancsnokát, báró *Récsey Ádám* táborszernagyot, a magyar testőrség

alkapitányát és később *Batthyány Lajos* helyére kinevezett miniszterelnököt, kellemesi *Melczer Andort*, a Schwarzenberg herceg 19. sorgyalogezred ezredesét, és 1848. június 30-án kinevezett hadügyi államtitkárt, végül a bajai születésű *Mészáros Lázár* ezredest, az 5. huszárezred parancsnokát említhetjük fel. Az itt fel nem sorolt és később a honvéd hadseregben magasabb parancsnoki tisztséget betöltő katonai személyek csak 1848. március 15.-e után neveztettek ki ezredessé, illetve parancsnokká s így azok felsorolásától eltekintünk.

A felsoroltak közül Hrabovszky altábornagy volt a legkitünőbb, legképzettebb tiszt. Kiváló szellemi képesség, szorgalom és tudás szerencsésen egyesültek személyében s már mint főhadnagy a táborkari (vezérkari) tisztek közé került. A Napoleon ellen vívott Lipcse-i csata során, mint alezredes a Mária Terézia lovegrendet s az ezzel járó bárói méltóságot nyerte el. 1832-ben vezérőrnagyi rendfokozattal Budán találjuk, mint dandárparancsnokot. 1837-ben altábornagy lesz s 1844-ben osztályparancsnokká nevezik ki Nagyváradra; a városban általános megbecsülésnek és tiszteletnek örvend, s ezért a város díszpolgárává és Bihar vármegye táblabírájává választja. Személyével azért foglalkozunk behatóbban, mert, hogy nem ő lett az első magyar hadügyminiszter, az nem képességeinek lebecsülésére vezethető vissza, hanem egyedül csak arra a körülményre, hogy Kossuth Lajos a hadügyminisztérium felállítása időpontjában még személyesen nem ismerte és nem hallott róla. Kossuth londoni tartózkodása idején olyan értelmű nyilatkozatot tett, hogyha Hrabovszky altábornagyot előbb ismerte volna, mint erre később alkalma nyilt, Pestről Debrecenbe való távozása előtt, egy 2 óra hosszat folyó tárgyalás során, akkor „csak ez és nem más lett volna hadügyminiszterré" — mondja Kossuth — „s akkor a mi ügyeink bizonyosan jobb fordulatot vesznek".

Ahogy Hrabovszkyt nem ismerte Kossuth, a miniszterségre számbajöhető többi katonai parancsnok múltjáról, alkalmasságáról, magyar érzéséről, hazafias felfogásáról sem voltak értesülései. Egyedül *Mészáros Lázár* nevére emlékezett vissza, aki több éven át a Kossuth által szerkesztett „Pesti Hirlap" állandó előfizetője volt, hazafias célokra történt gyűjtéseket támogatott és a Magyar Tudós Társaság levelező tagja volt. „Azonnal azt gondoltam" — mondja Kossuth londoni nyilatkozatában — „hogy ez az ezredes jó hazafi lehet és javaslatba hoztam őt a miniszterelnöknek".

Ennek a véletlennek köszönhette Mészáros magyar hadügyminiszterré való kinevezését. Nem kérdezte senki tőle, akar-e miniszter lenni, vannak-e feltételei, még azt sem, hogy elfogadja-e a megbizatást. Javaslatba hozták V. Ferdinánd magyar királynak, s 1848. márciusában magyar hadügyminiszter lett.

A kinevezésről Mészáros március 17-én Veronában értesült. A Radetzky-féle hadsereg olaszországi visszavonulásában ezrede élén ő is résztvett, s a Mincio-hoz értek, amikor Veronába érkezett magyar lapokban az első felelős független magyar minisztérium tagjai között nevét olvasta. A hír annyira meglepte, hogy — miként maga mondta — a kinevezését tartalmazó hírlap kiesett kezéből. Ezen nem is lehet

csodálkoznunk, ha arra gondolunk, hogy 35 évi katonai szolgálata folyamán politikával soha nem foglalkozott s kineveztetése előtt 20 éven át távol élt hazájától.

Mészáros őszintén úgy érezte, hogy nem alkalmas személy ezekben a válságos politikai időkben olyan hatalmas feladatok teljesítésére, mint aminő egy új magyar hadsereg megszervezése volt. E mellett újságokból és más forrásokból értesült a bécsi és a budapesti politikai mozgalmakról, a hadügyet érintő nemzeti követelésekről. Egész bizonyosnak látszik, hogy nem tudott a változás tartósságában hinni s titokban mindig csak azt remélte, hogy a kibontakozás során a nemzet elfogja ejteni egy önálló magyar hadügyminisztérium gondolatát s ez esetben talán rá már nem is lesz szükség. Fájt otthagynia ezredét is, melynek élén annyiszor kitüntette magát, s félt a felelősségtől is, mely új állásában várt rá. A kérdés akkor oldódott meg véglegesen, amikor királya, 1848. május 7-én legfelsőbb kéziratában arra utasította, hogy *azonnal* adja át ezrede parancsnokságát a rangban legidősebb alezredes beosztottjának és siessen új állomás helyére a hadügyminiszteri teendők átvételére. Egyidejüleg maga a miniszterelnök is minisztertanácsi határozat alapján futár útján írásban szólította fel, hogy azonnal adjon választ arra, mi az elhatározása, Mészárosnak most már színt kellett vallani s május 17-én útnak is indult Veronából. Innsbruck-on, Bécsen át május 29-én érkezett Budapestre.

Elhatározását nagyban megkönnyítették azok a legfelsőbb királyi kéziratok, melyek egyrészt a horvátországi különválási mozgalmak elfojtását célozták, másrészt a magyar hadügyminiszternek az ország területén levő magyar katonaság parancsnokló tábornokaihoz és az osztrák hadügyminiszterhez való viszonyát szabályozták.

Jellachich-hoz a király május 6-án intézett kéziratot; ebben azt mondja az uralkodó, hogy „legszilárdabb és legrendíthetetlenebb akaratom a kormányzat egységének fenntartása a Magyarország koronája alatt egyesült országokban s ezért oda utasítom Önt, hogy királyi helytartóm parancsainak és az *általam kinevezett magyar felelős minisztériumomnak,* melyet én az 1848. évi III. tc. értelménél fogva Magyarország és az ezen országgal kapcsolatban álló országok törvényes kormányzatával felruháztam, az *igazgatás minden ágaiban pontosan engedelmeskedjék.*"

Legnagyobb jelentőségüek azonban azok a királyi intézkedések voltak, amelyek a magyar hadügyminiszter jogállását tisztázták részben a magyarországi parancsnokló tábornokokhoz, részben az osztrák hadügyminiszterhez. A parancsnokló tábornokokhoz intézett kéziratnak az volt a lényege, hogy az országban levő magyar katonaság ezentúl minden parancsot és rendeletet illetékes magyar minisztériumától fogja kapni, az osztrák hadügyminiszter pedig utasíttatott, hogy ezentúl minden rendelkezése csak a felelős magyar hadügyminiszter útján lesz a magyar parancsnokló tábornokoknak kiadható. Ezekből az intézkedésekből Mészáros jogosan következtethetett arra, hogy az új felelős magyar kormány és az uralkodó közti jóviszony nem az események szülte kényszerű szükségességen, hanem a korszellem diktálta szilárd

Kossuth Lajos

alapokon nyugszik s hogy ezen legfelsőbb elhatározások folytán a magyar hadügyminiszteri állás elfoglalásának nem lehet tárgyi akadálya.

Mészáros hadügyminiszterré történt kinevezésétől Budapestre érkezéséig közel két és félhónap telt el. Batthyány Lajos miniszterelnök feladata volt, hogy erre az időre a hadügyminiszteri teendők ideiglenes ellátásáról gondoskodjék. Ezt akként

oldotta meg, hogy míg a hadügyminisztérium leglényegesebb elvi ügyeit ő maga intézte, a napi szolgálati ügyek vitelét Ottinger Ferenc cs. kir. vezérőrnagy, budai dandárparancsnokra bízta, aki e célra *külön irodát* is létesített. Ez az iroda volt észerint a megszervezendő magyar hadügyminisztérium alapja.

Batthyány, mint a hadügyminisztérium ügyeinek ideiglenes intézője, legfőbb feladatának a nemzeti őrsereg (nemzetőrség), felállítását elrendelő 1848. évi XXII. tc. végrehajtását tekintette. Emellett arra is különös gondja volt, hogy az ország határain kívül állomásozó magyar sorkatonaságot az országba visszahozza. Erre a délvidéken megindult harcok kényszerítették. Kénytelen volt tapasztalni, hogy megfelelő számú és erejű magyar csapatok híjján a kormány képtelen a szerbek fegyveres megmozdulását elfojtani. Ezért került sor a továbbiakban toborzás útján, azaz önkéntes jelentkezés alapján 10 gyalogzászlóaljból és 1 üteg tüzérségből álló *rendes (honvédi) nemzetőrség* felállítására

Amíg tehát Mészáros május végén megjelent a fővárosban, és a magyar hadügyminisztérium vezetését átvette, a miniszterelnök és a kormány már sok komoly intézkedést tett a haza védelmére. Mészárosnak nagy könnyebbséget jelentettek ezek a már megtett intézkedések annál is inkább, mert legfontosabb feladata elsősorban minisztériumának megszervezése volt. Ez azonban nagyon lassan haladt előre, mert sok olyan kellemetlen incidens (Ceccopieri olasz ezred eskümegtagadása a Vérmezőn, Jellachich engedetlensége, stb.) állandóan hátráltatta őt a szervezés munkájában.

Az is hátrányosan befolyásolta tevékenységét, hogy a magasabb állások betöltésére számbavett személyek alkalmasságára és megbízhatóságára kevés adattal rendelkezett.

A szervezéssel kapcsolatban első intézkedése volt, hogy az államtitkári (akkor álladalmi titkári) állásra kellemesi Melczer Andort, a 19. sorgyalogezred ezredesét hozta javaslatba; a kinevezés június 30-án meg is történt, de mivel Latour osztrák hadügyminiszter sehogysem akarta őt a császári hadsereg kötelékéből elbocsátani, a kinevezés elküldését állandóan késleltette. Ez volt az oka annak, hogy Melczer csak augusztus elején érkezett meg Budapestre s kinevezése csak augusztus 8-án jelent meg a hivatalos közlönyben. Melczer képzett katona s egyik legműveltebb törzstisztje volt a hadseregnek. Politikai szempontból azonban megbízhatatlannak bizonyult; mert amikor augusztus közepén Ottinger vezérőrnagy helyére a Drávánál összpontosított magyar haderő főparancsnokává kinevezték, e megbizatásáról már szeptember első napjaiban lemondott s néhány hét múlva már Magyarországról is emigrált.

Melczernek június 30-i kinevezését július 2-án több más magasabb rangúak és alacsonyabb beosztásban levők kinevezése követte. Ezzel lényegében megalakult az első magyar hadügyminisztérium, mely a miniszter közvetlen környezetén és a miniszteri irodán kívül 7 osztályra tagozódott.

A miniszter közvetlen környezetében és irodájában 1 államtitkárt, 1 elnöki titkárt, 2 személyes segédet, 2 fogalmazót, 1 iktatót, 1 minisz-

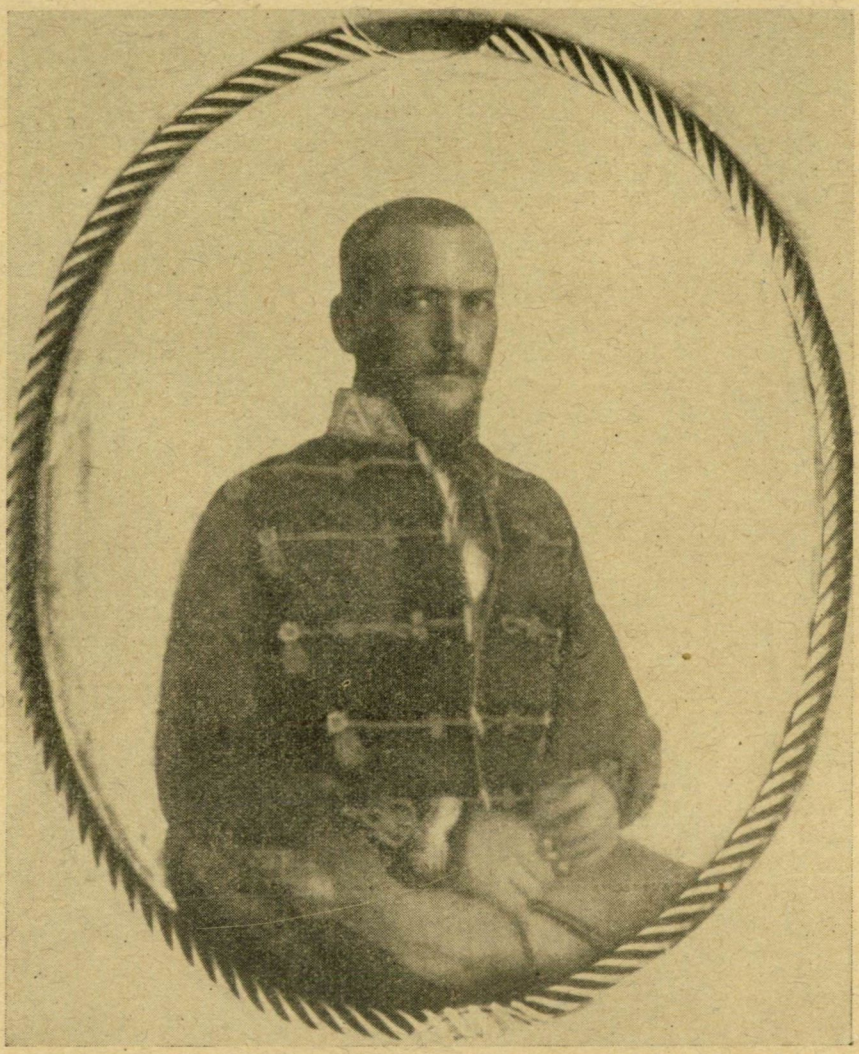

Görgey Artur

teri kiadót, 1 iktatói segédet, 1 kiadói segédet, 1 fogalmazó gyakornokot, 5 írnokot és 1 gyakornokot találunk.

Az I. osztály az Erdéllyel kapcsolatos katonai ügyeket intézte. Állománya: 1 osztályfőnök és 1 írnok volt.

A II. osztály a katonai osztály, az indulási és elhelyezési ügyekben intézkedett. Az osztályfőnökön kívül 2 osztály-segéd, 2 fogalmazói segéd és 2 írnok volt az osztályhoz beosztva.

A III. osztály fegyver-felügyeleti osztály, 1 osztályfőnökkel, 1 hadsegéddel, 1 fogalmazói segéddel, 1 irnokkal és 1 dijnokkal.

A IV. igazságügyi osztályban 1 osztályfőnököt és 1 fogalmazói segédet találunk.

Az V. osztály a katonai nevelőintézetek ügyeit intézte 1 osztályfőnökkel s 1 irnokkal.

A VI. osztály a sajtó-iroda 1 osztályfőnökkel és 1 írnokkal.

A VII. osztály volt a polgári és élelmezési osztály. Az osztályfőnökön kívül, mint beosztottak szerepeltek: 3 tanácsos, 1 titkár, 1 iroda-igazgató, 1 iroda-segéd, 4 fogalmazó, 2 fogalmazói segéd, 2 levéltár-írnok, 6 írnok, 4 díjnok.

A hadügyminisztériumban ezenkívül volt még 4 hivatalszolga és több katonai küldönc.

Az első szervezés igen kezdetleges állapotokra mutat. Sok olyan osztály hiányzott, melyek az új magyar haderő felállításához elengedhetetlenül szükségesek voltak. Csak arra volt elegendő a 7 osztály, hogy ideiglenesen a csapatok szükségleteiről, ügyeik elintézéséről s a csapatokat érintő fontosabb rendeletek kiadásáról gondoskodni tudjon. De nem is volt szükség ekkor még nagyobb adminisztrációra. Amikor a minisztérium ebben a szervezetében megalakult, még csak a Délvidéken álltak harcban csapataink, Jellachich betörése csak 2 hónap múlva következett be, az osztrák támadás pedig csak közel egy félév múlva. Ezenkívül azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy Ausztria és Magyarország között a katonai kérdésekben még mindig nem alakult ki végleges állapot. A magyar nemzeti véderő megszervezése körüli bizonytalanság állandó súrlódással járt a két ország között. Csak amikor több mint félévi áldatlan harc után november folyamán Magyarország arra az elhatározásra kényszerült, hogy a nemzet minden katona-elemét (sorkatonaságot, nemzetőrséget, honvédzászlóaljakat; szabadcsapatokat, stb.) magában foglaló önálló magyar hadsereget teremtsen, csak akkor lehetett a magyar hadügyminisztérium végleges szervezésére gondolni.

Az új szervezési rendelet szerint a hadügyminisztérium a következő osztályokból állott:

1. Elnöki osztály (jelzése E. betű).
2. Katonai osztály (A. betű).
3. Táborkari osztály (B. betű).
4. Tüzérségi és fegyverkezési osztály (C. betű).
5. Ujoncozási és lóállítási osztály (D. betű).
6. Élelmezési osztály (F. betű).
7. Igazságügyi osztály (G. betű). Ehhez az osztályhoz tartozott a magyar igazságügyi feltörvényszék és a katonai feltörvényszék.
8. Egészségügyi osztály (H. betű).

A hadügyminisztériumhoz tartozott még a főszámvevői, felülvizsgálati és számvevő-ellenőri hivatal és a tábori lelkészi igazgatás.

A fenti osztályokon kívül tervbevették, hogy a béke helyreállítása után még egy osztályt fognak felállítani, a katonai végvidék számára.

Az egyes osztályok hatáskörét külön rendelet szabályozta.

A szervezési rendelet még 1848. december közepén látott napvilágot. Végrehajtására azonban már csak a következő év folyamán,

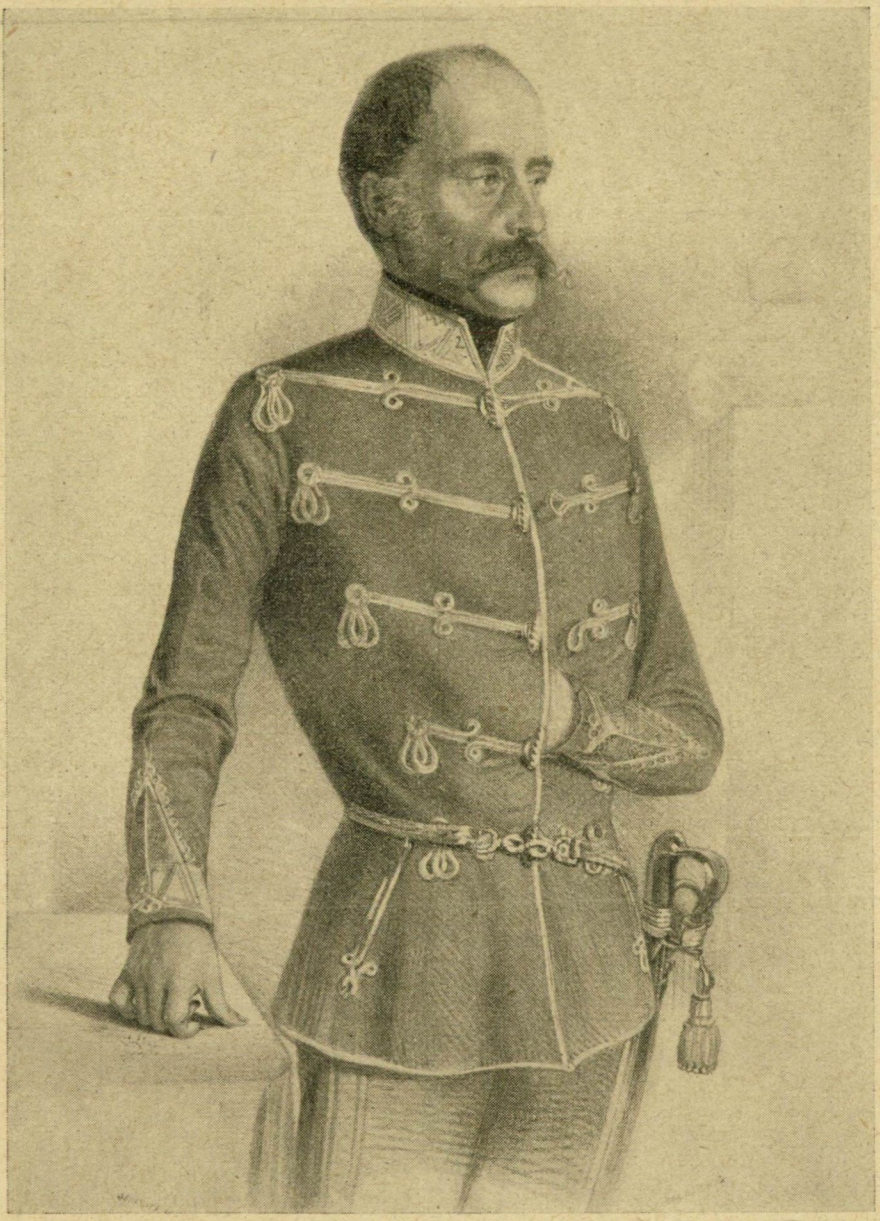

Mészáros Lázár

Debrecenben került sor. Az időközben bekövetkezett személyi változások (az osztályvezetők nagy része nem követte a minisztériumot Debrecenbe) és a célszerűségi szempontokból szükségesnek látszott

szervezési változtatások után az 1849-i hadügyminisztérium a következőképpen tagozódott:

A hadügyminiszter mellett volt 1 karsegéd, 1 személyi segéd, 1 államtitkár (betöltetlen).

Elnöki osztály.

1 főnök, 1 fogalmazó, 4 fogalmazó gyakornok, 2 írnok.

Táborkari osztály.

1 főnök, 7 törzskari százados, 2 főhadnagy, 1 hadnagy 2 fogalmazó.

Katonai osztály.

1 főnök, 2 beosztott tiszt, 1 titkár, 1 fogalmazó, 1 fogalmazói gyakornok, 1 levéltárnok.

Tüzérségi osztály.

1 főnök, 1 fogalmazó, 1 fogalmazó gyakornok, 1 írnok.

Fölfegyverkezési osztály.

(Debrecenben és Nagyváradon.)

1 főnök, 1 titkár, 1 beosztott tiszt, 2 fogalmazói gyakornok.

Igazságügyi osztály.

1 főnök, 1 titkár, 1 fogalmazó, 1 fogalmazói gyakornok, 1 írnok, 1 iktató.

Ujoncozási osztály.

1 főnök, 1 hadnagy, 1 fogalmazó, 1 fogalmazói gyakornok, 1 írnok.

Pótlovazási osztály.

1 pótlovazási főfelügyelő, 1 osztályfőnök, 2 beosztott tiszt, 2 fogalmazó, 2 fogalmazói gyakornok.

Egészségügyi osztály.

1 főnök, 1 tanácsnok, 2 segédtanácsnok, 3 fogalmazó, 2 írnok és számvizsgáló, 1 iktató és kiadó, 1 jegyző.

Lelkészi osztály.

1 főnök, 1 igazgató, 1 fogalmazó.

Gazdászati és számvevési osztály.

1 főnök, 2 tanácsos, 3 titkár, 5 fogalmazó, 5 fogalmazói gyakornok, 2 főszámvevő, 3 számvevő tiszt, 3 segédszámtiszt, 1 bírálószámtiszt, 1 főkönyvvezető, 1 tollvivő, 1 írnok.

Számvevői osztály.

3 főszámtiszt, 2 számtiszt, 1 irodaigazgató, 6 díjnok.

Iktató hivatal.

1 igazgató, 3 segédiktató, 2 írnok, 9 díjnok.

Irattár.

1 irattárnok, 5 irattári segéd.

Az 1849-i átszervezés csak egy lépés volt a hadügyminisztérium tökéletes és végleges szervezete felé. Bár már alkalmasnak látszott arra, hogy a nemzeti véderő igazgatását, kiegészítését, szükségleteinek fedezését biztosítani lehessen, de még mindig hiányzott belőle a különféle teendők rendszeres csoportosítása és az ügykörök célszerű szétválasztása. De hogy megvolt az erre való törekvés, azt az a szervezési változás mutatja, mely szerint az 1848-i tervtől eltérőleg az ujonco-

Aulich Lajos

zási és pótlovazási ügyeket ezentúl nem egy osztály, hanem két külön osztály intézte. Nagy hiánya volt az új átszervezésnek az is, hogy a táborkari ügyvitel szempontjából tervbevett, annyira fontos tagozódás (hadműveleti iroda, indulási és elhelyezési iroda, országleírási iroda, nyilvántartási iroda, hadtörténelmi iroda) a táborkari osztályon belül még nem jutott kifejezésre. A táborkar teendőit egyszerűen a táborkari osztály referensei végezték a munkakörük annyira aránytalanul volt megállapítva, hogy egy-egy beosztottra több munka esett, mint a hadügyminisztérium egy-másik egész osztályára. Jellemző példaként felemlíthetjük, hogy az a táborkari százados, aki az indulási és elhelye-

zési iroda ügyeit intézte, a harcrend megállapításán kívül még a hadműködési naplót is vezette, sőt az ő feladata volt még a beérkezett jelentések alapján az asztalra kifeszített Schediús-féle nagy térképen jelzőtűkkel megjelölni a csapatok időnkinti helyzetét.

Nagy elismeréssel kell megemlékeznünk arról, hogy a táborkari osztályon belül a nagy munka és a kevés munkaerő ellenére az ügyek intézésében fennakadás nem volt s a maga helyén minden egyes beosztott a nagy nemzeti ügyhöz méltóan pontosan és lelkiismeretesen teljesítette feladatát.

Ugyanígy kell dícsérőleg szólnunk a hadügyminisztérium többi osztályainak működéséről, ahol a folyó ügyeket mindig a legrövidebb úton és a leggyorsabb módon intézték el.

Mészáros nem volt szervezőtehetség, hadvezéri képességgel sem rendelkezett, de egyszerű gyakorlati katona volt, ki jól tudta, hogy egy hadseregnek mire van szüksége. Gondoskodott is tőle telhetőleg és az ország viszonyaihoz mérten minden olyan kellékről, melyre a szabadságharc honvédseregének szüksége volt. A fegyelem fenntartására nagy súlyt helyezett, bár ő maga nem volt annyira erélyes, hogy a honvédsereg érdekeit állása egész súlyával támogatni tudta volna. Ezért sok terve dugába dőlt, vagy nem úgy valósult meg, ahogy ő és a haza érdeke megkívánta volna.

Minthogy jóformán a semmiből kellett a szabadságharc honvédseregét megteremteni, Mészáros pedig mégis szervezett egy ütőképes és eredményesen harcolt honvédsereget, érdemei elvitathatatlanok. Megszervezte a rendes (állandó) és mozgó nemzetőrséget, szaporította a honvéd-zászlóaljak számát, ujoncozási törvényjavaslatával az általános védkötelezettség elvére építette fel a katonaállítás rendszerét. Kiharcolta az osztrák tartományokban állomásozó magyar ezredek hazarendelését. Honvédségünket ruhával látta el és jól felszerelte. Budapesten, később Nagyváradon fegyvergyárat rendezett be, fokozta a lőszerkészítést és ágyúöntést. Kiváló tüzérséget szervezett, új honvéd lovassági ezredeket állított fel s hadihajókat rendszeresített. Megszervezte a táborkart (vezérkart) és a műszaki csapatokat. Szabad csapatokkal és idegen légiókkal szaporította a honvédség létszámát. A tisztképzés céljára Ludovika Akadémia néven hadi főtanodát létesített. Rendszeresítette a tiszti vizsgát. Legfőbb katonai törvényszéket és magyar főtörvényszéket állított fel. Tábori orvosi és gyógyszerészi kart alapított. Rendezte a rokkantügyet, stb.

Az 1849. április 14-i függetlenségi Nyilatkozat után Mészáros nem akart tovább hadügyminiszter lenni. Mint egyszerű bajai követ kivánta hazáját szolgálni. Ezért már a képviselőház április 15-i ülésén bejelentette lemondását, kihangsúlyozva, hogy „némely ellentétben állok a mostani kormánnyal". A megváltozott politikai helyzetben nem akart többé vezetést vállalni. Csak egy mondatot idézek, amely hátrahagyott irataiban található s ez a mondat mindenre választ ad: „34 év és 8 hó leforgása alatt, egy a császár és király iránt hű szolga szerepét játszottam". A függetlenségi nyilatkozat után önmagával jutott volna ellentétbe, ha továbbra is hadügyminiszter marad. A bejelentést követő

Klapka György

felszólamlások egytől- egyig kiemelték 1 évi minisztersége során elért eredményeit, a nehézségeket, melyeket le tudott kűzdeni, a gyakorlati katona nagyszerű teljesítményeit, melyek egy ütőképes hadsereg megteremtéséhez vezettek. A felszólalók javasolták, hogy a nemzeti hála kifejezéseként Mészárost egyhangúlag altábornaggyá kiáltsák ki. A képviselőház ilyen értelemben is határozott.

Mészáros távozásával az ú. n. „békepárt" híveivel összeköttetést tartó báró Stein Miksa ezredesnek, a vezérkari osztály főnökének

állása is megrendült. A Gyulafehérvárt ostromló hadtest parancsnokává kinevezett Stein utóda Gelich százados lett, kinek Stein e szavakkal adta át tisztjét: „Százados Ur! Holnaptól fogva ön a magyar vezérkar főnöke!"

Mészáros utódjául Kossuth előzetes közös megállapodás alapján május 1-én *Görgeyt* nevezte ki. Görgey a hadügyminiszterséget — emlékirata szerint — azért fogadta el, hogy a minisztériumban folyó „slendrián" munkának és kifogásolható ügykezelésnek véget vessen. Mivel azonban még a győzelmes tavasszi hadjárat irányításával és Buda bevételének előkészítésével volt elfoglalva, helyettesről kellett gondoskodni s ez *Klapka* tábornok lett. Május 6-án az osztályfőnökök jelenlétében beszéd kiséretében vette át Klapka a minisztérium vezetését. Rendeleteit „helyettes hadügyminiszter" megjelöléssel „tábornok"-i rendfokozati elnevezést használva (a honvéd hadsereg nem rendszeresítette a németek által használt vezérőrnagyi rendfokozatot) írta alá. Bár a hadügyminiszter helyettesítésére alkalmasnak látszott, mégis nehezen tudott megbarátkozni új beosztásával és a kormánnyal, hisz izig-vérig csapattiszt volt s mint hadtestparancsnok működött a honvéd hadseregben. Helyes érzékkel ismerte fel annak tarthatatlanságát, hogy a tábornokok egy része (Bem, Dembinszky, Perczel) Kossuthtal tartván fenn a közvetlen érintkezést és semmi más szolgálati útat el nem ismerve önálló hadakozásra rendezkedett be; ezen úgy kivánt változtatni, hogy egy főhadműveleti terv megállapítását vette programmba, mely a főhadsereg s a különböző hadtestek szoros együttműködésén alapult. Tervét a május 12-i minisztertanács el is fogadta. Kossuth pedig május 20-án kormányzói minőségben kiadott rendeletével tudomására hozta a hadseregeknek és az összes katonai hatóságoknak, hogy „mostantól kezdve a nemzet összes haderőinek a leglelkiismeretesebben összhangzásban kell hozni működésüket a kormány kombinált honvédelmi tervével". Az idő azonban már túl rövid volt ahhoz, hogy e tervet megvalósítani lehessen. Klapka mindjobban arról győződött meg, hogy a seregnél van a helye s nem a minisztériumban, ahol a hadügyi igazgatás egységes vezetésének annyi leküzdhetetlen akadálya van. Május 31-én, már Komáromban találjuk, mint várparancsnokot. Görgey Debrecenbe érkezéséig Kiss Ernő altábornagy országos főparancsnok vezette a minisztériumot. Ő és Répásy Mihály tábornok helyettesítették már előzőleg is Klapkát, valahányszor szolgálatilag távol volt minisztériumától.

Görgey május 27-én érkezett meg Debrecenbe. A minisztérium magasabb rangú beosztottai között nagy lett a nyugtalanság. Mivel a Kossuth és Görgey közti ellentét — főként a függetlenségi nyilatkozat után — közismert volt, többen éltek abban a hitben, hogy Görgey el fogja távolítani a minisztériumából a „Kossuthistákat" és saját embereit ülteti helyükbe. Még aznap délután 6 órára magához kérette az összes osztályfőnököket. Azonban a várt szenzáció elmaradt. A katonás modorban lefolyt bemutatkozások után alig valamivel mondott többet a Szabó és Waldberg ezredesek kiséretében levő Görgey, mint hogy átveszi a hadügyminisztérium vezetését. Csak egy személyhez intézett

dícsérő és elismerő szavakat: Gelich századoshoz, a vezérkari osztály ideiglenes vezetőjéhez, (az 1868-ban megalakult m. kir. honvédségben tábornoki rangot ért el), kinek a legnehezebb időkben kifejtett eredményes munkásságáért a szolgálat nevében köszönetét fejezte ki. Egyúttal jelezte, hogy ezentúl a vezérkari osztály 1—1 törzstiszt vezetése alatt 5 szakaszból fog állni. Gelich veszi át a hadműveleti szakaszt, a vezérkari osztály végleges főnöke pedig a 15. honvéd zászlóalj parancsnoka Waldberg ezredes lesz.

Amikor a bemutatkozásnak vége volt, a megjelentek rangszerint elhagyták a termet; Gelich távozóban már az ajtóhoz közeledett, mikor Görgey fennhangon azt kérdezte Szabó ezredestől, „hogy van az, hogy Gelich, mint hosszas szolgálatú osztrák tiszt százados maradt ily magas álláson?" Szabó azt felelte, hogy nem tudja. Erre Görgey visszaszólította Gelichet s hozzá is hasonló kérdést intézett. Hogy minő előléptetési viszonyok voltak akkoriban a honvédseregnél s mi volt Görgey álláspontja e tekintetben, szószerint közöljük Gelich Görgeynek adott válaszát és az esettel kapcsolatos megjegyzéseit.

„Mi a forradalom előtt — mondja Gerlich — 8½ évig szolgáltunk, mint tiszt az osztrák hadseregben s így abban nem tekinthettünk régszolgálatnak, a magyar hadseregben azonban, hol polgári állású egyének őrnagyi vagy ezredesi rangra léptettek elő, hol a századosok gyakran amiatt panaszkodtak, hogy egy évi szolgálat után nem lehettek őrnagyok, minden esetre hosszas szolgálatúnak tekintethettünk.

Azt mondottuk Görgeynek, hogy mint szolgált tiszt nem szoktunk előléptetést kérni, most azonban kérdése által indíttatva kimondjuk, hogy nem csak elő nem léptünk, de már tizenkét rangutódunk ugrott át bennünket. Ami valóságos animália korább elfoglalt állásunkra való tekintettel, amelyben vezérkari törzstisztek előléptetési javaslatai fölött kellett véleményt mondanunk: „Ah, nonsens! kiáltá Görgey, miként volt ez lehetséges? Mert a hadtestparancsnokok igénybe merték maguknak venni a kormány kiváltságait s önhatalmúlag léptették elő a törzskari századosokat. Oly visszaélés, melynek különben már vége szakad. „Miért nem szólottál erről" jegyezte meg Szabó s Görgey e szavakkal fordult hozzánk: „Menjen mindjárt irodájába s mindenek előtt írja meg saját előléptetési javaslatát. A tizenkét százados által átugrott rangját és illetékeit természetesen visszakapja.

Ha Görgey, ki katonai dolgokban általában éles megfigyelő volt, észre nem veszi ez összejövetel alkalmával századosi ismertető jelvényünket gallérunkon és később sem tünik szemébe, semmi kétség, hogy ugyanazon rangban éltük volna meg a forradalom végét is. Mert mi sem magunk, sem mások által meg nem pendítettük volna előléptetésünket. De ép oly bizonyos az is, hogy csak némi bőbeszédűség mellett könnyen felcseveghettük volna magasabb rangra is akkori állásunkban magunkat. De mi teljesítettük szolgálatunkat s ez nem igen engedett rá időt, hogy előléptetési gondolatokkal foglalkozzunk."

Görgeynek első intézkedése az volt, hogy Szabó Imre vezérkari ezredest, a hadügyminisztérium álladalmi titkárát (Melczer ezredes 1848. szeptemberében Ausztriába történt emigrációja óta az állás be-

töltetlen volt) távolléte esetére helyettesítésével megbízta. Arra az esetre pedig, amikor Debrecenben tartózkodott, mint miniszter, hogy a főhadsereg se maradjon irányító nélkül, Tatán *központi hadműveleti irodát* állított fel törzskari főnökének Bayer ezredesnek irányitásával.

A továbbiakban Kossuth hozzájárulásával elrendelte, hogy az egyes parancsnokok ezentúl előterjesztéseiket ne a kormányhoz, hanem egyenesen a hadügyminiszterhez küldjék; szabályozta a rangsorolási jegyzék bekérése mellett a tiszti előléptetések rendszerét, a pénzkezelések körüli visszaélések kiküszöbölésére havi számadások és előzetes költségvetések felterjesztését rendelte el. Intézkedett a hadsereg eddig osztrák rendszerű tagozódásának megszüntetésére, legnagyobb egységül a hadtestet jelölvén meg, mely 2 gyalog és 1 lovas hadosztályból fog állani. (A gyaloghadosztály 5 zászlóaljra, a lovas hadosztály 2 ezredre, 8 osztályra tagozódott.) A régi sorgyalogezredek zászlóaljait folyószámmal ellátott honvéd zászlóaljakká alakította át. Azokat a magasabb parancsnokokat, akikről feltételezte, hogy nem akarják magukat neki, a hadügyminiszternek alárendelni (Bem, Dembinszky, Perczel) a hadseregből való eltávolításra hozta javaslatba.

Magában a hadügyminisztériumban is személyi változtatásokra került sor. Új személyeket, saját bizalmi embereit helyezte az elnöki iroda, az egészségügyi és lelkészi osztály élére. Új emberek kerültek a kiadóhivatal, iktatói hivatal, a levéltár, a sorsjegyzőség és miniszteri iroda személyzete közé is.

Elrendelte tiszti tanfolyam felállítását, rendeletileg szabályozta a ruházat beszerzését, az előléptetési javaslatok új módját, a felülvizsgálatoknál követett eljárást és a szökevényekkel való bánásmódot. Szigorú intézkedéseket hozott a csapattestüket engedély nélkül elhagyott, lézengő, mulató tisztek ellen. A vezérkari osztály átszervezésére vonatkozó terveit azonban nem tudta megvalósítani.

Görgey rövid hadügyminisztersége július 5-én ért végett. Ekkor rendelte el a minisztertanács, hogy Mészáros az egész magyar haderő főparancsnoka legyen, Görgey váljék meg a hadügyminiszterségtől s ismét vegye át a feldunai hadsereg parancsnokságát. Arra az időre, amíg az új hadügyminiszter kinevezésére sor került, Kossuth vállalta a minisztérium vezetését, a külügyminiszter ideiglenes ellenjegyzésével. Hadügyminisztersége idején költözött a kormány s így a hadügyminisztérium is Szegedre, nevéhez fűződik 12 új honvédzászlóalj felállítása, sőt egy új 30.000 főből álló sereg megszervezését is tervbe vette, melynek ő lett volna a parancsnoka.

A hadiesemények azonban egyre komorabb fordulatot kezdtek venni. A minden irányban igen elfoglalt Kossuth, július 16-án Aulich tábornoknak adta át a hadügyminiszterséget. Aulich tevékenysége alig egy hónapig tartott s ebből is azok a napok, amit a kormány Aradon töltött, adminisztráció szempontjából nem jöhetnek tekintetbe. A legjobb akarat és rátermettség mellett sem lett volna képes valami figyelemre méltót alkotni. Felfogására jellemző az a rendelete, mellyel az idegen nemzetiségű személyekkel való emberséges bánásmódot követeli

meg. „Szigorúan meghagyatik a magyar hadsereg összes parancsnokainak s mindenféle katonai előljáróknak," — mondja egy rendelete — „miszerint parancsaik alatt álló idegen ajkú vitézeinket, tótokat, rácokat, oláhokat, stb. emberséges bánásmód által inkább ügyünknek megnyerni s nemzetiségünkhöz édesgetni iparkodjanak, sem mint nemzetiségüket szidalmazzák s emiatt őket üldözvén, azt okozzák, mi ilyetén bánásmódnak rendes eredménye, t. i., hogy az ily egyének aztán elkeseredének és szökevényekké válnak."

Mészáros, Klapka, Görgey, Kossuth, Aulich! Ezen öt férfi nevéhez fűződik az első magyar hadügyminisztérium megalakítása és megszervezése nagy önvédelmi harcunk idején. Mészáros számkivetésben az angliai Eywoodban, a Telekiekkel rokon Longdale lady kastályában fejezte be életét, 1858. november 6-án. Az oxfordi grófok sírboltjában helyezték örök nyugalomra. Klapka külföldre emigrált és csak 1867. után térhetett újra vissza. Később újra külföldön találjuk, főként Konstantinápolyban és Olaszországban fejtett ki politikai működést. Görgey honfitársaitól hazaárulónak bélyegezve osztrák rendőri felügyelet alatt Klagenfurtban tengette életét s csak 1867-ben térhetett újra vissza hazájába. Visegrádon élt elvonultságban, 1916-ban bekövetkezett haláláig. Kossuth emigrációjából nem tért vissza s 1894. március 20-án Torinóban halt meg. Aulich egyike volt az Aradon vértanu halált halt 13 honvéd tábornoknak.

Közel 100 év távlatából eltörpülnek előttünk a hibák és fogyatékosságok, melyek politikai és katonai szerepük során kiütköztek. Emberek voltak, gyarlók és fogyatékosak. Az azonban tagadhatatlan, hogy az ő szervező képességüknek köszönhetjük, hogy a szabadságharc honvédserege annyi vészben-viharban nagyszerűen megállotta helyét s katonai sikereivel az egész világ csodálatát vívta ki.

Az első magyar hadügyminisztérium feladata magaslatán állott. Jóformán a semmiből hadsereget teremtett. Olyan honvédsereget, mely kiküszöbölte a régi osztrák szellemet, mely célkitüzéseiben, szervezetében és szolgálati nyelvében magyar lett, melyben a nép fiai harcoltak és véreztek s ahol a Kossuth-i demokrácia szelleme érvényesült.

Dr. Erdélyi Gyula

A FOLYAMI HARCESZKÖZÖK KORSZERŰSITÉSE

A második világháború kitörését megelőző és követő időszak alatt a honvéd folyami fegyvernem hanyatlást megelőző stagnálás állapotába jutott. Nemcsak a fegyvernem tisztikara, hanem az egész magyar katonai közvélemény úgy érezte, hogy a fegyvernem — korszerűsége hiányában — létjogosultságát elvesztette. A rohamosan fejlődő haditechnika, különösen pedig a páncéltörő fegyverek tökéletesedése egyre jobban éreztette hatását és egyre valószínűtlenebbé vált, hogy korszerű háborúban a folyami fegyvernem alkalmazására sor kerülhet.

Köztudomású, hogy ellenséges tűzhatással szemben folyami harcegységek védettsége két tényezőtől függ: a páncélvastagságtól és a menetsebességtől. A páncélvastagság növelése a hajótest méreteinek növelését teszi szükségessé, ami viszont a légi veszély szempontjából kedvezőtlen. A menetsebesség növelésének lehetősége viszont határok közé van szorítva és a navigáció biztonsága mellett nagyobb egységeknél nem haladhatja meg a 35 km/óra gyorsaságot. Ez a törvényszerűség határozza meg a folyami harcegységek fejlődési lehetőségeit, melynek egyedüli fejlődési iránya: repülők ellen kis célt nyujtó, nagy tűzerejű, megfelelően vértezett és gyors kis harcegységek építése. Pontosan ezek voltak azok a követelmények, melyeknek a volt honvéd folyami harcegységek zöme — egy-két legutóbb épített korszerű mintapéldánytól eltekintve — nem felelt meg és ezért az egész fegyvernem alkalmazása kérdésessé vált.

A Magyarországon folyó felszabadítási hadműveletek és az ezekből kiértékelhető haditapasztalatok legtöbb katonai kérdésről megalkotott nézetünket gyökerestül megváltoztatták. Azokból a hadműveleti jelentőségű kimagasló haditettekből, melyeket a szovjet dunai hajóraj véghezvitt, beigazolódott, hogy nem a folyami fegyvernem vált korszerűtlenné, hanem az elavult szervezésű és felszerelésű magyar folyami fegyvernem, mely nem rendelkezett kellő számú és korszerűségű harcegységgel és megfelelő rugalmas vezetéssel.

A volt honvéd folyami hajóraj legnagyobb harcegységei az első világháború alatt épült őrnaszádok voltak. A 44 m hosszú és 6 m széles hajókon — amint azt Molnár főhadnagynak a „Honvéd" 1947. évi júniusi számában megjelent cikke említi — voltak tiszti kabinok, tisztiétkezde, tálalófülke és fürdőszoba, de tüzérségi felszerelés mindössze két 8 cm ágyúból és három géppuskából állott. Ez a tüzérségi felszerelés egészült ki a második világháború alatt egy négycsöves légvédelmi nehézgéppuskával, egy gránátvetővel és egy ikergéppuskával.

A tűzerő növekedése mellett változatlan maradt a légierőkkel szembeni veszélyeztetettség, valamint a 10 mm vastag hajópáncél, amely már az acélmagvas puskalövedékekkel szemben sem nyujtott védelmet. A páncél elégtelensége kitünt 1944. november 25-én, a Csepel sziget mellett lefolyt ütközetben, amikor a „Debrecen" őrnaszád egy szovjet harckocsi harmadik lövésére harcképtelen lett és kigyulladva elsüllyedt. Egészen más lehetőségekkel harcolt volna az őrnaszád, ha tüzérségi felszerelése és menetsebessége korszerű lett volna.

Hogy mennyire nem állott arányban a magyar őrnaszádok nagysága harcértékükkel, az egy külföldi példával jellemezhető. A 152 tonnás magyar őrnaszádokkal szemben a lengyel visztulai hajórajnak volt egy 1921-ben épült őrnaszádtypusa. Ez a „Wilno" őrnaszádtypus mindössze 70 tonna vízkiszorítású volt, ezzel szemben azonban tüzérségi felszerelése egy 10 cm-es tarack, két 7.5 cm-es légvédelmi ágyú és három géppuska volt. A különbség lényege abban állott, hogy a lengyel őrnaszádokon *nem volt* összkomfortos tiszti- és összezsúfolt legénységi elhelyezés. E helyett minden őrnaszádhoz tartozott egy saját géperejű lakóhajó, amelyről a hajószemélyzet gyakorlatokra vagy bevetésekre esetenként átszállt a harcegységre.* Ez a megoldás helyesnek és korszerűnek mondható, mert a *nem vizen mozgó* többi páncéljárműveknél, harckocsiknál, páncélgépkocsiknál vagy páncélvonatoknál sem lakik a kezelőszemélyzet azokon. A megoldás kifogástalan, mert az őrnaszád, vagy más folyami harcegység bevetésének időtartama rendszerint nem haladja meg a 2×24 órát, mely időre minden katona harcképességének fenntartása mellett nélkülözni tudja szalmazsákját, vagy a függőágyat. Az élelmezés kérdése teakonyhával és konzervekkel ugyanerre az időre minden nehézség nélkül megoldható.

A lengyel őrnaszádok építése óta is sokat fejlődött a haditechnika. Ennek során került bevezetésre a volt honvéd folyami fegyvernemnél egy új, kisebb őrnaszád typus. Ez a „PM" jelzésű naszád, melynek méretei a régi magyar naszádokkal szemben csak 57 tonna vízkiszorítás, 33 m hajóhossz és 3.9 m szélesség voltak. A „PM" fegyverzete két 40 mm „Turán" harckocsiágyú, két ikergéppuska és két géppuska volt.

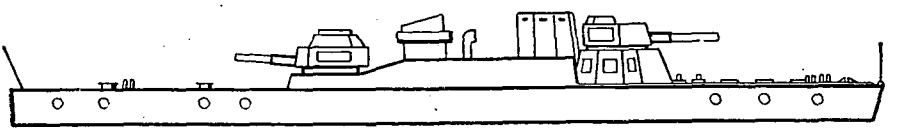

A hajó menetsebessége 27 km/óra holtvízben. Páncélvastagsága 36—75 mm.

Emelné egy „PM"-hez méreteiben hasonló egység harcértékét, ha a hajón, a megfelelő hajóépítési szempontok kielégítése mellett a

*A lakóhajó azután követte a harcegységet, vagy visszamaradt a berendezett harcászati alapon.

páncéltornyokban 75 mm-es páncéltörőágyú volna beépítve. Más, ugyancsak korszerű megoldás volna a 40 cm ürméretű harckocsi ágyúk helyett hasonló ürméretű gépágyúk beépítése. Növelhető volna továbbá egy hasonló méretű őrnaszád harcértéke még 1—2 darab korszerű 81 mm-es aknavetővel, melyek tűzhatásukat parti célok ellen fejtenék ki. A harcegység légvédelmét egy négycsöves légvédelmi nehézgéppuska látná el.

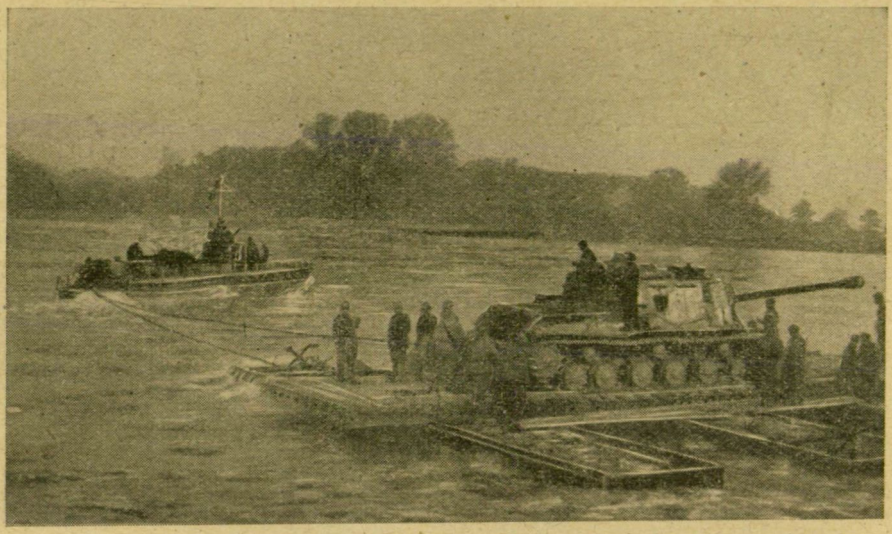

Szovjet páncélos naszád harckocsit szállító tagot vontat

Nagyobb számú és hatásosabb tűzgépek beépítése nem tenné szükségessé a „PM" nagyságú hajó méreteinek növelését, ha a hajótér célszerű kihasználása mellett a férőhelyek, konyha, stb. elmaradnának és ezek helye a fegyverzet szaporítására volna felhasználva.

Érdekes példája a korszerű folyami harcegységnek a „PM"-hez hasonló nagyságú és külsejű szovjet páncélnaszád typus. Ezeknél az egységek egyrészénél a hátsó lövegtorony helyett sorozatvető van beépítve.

A folyamon lezajló harc sajátossága megkívánja, hogy az ellenséges harcegységek elleni harcra hivatott ütközetegységeken kívül még egy kisebb, felderítésre és biztosításra szolgáló typus álljon rendelkezére. Ezzel szemben az a követelmény, hogy menetsebessége ne legyen kisebb, mint a harcos egységé, vagyis tudjon azzal köteléksebességet tartani. Tüzérségi felszerelése viszont képesítse arra, hogy parti tűzgépek ellen a siker lehetőségével vehesse fel a harcot. Erre a célra elképzelhető volna a volt honvéd folyamerők erősbített kivitelű „PAM" typusa, a megfelelő menetsebességgel. Beépítendő lövegként kivánatos volna egy 360°-os szög alatt forgatható 40 mm-es (nem gép-) ágyú, egy légvédelmi nehéz géppuska és két géppuska. Kétségtelen, hogy

ezeknek a követelményeknek a szükséges páncélvastagság mellett 30 tonna vízkiszorításnál kisebb hajótest nem fog megfelelni.

Állandóan napirenden tartott, de soha végső megoldást nem nyert a volt folyamierők torpedó fegyverzeti kérdése. Az éveken keresztül eredménytelenül folytatott kisérletek eredménytelensége a rendelkezésre álló torpedóanyag sajátosságában rejlett. A rendelkezésre álló, eredetileg a cs. és kir. haditengerészettől származó 50 cm ürméretü torpedók méreteiknél fogva tengerre és nem folyamra készültek. Bármennyire is helyes volt geometriailag a torpedó kilövésével kapcsolatos műszermunka, a hatalmas, tengerre készült lövedéktest elsodródott a mederkeresztszelvényben váltakozó sebességgel folyó vízben. A partról kilőtt torpedók alkalmazására a második világháború alatt a Dunán nem került sor. Ezzel kapcsolatban megemlíthető még, hogy különleges folyami célokra szerkesztett folyami torpedója volt a lengyel folyami hajó rajnak, melyet a kieli Schwarzkopf torpedógyár gyártott. Alkalmazásának módjára, éppen úgy, mint a lengyel hajóraj második világháborús szereplésére nézve közelebbi adatok nem állanak rendelkezésre.

Érdekes változáson ment keresztül a folyami aknaharc a második világháború folyamán. Az első világháború tapasztalatai alapján készült, korszerűnek tartott folyamerők harcászati szabályzat (Folyamerők Gyakorlati Szabályzata, 6. füzet) általában partról robbantható „megfigyelt" („M"), vízben lehorgonyzott, úszó és érintésre robbanó „érintő" („É") és a víz sodrával úsztatott („S") aknák telepítésével, illetve alkalmazásával számolt.

Ezt az elképzelést a második világháború haditechnikai újításai jórészt megváltoztatták. Ezt a változást egy új vízi harceszköz megjelenése, a mágneses akna hozta létre, melyet az ellenséges hajóforgalom bénítására repülők dobtak a folyóba. A mágneses aknák elleni védekezést az a körülmény nehezítette meg, hogy a mágneses aknák által veszélyeztetett folyamszakaszon az aknakeresés tökéletlen volt. Ezt a tökéletlenséget az okozta, hogy az elaknásított folyamszakaszon demagnetizált hajó által vontatott magnetizált úszótest nem minden esetben robbantotta fel a mágneses aknákat, melyek 6, 12 vagy 18 szoros áthaladásra időzitve voltak lerakva.

Meglehet, hogy a legkorszerűbb viszonyok között a mágneses akna az összes többi rendszerű folyami aknát kifogja szorítani az alkalmazásból. Jelenleg azonban még az a helyzet, hogy a mágneses aknák egyforma veszélyt jelentenek minden, tehát saját hadi- és kereskedelmi hajókra nézve is, mert a gyakorlatban használt demagnetizálási eljárás egyáltalánban nem mondható biztosnak. A mágneses aknák alkalmazása tehát hadműveleti szempontból akkor lehetséges, ha az azokat lerakó ellenfél a hadjárat folyamán véglegesen lemondhat arról, hogy az illető folyón vagy folyószakaszon hadi-, vagy kereskedelmi hajózást folytasson. Ez volt a helyzet a második világháború folyamán az angolszász hatalmak részéről a dunamenti csatlósállamokkal szemben, helyesebben az angolszász hatalmaknak fontosabb had-

műveleti érdeke volt a német utánszállítást a Dunán megbénítani, mint az a lehetőség, hogy a hadműveleti helyzet későbbi alakulása során a Duna a saját utánszállításuk érdekében nem lesz felhasználható.

Mindezek alapján valószínűnek lehet tekinteni, hogy folyami fegyvernemmel rendelkező, egymással hadműveleti érintkezésben álló szomszédos államok folyóvizein mágneses aknák alkalmazására nem fog sor kerülni. Abból a célból, hogy folyamszakaszok lezárása tökéletesen végrehajtható legyen, különösen egymással szemben álló folyami hajórajok között a jövőben is sor kerülhet érintő aknazárak telepítésére, nemcsak hajóról, hanem repülőgépekről is.

Míg az igen merev jellegű megfigyelt aknazárak létesítésével, amelyhez legalább is az egyik partot, amelyen a megfigyelő és gyujtóállomások vannak telepítve, okvetlenül kézben kell tartani, korszerű mozgóháborúban számolni kevésbbé lehet, addig változatlanul meg lesz a lehetősége a hegymeneti (vízfolyás iránya felőli) félnek sodoraknatámadások végrehajtására ellenséges harcegységek, szállítmányok, átkelések és hadihidak ellen. A sodoraknák alkalmazásánál fokozottabb szerep fog jutni a légierőknek, minthogy ezekkel sokkal egyszerűbb feladat a sodoraknatámadás szándékolt színhelyének meglepetésszerű és veszélytelenebb elérése.

Dezsényi Miklós

A TŰZÉRSÉG TŰZTERVÉNEK ELKÉSZÍTÉSE TÁMADÁSBAN

A lezajlott világháború tapasztalatairól eddig megjelent írások mind a nyugati hatalmak, mind a Szovjetunió részéről azt tanusítják, hogy a védelemre berendezkedett ellenség elleni tervszerű támadás jelentősége feltétlenül fokozódott.

A háború elején az úgynevezett „villámháború" szakaszában olyan nézetek is reálisnak látszottak, hogy a tüzérség jelentősége a páncélosok és repülők fokozott alkalmazása folytán erősen lecsökkent. A háború további folyamán azonban azt láttuk, hogy korántsem ez a helyzet, mert a tüzérség jelentősége nemcsak, hogy nem csökkent, hanem még fokozódott és a hatásos tüzérségi tűztámogatás továbbra is a saját támadó gyalogság veszteségének csökkentésére a leghatásosabb fegyver maradt.

A védelemre berendezkedett ellenség elleni támadás tüzérségi előkészítése és támogatása csakis tervszerűen történhet. Alábbiakban ezt kívánom ismertetni, hogy az ilyen tüzérségi tűzterv milyen módon valósul meg célszerűen és milyen rendszer az, amelyik a célnak legmegfelelőbbnek látszik.

Mint ismeretes az ellenséges védőállást a támadást megelőző időben minél részletesebb felderítéssel kell kiértékelni.

A különböző légi, tüzér, gyalogsági és esetleg mérőszázad figyelésel felderített ellenséges figyelőállásokat, támpontokat, harcálláspontokat a harccsoportparancsnok álláspontján összesített vázlatban nyilvántartásba kell venni.

A tüzérség gazdaságos felhasználása, valamint a tervszerűség biztosítása megkívánja, hogy a tüzérség egységes vezetés alatt támogassa a megerősített állásra történő támadást. Az egységes vezetés leggyakrabban a hadműveleti egység egész tüzérségére vonatkozólag a hadosztály tüzérparancsnok kezében lesz. Nagyobb viszonyok között esetleg a hadtesttüzérparancsnok vezeti a hadtest egész tüzérségét.

A támadási tervnek megfelelőleg a tüzérséget úgy kell csoportosítani, hogy a súlyképzés itt is kifejezésre jusson. Ennek figyelembevételével a súlyon támadó harccsoporttal erős tüzércsoportot kell együttműködésre utalni. A „Honvéd" II. évfolyam 5. számában megjelent Vértes László bajtárs tanulságos cikkének adatai összevetve a volt honvédség utolsó szervezésével a hadműveleti egységnek — esetleg a hadtest közvetlenekből még megerősítve — mintegy 15—20 üteg áll rendelkezésre. Ezeknek az ütegeknek zöméből kell a súlyon támadó ezredparancsnok csoportjával való együttműködésre

tüzércsoportot képezni. Ezen a támogató csoporton kívül természetesen a hadműveleti egység többi tüzércsoportja is, a hadosztály tüzérparancsnok tűztervének megfelelőleg, bizonyos mértékig támogatja ezt a súlyon támadó harccsoportot.

A tüzvetés gyakorlati végrehajtása megkívánja, hogy a négynél több ütegből álló tüzércsoportokból alcsoportokat képezzünk. A nagyobb tüzércsoportok parancsnokaiul a tüzérezredparancsnokok jöhetnek tekintetbe, míg a négy ütegnél nem nagyobb tüzércsoportok és az alcsoportok parancsnokaiul az osztályparancsnokok és kivételes esetben idősebb ütegparancsnokok állnak rendelkezésre.

A részletes tűztervet, amely ütegig bezárólag szabja meg a feladatokat, a támogató tüzércsoport parancsnokoknak kell elkészíteni. A hadműveleti egység tüzérparancsnoka ezt megelőzőleg, a hadosztálypparancsnokság célját szolgáló általánosabb és a hadosztály egész harcterületére kiterjedő felderítés eredménye alapján, adjon ki egy tűztervvázlatot, amely azonban csak nagyban szabja meg az egyes csoportok feladatát, mégpedig, hogy mely célokat, mikor tart tűz alatt a távolharccsoport és hogy mely időben fogják a többi csoportok a főtámadó harccsoport támadását támogatni.

A továbbiakban a részletes tűzterv a hadosztály tüzérparancsnok általános tűztervének figyelembevételével készül, a felderítés eredménye és a támadási terv alapján.

A tűzterv megalkotásánál közre kell működniök a harccsoportparancsnoknak, a támogató tüzércsoportparancsnoknak, a tüzér alcsoportparancsnokoknak, a zászlóaljparancsnokoknak, a gyalogság, nehézfegyverkötelékeinek parancsnokai, valamint az esetleg együttműködő harckocsi vagy repülőparancsnoknak.

A megbeszélésnek lényegében a következőkre kell kiterjedni:

1. A tüzérségi előkészítés helye és ideje, tűzgyorsaság.
2. A gyalogsági nehézfegyverek résztvétele az előkészítésben.
3. Mely célokat kell a tüzérségi előkészítés után a tüzérséggel bénítani és melyeket a gyalogság nehézfegyvereivel.
4. Rakéta jelek.
5. A tüzérség további alkalmazásának terve a különböző támadási célok elérése után.
6. A harckocsival, illetve repülővel együttműködés tűztervi része.

Ennek a megbeszélésnek eredményeként rögzítődnek az egyes ütegek feladatai.

Ezek körülbelül a következők lesznek:

Az ellenség első vonalára és az akadályokra fektetett tüzérségi előkészítés, tüzérségi tűz előrehelyezése, egyéb feladatok.

Miután a tüzérségi előkészítés alatt bénítani kell az ellenség első vonalát, a támadási sáv teljes szélességében és a két csatlakozó szárnyon is legalább 100—200 m szélességben, szükséges lesz az együttműködésre utalt tüzércsoport ütegein kívül a hadműveleti egység egyéb ütegeiből is az előkészítéshez a főtámadócsoportnak rendelkezésére bocsátani több üteget.

A tüzérségi előkészítés célszerűen élénk és a végén igen élénkre felfokozott tűz kell legyen.

A Szovjetunió szakirodalma által ismertetett elvek szerint a tüzérségi előkészítés után, amikor a betörés megtörténik, fontos, hogy a tűz előrehelyezése úgy történjék, hogy megtorpanásszerű tűzszünet ne legyen.

Ez a követelmény részben úgy érhető el, hogy a tüzérségi tűz előrehelyezése 2—300 m-el, tűzhengerszerűen merev tűzben, csak távolság változtatással történjék. Ugyanis független irányzóvonallal ellátott dobirányzékainknál ez esetben minimális késedelem áll csak elő a tűz folytatásában, míg ha oldalirányt is változtatunk, feltétlenül megszakad a tűz folytonossága. A tűz előrehelyezése után térhetnek át az egyes ütegek a további célok tűzalávételére, illetve egyéb feladatra, a tűztervnek megfelelően.

A feladatok megszabásánál tekintetbe kell venni, hogy egyrészt még a leggondosabb felderítés sem 100%-os biztonsággal fedezi fel az ellenség összes tüzelőállásait és támpontjait, másrészt az ellenség váltóállásokkal, rejtett tűzfegyverekkel is rendelkezik, miáltal az előbb felderített helyen semmisem lesz, míg máshelyütt a tűztervbe fel nem vett új célra kellene tüzelni.

Az előbb említetteket figyelembevéve a rendelkezésre álló ütegeknek egyrészét, mégpedig célszerűen kűzdőszázadonként egy üteget, ne bízzunk meg a tüzérségi előkészítésen kívül kötött tűzfeladattal, hanem utaljuk együttműködésre a támadószázaddal, mikor is egyetlen gondja ennek az ütegnek az legyen, hogy a századparancsnokkal összeköttetést tartva, a század előrejutását gátló célokat lefogja.

A kűzdőzászlóaljakkal együttműködő alcsoportok többi ütegének adjunk feladatul már felderített célokat, idő és lőszerfelhasználás pontos megszabásával a tűztervben.

Ugyancsak célszerű lesz egy alcsoportot, de legalább egy nagyobb ürméretű üteget a gyalogezredparancsnokkal közvetlenül együttműködésre utalni, amelyik váratlan esetben az ezredparancsnoknak rövidúton rendelkezésére áll.

A harckocsiegység parancsnokával ugyancsak együttműködésre kell utalni az üteget, vagy alcsoportot, amelynek minden figyelme a harckocsik előnyomulására és harcára összpontosuljon.

Mindezen feladatok mellett, a csoport minden ütegének fel kell készülve lenni arra, hogy a tűztervben kiutalt feladatokon kívül rugalmasan tüzelni tudjon bármely célra.

Anélkül, hogy sémát akarnék adni, egy súlyon támadó gyalogezredet támogató tüzércsoport alcsoportokra való tagozását és feladatait az alábbi példával kívánom érzékeltetni:

A súlyon támadó gyalogezred két zászlóalja kűzdő. Az együttműködésre utalt tüzércsoportnál a hadműveleti egység tüzérségének zöme van beosztva. A harccsoporton belül, súlyon támadó zászlóaljjal együttműködik egy nagyobb alcsoport, melynek két ütege a két kűzdőszázad közvetlen támogatását végzi, míg a többi üteg a tűztervben

meghatározott célokra tüzel. A másik küzdőzászlóaljjal ugyanilyen módon működik együtt egy alcsoport.

Egy alcsoportot képezünk, lehetőleg nagyobb ürméretű ütegekből is azon feladattal, hogy a harccsoportparancsnok kívánságának közvetlenül eleget tudjon tenni. Ennek az alcsoportnak a feladatai közé tartoznának a hadosztály tüzérparancsnok által meg nem oldott távolharc feladatok, valamint a tüzérségi előkészítésben való részvétel és a tűztervben megadott támogató feladatok. A harckocsikkal való együttműködésre kisebb viszonyok között ugyancsak ebből az alcsoportból utaljuk ki az egyik üteget.

Ez az alcsoportparancsnok a tüzércsoportparancsnok álláspontja közelében települne főfigyelőjével és így a harccsoportparancsnok kívánságainak a legközvetlenebbül tud eleget tenni.

A felsorolt feladatcsoportosítás természetesen nem érinti azt a lehetőséget, hogy az egész támogató tüzércsoport tüzét a csoportparancsnok összefogja, például egy ellentámadás elhárítására.

Az itt ismertetett módon felépített tűzterv amellett, hogy a tüzérség tüzét térben és időben, valamint lőszer elhasználás tekintetében szabályozza, megfelelően rugalmas lesz a mélységben való átküzdés folyamán is.

A gyalogsági tűzterv ugyanilyen elvek alapján egymást kiegészítve készülhet el, a tüzérségi tűztervvel szoros összhangban.

Szücs István

A FELROBBANTOTT TISZAUGI TISZAHID HELYREÁLLITÁSA

A *Dunaföldvár—Kecskemét—Kunszentmárton* elsőrendű műút, amely a Dunántúlt a Tiszántúllal kötötte össze, a Tiszán a tiszaugi hídon vezetett át. Ugyanezen a hídon tervezték átvezetni a Kecskemét—Kunszentmárton vasútvonalat is, mely azonban Kecskemét és a Tisza jobbpartján lévő Tiszaug vasútállomásig volt csak kiépítve.

A híd elsőrendű közuti-, valamint 4×16 tonna tengelynyomású mozdonyokból álló vasúti terhelésre volt méretezve és szerkesztve. A négy hídnyilás közül két-, egyenként 100 *m*-es a meder fölött volt és ezekhez csatlakozott két oldalról egy-egy 50 *m*-es ártéri híd (1. ábra.) A híd vasszerkezete a szegecsek kivételével magasabb szilárdságú ú. n. carbonacélból készült, 1929-ben adták át a hidat a forgalomnak.

A Tiszántúlon vereséget szenvedett német csapatok visszavonulásukkor, 1944. őszén a tiszaugi hidat is felrobbantották. Robbantási keresztmetszetnek (az 1. ábrán vonalkázva jelölve.) a 100 *m*-es hidaknak a mederpillér melletti szélső kereteit választották. A robbanás következtében a hidaknak a mederpillér melletti végei a folyóba

zuhantak, a part felőli végek pedig a pillérekről lecsúsztak. (2. ábra.) A kereken 20 *m* magasságból lezuhanó 850 tonna súlyú testek óriási erővel ütődtek a mederfenékre és vas(acél)szerkezeteknél szokatlan roncsolásokat szenvedtek.

A Tiszaug felőli (bal) 100 *m*-es híd az átmenő vasúti sineknél fogva lerántotta a parti pillérről a baloldali ártéri hidat is. Így a négy híd közül csak egy maradt épen.

A robbantásnak fent leírt módjával kettős célt kivántak elérni, nevezetesen megszakítani a forgalmat a hídon és elzárni a hajózási lehetőséget a folyón.

1945. nyarán a Magyar Közlekedési Minisztérium a helyreállítási munkák végrehajtásával vállalkozó céget bízott meg, amely az ősz folyamán a téli jégelvonulás megkönnyítésére kb. 50 *m* hosszban lebontotta a bal 100 *m*-es híd főtartóinak vízből kiálló részeit. (A 2. ábrán vonalkázva jelölve.)

1946. tavaszán a Honvédelmi és a Közlekedésügyi Minisztérium megállapodott abban, hogy a helyreállítási munkát katonai munkaerő fogja végrehajtani. E megállapodás értelmében a honvédségre hárult a helyreállítási munka megtervezése, megszervezése, vezetése és végrehajtása-, a Közlekedésügyi Minisztériumra pedig a munka költségeinek fedezése és az építőanyag rendelkezésre bocsátása. Felszerelést — a lehetőségekhez mérten — mindkét minisztérium adott.

A munkahely átvétele után bevezetett nagybani felderítés azt mutatta, hogy a 2. nyilásban fekvő (jobb 100 *m*-es) vasszerkezet kétharmada-, a 3. nyilásban fekvő (bal 100 *m*-es) vasszerkezet fele a híd újjáépítésénél felhasználható. A bal 50 *m*-es hídnak csak az utolsó kerete sérült még erősebben.

E megállapításnak megfelelően a katonai építésvezetőség a Közlekedési Minisztérium hídosztályának a következő helyreállítási tervet javasolta: a bal 100 *m*-es híd ép részeinek kiemelése és szétbontása, a jobb 100 *m*-es híd felemelése az eredeti magasságra és a roncsolt rész pótlása a 3. nyilásból nyert anyaggal (a két híd szerkezete pontosan egyenlő volt.) A bal 50 *m*-es hidat csak felemelni és a sérült utolsó keretet kijavítani kellett. A 3. nyilásban ilymódon keletkező 100 *m*-es hézagot vagy ujonnan gyártott, vagy készletben lévő (szükség) hídanyaggal kellett pótolni.

A három híd emelését olyan ütemben kellett végrehajtani, hogy a jégzajlás megindulásáig a felemelt, valamint kiegészített jobb 100 *m*-es híd a pilléreken legyen és a mederben levő jármok lebontva legyenek. A bal 100 *m*-es híd pótlása az 1947. évre volt tervbe véve.

A hidak emelését a fenti tervnek megfelelően hajtották végre, azzal a különbséggel, hogy a mederhidaknak nemcsak az épen maradt, de a roncsolt részeit is kiemeltük, mert a munka megkezdése után bevezetett részletes buvárfelderítés szerint az ép és roncsolt részeket nem lehetett az emelés alatt megbízhatóan szétválasztani. Ez a körülmény az eredetileg előirányzottal szemben lényeges munkatöbbletet jelentett.

A 100 *m*-es hidak emelését egyébként ugyanazzal a módszerrel

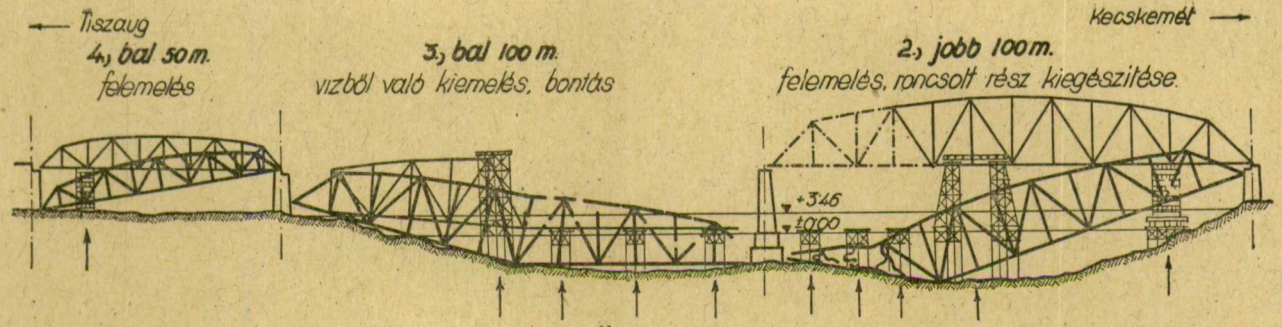

1. sz. ábra.

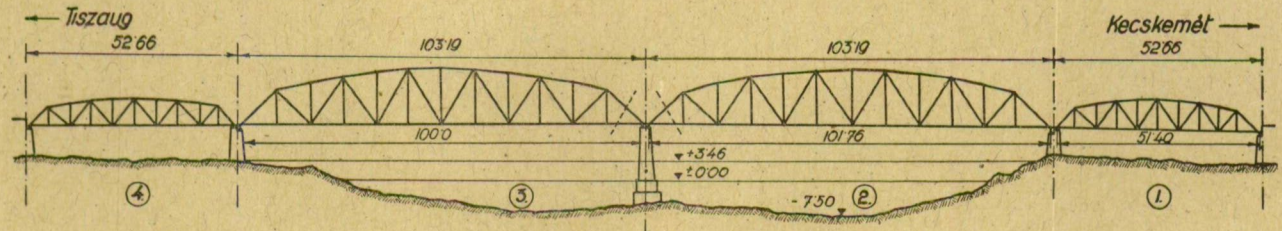

2. sz. ábra.

hajtottuk végre, mint azt e sorok írója az újvidéki közuti és vasúti hidak emelésénél alkalmazta először. (Ezt a módszert követték a Szabadság híd budai végének emelésénél is.)

A munka végrehajtására a Honvédelmi Minisztérium a 2. utász zászlóaljat irányította Tiszaugra. A katonai munkaerő mellett kisebb számban polgári munkaerő is dolgozott, főleg katonai vonalon nem biztosítható szakmunkások, ú. m. búvárok, ácsok, autogénvágók.

A kivonuló létszám december elejéig 300 fő körül mozgott. Ez időn túl a létszám 120 főre volt csökkenthető.

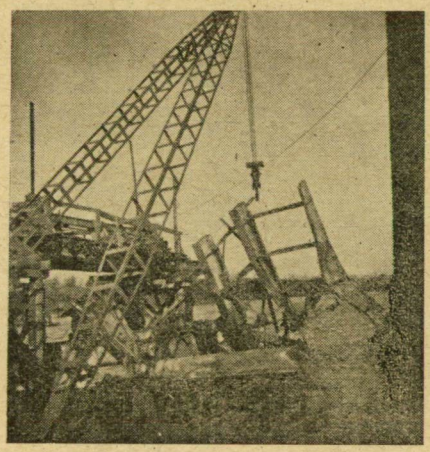

3. sz. ábra.

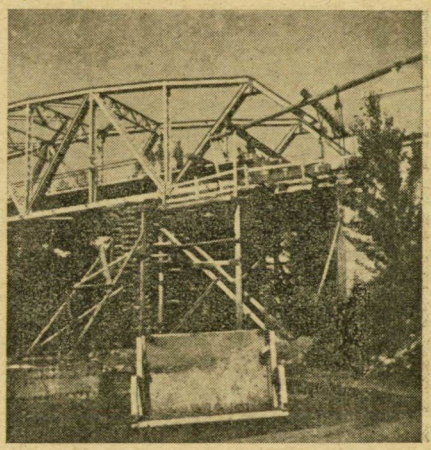

4. sz. ábra.

A munka átvételekor a helyszínen építőanyag jóformán semmi sem volt és ezért a Közlekedésügyi Minisztérium más munkahelyeken felszabadult anyagot utalt ki. Annak kitermelése és részben ideszállítása is, azonban miránk hárult. Így a megfelelő méretű cölöpök zömét a szolnoki közuti híd állványzatából és a jégzajlás által megsérült fa szükséghídból kellett kitermelni E célból 35 főből álló különítményt irányítottunk Szolnokra. A különítmény augusztus 18-ig 110 cölöpöt, a megfelelő süveggerenda és fogófa anyaggal együtt szállított a helyszínre. A különítmény munkáját nagyon megnehezítette az a körülmény, hogy a cölöpök kihúzása előtt nehéz állványzatokat kellett elbontania.

Nehéz tartókat a dunaföldvári roncsanyagból kellett kitermelni és részben szállításhoz előkészíteni, melyet szintén egy oda kirendelt katonai különítmény végzett.

Az 1 *m* magas kereszttartókat és a 200 tonnás emelőberendezéseket a budapesti Szabadság hídnál felszabadult készletből kaptuk, négy 60 tonnás emelőberendezést roncsanyagból a helyszínen gyártottunk.

Az így összegyűjtött berendezés egy 100 *m*-es híd emeléséhez

éppen elegendő volt, de egyidejű emeléshez két nyílásban nem volt elég.

Munkagépek közül a munka megindulásakor két W. M. gyártmányú Diesel cölöpverő és egy katonai kompresszor állott rendelkezésre, utóbbi megmunkáló gépek nélkül. Úszó emelőgép csak fapontonokra rögtönzött szükségdarú volt, mellyel azonban komoly munkát végezni nem lehetett. E téren csak szeptember elején javult a helyzet, amikor két német eredetű vaspontont kaptunk, amelyre vasból szükségdarút építettünk. A szeptember végén beérkező Ganz gyártmányú 10 tonnás úszó darúval végre olyan eszköz állott rendelkezésre, mellyel a roncsbontási és szerelési munkákat a megkívánt ütemben végrehajtani lehetett. (3. ábra.)

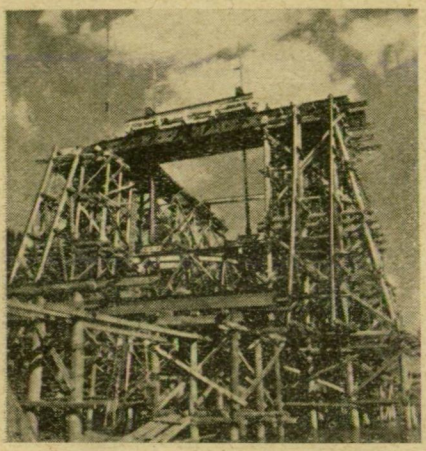

5. sz. ábra.

6. sz. ábra.

A katonai építésvezetőség a munkahelyet 1946. április 5-én vette át. Az előkészületek, ú. m. munkaterek berendezése, anyag kirakodások stb. befejezése után az érdemleges munkát a bal 50 *m*-es híd felemelésével április 29-én kezdtük meg és azt május 25-én fejeztük be. (4. ábra.)

Mivel fentemlített híd teljes egészben szárazon feküdt, azt máglyázással emeltük. A máglya magassága 8.60 *m* volt, beépítettünk kereken 50 m^3 keményfa gerendát és felhasználtunk 423 munkásnapot.

A *3. nyílásban* (bal 100 m-es híd) a munkát május 8-án kezdtük meg és a következő részletmunkákat végeztük. 22 *m* magas emelőjármot építettünk 40 cölöpre az ép hídrész víz felőli végének felemelésére. Három kisebb emelőjármot, egyenként 10—18 cölöppel, építettünk a roncsolt hídrész kiemelésére. (5. ábra.) A híd partfelőli végén megfelelő alapzatra sarukat építettünk be, hogy az emelésnél megbízható támasz és forgási pontokat nyerjünk. Az újból felhasználásra kerülő részek bontásának megkönnyítésére a nagy emelőjárom és a parti pillér közé darúpályát és futódarút építettünk.

A jármok építésével egyidejűleg megkezdtük a víz alatt levő roncsolt részen a kötésekhez szükséges lakatok elhelyezését is. A kötési helyek feltárására a szerkezetre lerakodott hordalékot és iszapot kompresszorral fúvattuk le.

Augusztus 18-án kezdtük meg az emelést a mederpillér melletti két kis emelőjármon. A kiemelt roncsokat és a két emelőjármot szeptember 15-ig elbontottuk és ezzel a meder 25 *m* szélességben hajózás szempontjából szabaddá vált.

A nagy emelőjármon és a hozzá csatlakozó II. jelű kis emelőjármon az emelést szeptember 7-én kezdtük meg és 15-ig a hidat a

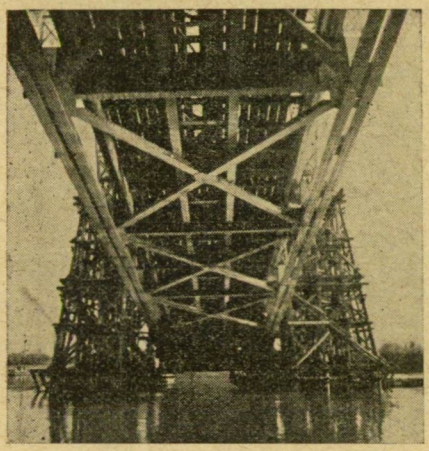

7. sz. ábra.

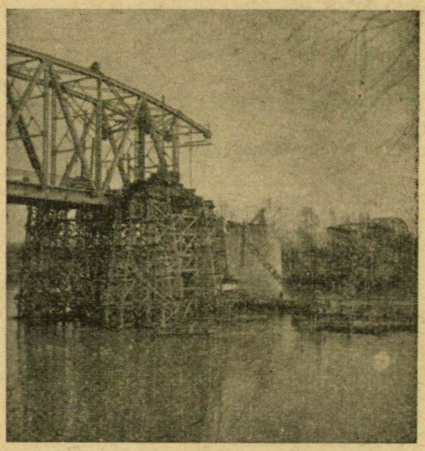

8. sz. ábra.

5,20 *m*-re felemeltük. Ezzel az újbóli felhasználásra szánt hídrész víz fölé került.

Ekkor azonban az emelést félbe kellett szakítani, mert a tetemes iszap és hordalékkal terhelt és széttöredezett középső keretek az emelésnél lemaradtak és azokat az addig létesített berendezésekkel nem lehetett kiemelni. Biztosan megállapítható volt, hogy a híd közepének ez az erős roncsolódása 1944/45. telén (tehát a felső övek eltávolítása után) következett be, amikor a hídhoz fagyott jég súlya a vízszint esése következtében a hídra nagy függőleges nyomást gyakorolt, melynek a felső övétől megfosztott szerkezet nem tudott ellentállni.

A nem várt helyzet orvoslására átrendeztük és kiegészítettük az emelőberendezéseket és nehéz pontonokból úszó emelőtagot építettünk. Október 17-én folytattuk a roncsok kiemelését. Október 26-ig befejeződött a roncsok bontása is és ezzel a 3. nyílás hídroncsoktól teljesen szabaddá vált.

A 3. nyílásban végzett munkákhoz 14.326 munkásnap volt szükséges, melyben a műhely- és szállítási munkák nem szerepelnek

A *jobb 100 m-es híd (2. nyílás)* emelésénél az eddig követett eljárást módosítani kellett. Az ép hídrész meder felőli végét kereken

20 *m*-el kellett felemelni. Ha ehhez hozzáadjuk a 15 *m* szerkezetmagasságot, 35 *m* magas emelőjármot kellett volna építeni. Ehhez azonban időnk és építőanyagunk is hiányzott. Ezért áttértünk a két mozgó kereszttartókkal való emelésre. Vagyis először a felső öveket aláfogtuk egy kereszttartóval és a hidat annyira emeltük, hogy az alsó öv a víz fölé kerüljön. (I. emelési ütem.) Ezután az alsó övek alá másik kereszttartót helyeztünk és ezzel a hidat végleges magasságra emeltük. (II. emelési ütem.)

Az emeléshez összesen 146 cölöpre, két nagy és három kis emelőjármot építettünk (6. ábra.) Utóbbiakat a híd roncsolt részeinek emelésére. A két, egyenként 14 tonna súlyú mozgó kereszttartót roncsanyagból a helyszínen gyártottunk.

A 2. nyílásban a munkát már május 7-én megkezdtük, hogy az akkor még aránylag magas vízállást az I. jelü emelőjárom cölöpözésnél kihasználhassuk. Megfelelő méretű cölöpök hiánya miatt azonban a II. jelü járom cölöpözését csak július 24-én kezdhettük meg.

Október elején jött a munka nagy lendületbe, mikor a nagy tartók és emelőberendezések a 3. nyílásban fokozatosan felszabadultak.

November 9-én kezdtük meg az emelést valamennyi jármon. November 13-ig a híd végét kereken 5 *m*-re felemeltük és ezzel a híd majdnem teljes egészében a víz fölé került.

Az emelésnél október 22-ig beiktatott szünet alatt elválasztottuk a roncsolt részeket az ép hídtól átrendeztük a mozgó kereszttartó támasztó rudazatait és megerősítettük a II. emelési ütemben erősen igénybevett oszlopokat.

November 22-én folytattuk az emelést és 24-ig még 4.50 *m*-t emelve az I. ütem végéhez értünk. (7. ábra.) A szükséges szerelések végrehajtása után szeptember 27-től december 9-ig a hidat ismét 10 *m*-el megemeltük és ezzel azt olyan helyzetbe hoztuk, hogy a hiányzó vasszerkezet szerelése megkezdhető volt. (8. ábra.)

Az emelés két tizenkét órás szakmányban, éjjel-nappal megszakítás nélkül folyt. Az átlagos napi teljesítmény 1.68 *m*, a legnagyobb teljesítmény az egyik éjjeli szakmánynál 1.80 *m* volt.

A híd kiegészítéséhez szükséges szerelési munkák végrehajtásával a Közlekedésügyi Minisztérium a Helyreállítási Kft.-t bízta meg. A szereléshez szükséges szerelőjárom és a felvonóberendezést, valamint az anyagnak a balparti tárolóhelyről a helyszínre való szállítását katonai munkaerő végezte.

1946. végéig a Helyreállítási Kft. a szereléssel annyira jutott, hogy a híd Tiszaug felőli vége a mederpillérre támaszkodott. Ezután már csak a híd Lakitelek felé eső végének a végleges színtbe való emelése, valamint a hídnak vízszintes síkban való mozgatása volt hátra. Mivel azonban a híd a jégzajlás veszélyének már nem volt kitéve, elsősorban a jégzajlásnak kitett II. jelü emelőjárom és a szerelőjárom nagyértékü anyagát kellett biztonságba helyezni.

1947. január 3-tól február 5-ig 85 fő katona és 25 fő polgári segédmunkásból álló csoport a két jármot teljesen lebontotta. Igen erős téli időjárásnál lebontott és a tárolási helyekre szállított 190 m^3

faanyagot és 135 tonna vasanyagot (köztük 11 drb. nehéz tartót) és kihúzott, valamint partra rakott 92 cölöpöt.

Ezzel a jég akadálytalan levonulása a tiszaugi hídnál számottevő építmény veszélyeztetése nélkül biztosítva volt.

Február 26-ig a hidat vízszintes értelemben is eredeti helyzetbe hoztuk, mihez többek között az egész hidat 128 *cm*-el Lakitelek felé kellett elhúzni.

A 2. nyílásban folyó munkák végrehajtására a szállítási és műhelymunkákon kívül 11.556 munkásnapra volt szükség.

A hídemelési munkák során megmozgattunk összesen 1617 tonna szerkezetet, ebből 1192 tonna vasszerkezetet. 731 tonna vasszerkezet a híd helyreállításánál hasznosítható lett, ami megmentett nemzeti vagyonnak tekinthető.

A tiszaugi Tiszahíd kiemelése a demokratikus magyar hadsereg műszaki csapataiinak próbaköve volt. A feladatot megoldották.

Hiányos ruházatban, lyukas cipővel dolgoztak a bajtársak, tűző napban, esős őszi-, majd kegyetlen zord téli időjárásban, heteken keresztül, megszakítás nélkül, feláldozván szombat délutánt és vasárnapot, kockára téve egészséget és életet.

Legyen jutalmuk az újjáépülő magyar haza köszönete és az a büszke tudat, hogy annak felépítésében tevékeny részt vállaltak.

Dr. Feimer László

A ROHAMTÜZÉRSÉG HARCA

A roham tüzérség támadó alkalmi fegyver. Ereje abban van, hogy nagyhatású *pontos* tüzét közvetlenül az ellenség közelében képes kifejteni. Legkedvezőbb lőtávolsága 100—1000 m-ig terjed. Közvetlen irányzással tüzel. Tüzelni csak álló helyből tud, célzottan, ezért a tüzeléshez meg kell állnia.

Képes azonban a rohamtarack megosztott irányzással való lövésre is. Erre azonban csak a legkivételesebb esetben és csak átmenetileg alkalmazható. Igy a hatótávolság kb. 8.000 m.

A rohamtüzérség kimondottan *támadó* és súlypont fegyver. A tulajdonságai arra képesítik, hogy a gyalogságot mindenhová követheti, gyorsan és meglepetésszerűen tud fellépni ott, ahol az ellenállás a legerősebb és ezt közvetlen irányzással leadott egyes lövésekkel, vagy tüzösszpontosításokkal meg tudja törni. Ezért a rohamtüzérség az elsővonal *tüzérségi* súlypont fegyvere. Ez a fegyver kizárólag a legközelebbi bajtársainknak, a gyalogosoknak céljait szolgálja. Minden rohamtüzérnek becsületére válik, ha őt a gyalogos bizalmával, tiszteletével és elismerésével kitünteti.

A roham tüzérség *feladata* 1000 m-en belül:

Nehézfegyverek, lövegek, figyelők,

tábori erődítések, erdők, megerősített támpontok, harckocsik, élő célok azonnali leküzdése.

A rohamtüzérség *kivételes* feladata lehet az, hogy csak bénítsa tüzével a fegyvereket, figyelőket, harckocsikat.

Olyan célok leküzdése, melyre a nehézfegyverek és a tüzérség képesek, — általában nem a rohamtüzérség hivatása. Erre való bevetésük csak az anyag komolyabb helyzetben való használhatóságát veszélyeztetik.

A rohamtüzér üteg a tűz feladatokat egymás után oldja meg, fontossági sorrendben *összes* lövegei vagy zömök *tűzösszpontosításával.* A tűzfeladatokra való felaprózása sem alkalmazási, sem tűzvezetési szempontból nem előnyös. Ezért a rohamtüzérség alkalmazási egysége a rohamtüzérosztály. Ennek az egységnek a *zárt* bevetése az osztályparancsnok parancsnoksága alatt biztosítja a legnagyobb hatást.

Alárendelése *legalább üteg* egységben történjék. Szakaszokat, vagy egyes roham lövegeket nem rendelünk alá a kűzdőknek, mert a hatás elaprózásához vezet.

Ennek a gyors mozgású harceszköznek egyes századokhoz történő beágyazása nem célszerű, mert ugyis mindig a legfontosabb helyre lehet irányítani a harc alatt is. Helység harcban, hegységben, valamint télen lehet csak célszerű a szakaszok alárendelése, vagyis olyan esetekben, amikor a szétaprózodó harcfeladatok következtében az üteg egységes vezetése nem lehetséges.

A feladatok megoldásán belül adódnak olyan célok, melyekre egy szakasz vagy egyes löveg tüze is elegendő. A rohamüteg parancsnok hatáskörébe tartozik, hogy mely részekkel tüzel, mily esetben. A tűzvezetés általában a rohamütegparancsnok kezében van, rádió útján. Azonban az osztályparancsnok is össze tudja fogni valamennyi lövege tüzét.

A kűzdők azon parancsnokával, akinek a rohamtüzérség alá van rendelve, rendszerint a parancsnok, vagy a felderítő járőre révén van meg az összeköttetése. Ezért szükséges lenne a felderítő járőr beállítását, nem csak a törzsütegbe, hanem minden rohamütegbe is. A kűzdőszázad és szakaszparancsnokokkal közvetlenül látás és élő szó útján tart a rohamtüzérség összeköttetést.

A rohamtüzérség állandó biztosításra szorul s előretöréseinek mindig a kűzdő gyalogság fegyvereinek hatásos távolságán belül kell lenni. Harcközben az ellenséges páncélrombolók ellen a rohamtüzérség mindig a gyalogság közelében tartózkodik. Egymástól való eltávolódásuk határát a harcterület fedettsége és átszeldeltsége határozza meg.

Általában, de különösen jól kiépített ellenséges állások megtámadásánál *alapos* cél felderítés szükséges. Rohamtüzérség csak akkor menjen tüzelő állásba, ha már felismert, határozott céljai vannak.

A célok pontos helyét, vagy az előljáró adja meg, vagy annak általános meghatározása alapján a kűzdőszázad és szakasz, vagy nehézfegyvercsoport parancsnokoktól kell megtudni. A tábori tüzérségtől mindig értékes támpontok szerezhetők. Ez a rohamtüzérparancsnokok és felderítő közegek feladata.

A felderítés és szemrevételezés végrehajtására szükséges időt mindig meg kell adni a rohamtüzérnek. A rohamtüzéregységek parancsnokai és az irányzók is gyakran a rohamállásban járművükből szállva — a kűzdők között először pontosan felderítik a célokat és kiválasztják a tüzelállást, amely lehetőleg fedezővonal mögött legyen. Megállapíthatják a tüzelőállásba való behajtás útvonalát. Ha szükséges megjelölik, azután hajtanak be a tüzelőállásba, s leadják gyors tűzben lövéseiket. Ilyen eljárással képes a rohamtüzérség rövid idő alatt tüzelőállást foglalni, határosan tüzelni és ismét eltünni.

A rohamtüzéregységek előnyomulása és tüzelőállása szélességben és mélységben tagozott legyen.

Igy tüzét több irányból tudja egy célra irányítani és a reá irányuló ellenséges tűz ellen jobban védve van.

A tüzelőállás lehetséges a kűzdők térközeiben vagy szárnyukon legyen. Gyakran a kűzdők előtt kell tüzelőállást foglalni. Ez azonban nem lehet oly messze elől, hogy a gyalogság az ellenség közeltámadásai ellen védelmet ne tudjon nyujtani.

Veszedelmes hatása és nagyobb tömege vonza az ellenség tüzét és elhárítását alkalmazási helyére. Ezért állandóan változtatott tüzelőállásokból tüzel a rohamtüzérség, hogy az ellenséges elhárítást kikerülje. Amikor nincsenek céljai, akkor fedezze magát. Harcra tehát állandó mozgás, mely a terepadta fedezési viszonyok szerint hol előre, hol hátra történik.

Önálló harcra a rohamtüzérség nem alkalmas. Közeli távolságban egyik rohamlöveg a másikat általában nem képes megvédeni. Ezért csak gyalogsággal szoros együttműködésben harcolhat, amelynek kötelessége a rohamtüzérséget fegyvereivel oltalomban részesíteni.

A rohamtüzérség alkalmazásának lehetősége függ a tereptől. Mozgásának biztosításául ütegenként egy árkász (utászszakasz), de legalább egy raj alárendelése eredményes harcának előfeltétele.

A rohamlövegeket ne használjuk állandóan mozgó tűzoltalomnak, mert akkor az ellenség rövidesen kilövi. Alárendelése és tényleges alkalmazása is mindig csak egy meghatározott harccselekmény időtartamára történhet.

Amikor az ellenség helyzete nem eléggé ismert s határozottan rohamtüzér célok még nem mutatkoztak, akkor az ezredparancsnok a rohamtüzérséget még tartsa vissza. A tüzérség és nehézfegyverek tüzelésével az átlagos célok ellen a harc ekkor is folyik. A rohamtüzérség tűzharcához már megállapított célok kellenek. Akkor vessük be a rohamtüzérséget, ha a tűzfeladatok már tisztázódtak.

Előnyomulásnál, mozgásban lévő ellenség elleni támadásnál a rohamtüzérség bevetése a tábori tüzérség alkalmazását pótolhatja. ilyenkor hirtelen páncéltámadások ellen a rohamtüzérséget igen eredményesen lehet alkalmazni.

Védelemre berendezkedett ellenség ellen a rohamtüzérség rohamtávolságon belül a betörést teszi lehetővé, a mélységi övben feltünő új célokat lövi ki és az ellentámadást hárítja el.

Megerősített állásra való támadásnál a rohamtüzérséget célszerű, csak mélységi övben való harcba bevetni, amikor az addig rejtett célok már mutatkoznak. Műszaki zárakkal és egyéb akadályokkal számolva erősebb műszaki részeket kell ilyenkor a rohamtüzérséghez beosztani mozgásának biztosításához.

Védelemben a seregtest vagy harccsoportparancsnok tartalékában van a rohamtüzérség helye, mint gyorsan mozgó tűznek. Csak akkor vessük be, ha már az ellenség támadásának-, főleg páncélos támadások súlya felismerhető. A védőkörlet különböző helyeire való eltolásukat elő kell készíteni. Támogatja az ellentámadást és elreteszeli a betört ellenséget.

Sötétben, ködben nehéz a harc a rohamtüzérség részére. Sem vezetni sem irányítani nem lehet. Éjjeli alkalmazásra tehát a rohamtüzérség általában nem jön tekintetbe, mivel az irányzóberendezés biztos célzásra, megfigyelésre nem alkalmas. Ez által a rövid lövések veszélye nagy mértékben fennáll. Ezenkívül a járművezető sötétségben semmit sem lát, úgy hogy minden embert, aki a löveg közelében tartózkodik, erősen veszélyeztet. Amennyiben a rohamlövegek éjjeli tűzharcra kényszerülnének, úgy arra a távolságra kell lőjjenek, amelyre még világosságnál beirányozták őket. Ilyenkor az irányzási lehetőséget fehér világító lőszer lövésével kell megteremteni. Az előterepet természetesen saját gyalogságtól meg kell tisztítani.

Erdei harcban is korlátozottan használható a rohamtüzérség, mert fokozottan csökken az áttekintése, így főként a sajátot veszélyezteti letaposással és tüzével is és maga könnyen ki van téve eredményes közeltámadásnak.

Hegyekben, útak mentén alkalmazhatjuk a rohamtüzérséget. Az ellenségnek kedvez a terep aknatelepítésre, lerobbantás előkészítésére. Az ellenséges páncélelhárítás és páncélrombolás előnyös helyzetben van. Ezért hegyekben fokozott közelbiztosításra van szükség.

Helységharcban a szélső támpontok leküzdésével és a helyiségen belüli harcnál sok rohamtüzér feladat adódik. Itt is fontos az erős gyalogos közelbiztosítás s a műszaki támogatás.

Páncélosok elleni harcban a rohamtüzérség kölcsönös tűztámogatással a terep kihasználásával igyekszik közelférkőzni az ellenséges harckocsikhoz és lehetőleg oldalról lövi ki azokat.

Simonyi-Gindele Géza.

AKNAVETŐS TAPASZTALATOK A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN

AZ eredményes harc előfeltétele a jól megszervezett tűzrendszer. Ebben a súlyt a meredek röppályájú repeszhatású fegyverek alkotják. Ezt a feladatot zömében a tüzérség látja el, a gyalogság aknavetői egészítik ki.

A most lezajlott világháború kétségtelenül megmutatta, hogy a különböző méretű aknavetők alkalmazása nemcsak repeszhatásban, hanem erkölcsi hatásban is döntő jelentőségű a siker kivívása érdekében.

Dolgozatomban a gyalogságnál eddig legismertebb könnyű 81 mm-es aknavetővel foglalkozom.

Nyugodtan megállapíthatjuk, hogy ezek a fegyverek a háború folyamán jól beváltak és sok válságos helyzetben hozták meg a szerencsésebb fordulatot. Mégis sokszor hallunk bizalmatlan megnyilatkozást és véleményt róluk.

Ezek a kifogások:

A vetőnk nehéz.

A kétkorongos lőeljárás bonyolult, nem elég nyors és rugalmas.

Általánosságban bizalmatlanok azok, akik kellően nem ismerik; lőeljárásáról mint valami homályba burkolt nehéz matematikai műveletről beszélnek, szeretnek vele „tüzérséget játszani".

Dogozatomban azt kívánom bebizonyítani, hogy aknavetőnk rugalmasan alkalmazható, lőeljárása (bár kétségtelen, hogy vannak egyszerűbbek is) nem annyira bonyolult, mint ahogy azt sokan állítják és bárki számára érthető; a legnagyobb bizalommal fordulhatunk feléje, mert feladatának minden körülmények között, meg fog felelni.

Mindenek előtt a kiképzők feladata az, hogy ne csináljanak belőle tudományt. Ne úgy kezeljék, mint „tüzérséget" s ezzel már el is oszlattuk a vetőnek hiányos ismeretéből folyó bizalmatlanságot.

Kiktől függ a sikeres tűzvezetés és miből áll azok feladata?

1. A harcászati vezetőtől,
2. a tűzvezetőtől,
3. a vető kezelőitől
4. a tűzzel támogatott lövészektől (kűzdőktől).

1-hez A harcászativezető legtöbb esetben a zászlóaljparancsnok. Tervének megalkotásánál ügyeljen az aknavetőnek térben és időben való helyes alkalmazására. Világosan szabja meg a vetőegység *feladatát.* Gondoskodjék vető biztosításáról és megfelelő hírműszaki anyag ren-

delkezésére bocsátásáról. Vegye mindig figyelembe az aknavetőszakasz, — illetve századparancsnok esetleges indokolt javaslatait.

2-höz. A tűzvezető mindenek előtt legyen mester a tűz vezetésében és a lőelemek meghatározásában. Nem lehet oly akadály, mely őt a tűzvezetésben megakadályozhatja.

Akár együtt tartjuk az egész szakaszt, akár rajonként külön működnek a vetők, a tűzvezetővel szemben egyformák maradnak a követelmények.

A siker leginkább tőle függ, tevékenységének működési sorrendben egy kicsit szenteljünk több időt:

a) Figyelőhely választás. Ez az a teendő, amelynél az első nehézséggel és a szabályzat merev alkalmazásával találkozunk. Szabályzatunk azt írja elő, hogy a figyelőhely a vetőállástól 50—200 m távolságra legyen. A szabályzatnak ez a megkötése a háború folyamán feloldást nyert. Szükség esetén egyaránt jól lehet vezetni a tüzet akár egy kilométerről, akár a vetőállásból.

A figyelőhely megválasztásánál csak egy vezéreljen, *mindent lássak;* a harc lefolyását tökéletesen követni tudjam; biztos összeköttetésem legyen azzal az egységgel, amelyik a tüzemre rászorul.

Ne ragaszkodjunk ahhoz, hogy a figyelőhely csak egy helyben lehet. Megdőlt már az a hit, hogy az aknavetőszakaszparancsnok csak az arcvonal mögött tartózkodhat. Támadásban a tűzvezető legtöbb esetben, — hacsak kivételes terep nincs — együtt fog előre haladni a lövészekkel, mert másképp nem láthatja a célt, tüzét nem tudja eredményesen vezetni, nem tud oda lőni, ahol arra a legnagyobb szükség van. Lesz rá eset, hogy a tűzvezető a kűzdők előtt kell haladjon!

b) A tűzvezetés eszköze a parancsnoki műszer és a tájoló. Tapasztalatom az, hogy a parancsnoki műszert mozgó harcban nem szívesen használják és annak hiánya esetenként nem okoz semmi nehézséget.

Ennek okai a következők: a felállított parancsnoki műszer nagy célt mutat. A felállítás, betájolás annyi időt vesz igénybe, amennyi idő alatt tájolóval már tűzparancsot lehet kiadni. Szállítása kényelmetlen és aránylag nehéz. Ami lényeges, a távolságot, éppen nem lehet vele mérni. (A mérőléc kitüzésével történő eljárást itt nem lehet alkalmazni.)

A másik műszer a tájoló. Tökéletesen használható minden harchelyzetben Kicsi, célt nem mutat. Bármilyen testhelyzetben nyugodtan lehet használni. A mérés gyors és egyszerű. A helyesbítés és oldal megállapítására tökéletesen megfelel. Az emelkedés és töltet kiszámítását fejből (esetleg táblázat, de ez már késedelmet jelent) kell megcsinálnunk. Terepszöget a legritkább esetben mérünk, így szerény véleményem szerint talán célszerűbb volna a 81 mm-es aknavetőnél, — ha már egyszer a kétkorongos eljárás még nem változott meg — kizárólag a tájoló használata, míg a parancsnoki műszer a 12 cm-es aknavető lőeljárásának inkább volna megfelelő segédeszköze, bár a távolságmérés hiánya itt még jobban fog mutatkozni.

A figyelőelemnek lövőelemmé való átalakításából ismét ne csinál-

junk felsőbb matematikai problémát. A célszögszámítás becslés útján a legtöbb esetben eredményre vezet.

A belövésnél ne legyünk kicsinyesek, hosszadalmas belövési eljárás a tűznek késői kiváltását eredményezheti.

Ne gondoja senki azt, hogy ezzel minden óvatosságot és pontosságot teljesen el akarok hanyagolni, csupán azt akarom kiemelni, hogy az aknavető tűzvezetés nem lehet „tudomány" és nem lehet körülményes, jól gyakorolt tűzvezető az első lőelem meghatározása után tüzét egy és ugyanazon célra műszer nélkül vezetheti.

Az aknavető a jövőben át kell vegye az 50 mm-es gránátvető szerepkörét is.

Előadódhat olyan harchelyzet, hogy semmiféle műszer nem áll a tűzvezető rendelkezésére. Az északi irány ismeretében ez nem okoz különös nehézséget, mert minden tűzvezetőnek annyi becslő készséggel kell rendelkeznie, hogy ez esetben is képes legyen az oldal meghatározására. Ez a békekiképzés feladatát képezi.

Ha nem ismerjük az északi irányt, akkor sem állhat meg a tudomány. Válasszunk a figyelőhelyről és vetőállásból egyaránt jól látható, legalább 2 km-re levő kisegítő célt. Ez esetben a helyesbítés 3200. Az oldalt a kisegítő cél és a cél közti szög képezi. Ez az eljárás az, ami tulajdonképp a gránátvető lőeljárásával azonos és meggondolandó, hogy nem egyszerűbb-e a szabványeljárásoknál.

Előfordul az, hogy a célt figyelőhelyünkről sem látjuk. Ilyen végső esetben a lőelemeket térképről is levehetjük. Erre bőven van alkalom erdei harcban.

Végeredményben nem lehet olyan helyzet, hogy az aknavető ne tudna eredményesen működni. Bízzunk az aknavetőben, mert minden esetben megállja a helyét és képes lesz hatásos támogatást nyujtani.

c) A figyelőhely megválasztásával szorosan összefügg az összeköttetés. Az összeköttetést legelőbb a vetőállással, továbbá az általunk támogatott egység parancsnokával kell megszerveznünk.

Ehhez rendelkezésünkre áll: a szervezetszerű távbeszélőfelszerelés, a hírvivők, alkalmi eszközök, s egyéb beosztott hírműszaki anyag.

Az összeköttetésre elsősorban a műszaki eszközök szolgálnak, mégis kénytelen vagyok személyes tapasztalatomból kifolyólag azt javasolni, hogy az összeköttetést először személyileg építsük ki s csak ezzel egyidejüleg építsük ki műszaki összeköttetésünket.

Meg kell említenem egy példát, ami zászlóaljunkat annak idején majdnem bajba sodorta.

Zászlóaljunk egy falu szegélyéről délután 3 órakor készenlétből támadt. A támadási parancsot a támadás előtt 2 órával kaptuk meg. A szemrevételezés maga is elég időt vett igénybe. A géppuskás századparancsnok az ezredközvetlen aknavető-századparancsnokkal közös figyelőhelyen volt. A zászlóalj vetőinek tüzét a géppuskás századparancsnok vezette. A vetőálláshoz hírvivőláncot épített ki, időközben telepítették a távbeszélővezetéket is. A támadásnak az ezredközvetlen és zászlóalj vetők egyidejű tűzcsapására kellett megindulni. A tűzben

csak a zászlóalj vetők vettek részt, az ezred 12 vetője hallgatott, mert a tűzvezető összeköttetés hiányában nem tudta tűzparancsát kiadni.

A támadás éppen befejeződött (az esti órákban), mikor az ezred-közvetlen vetőállás távbeszélője jelentkezett s jelentette a tűzkészséget.

Oka: a műszaki vezetékesanyag az előző harcok folyamán részben erősen megrongálódott, kijavítása az állandó harcok alatt nem történt meg lelkiismeretesen. A vonal kiépítése tűzben lassan halad, figyelőhely változtatásnál azt nem tudja rugalmasan elég gyorsan követni, a vezetéket ellövik, elszakad, stb. Ezért sohase elégedjünk meg csak egyféle összeköttetési lehetőséggel, mindig legyen „tartalék" összeköttetés, jelen esetben hírvivőlánc, melynek alkalmazása esetén nem kerülünk abba a kényes helyzetbe, hogy csupán csak azért nem tudunk lőni, mert nem működik a távbeszélőkészülék.

Alkalmasak még az összeköttetésre: rakéták, kézigránát összdobás, tűzcsapás sorozatlövő fegyverrel, számozott táblák felmutatása, hangjelek, látjelek, stb.

d) A vetőállást válasszuk a figyelőhelyhez közel (ne a vetőállás húzza a figyelőt, hanem a vetőállás kövesse a figyelőt előre való állásváltoztatásnál), lehetőleg fedett helyen s sohase mulasszuk el a beásást, tekintettel arra, hogy a vető kiszolgálása a legjobb esetben térdelő testhelyzetben történik s így a kezelők erősen ki vannak téve a sebesülés lehetőségének.

e) Legyen a tűzvezető állandóan tájékozódva a részletes saját és ellenséges helyzetről. Csak így kerülhetők el a saját tűz okozta veszteségek és csak így lehetséges váratlan fordulatoknál a tűznek a legmegfelelőbb időben a kívánt helyre való irányítása. És éppen ez az, ami leginkább növelheti a bizalmat a lövészben a nehézfegyverek iránt.

Váratlan fordulatban legyen érzéke a legveszedelmesebb cél felismerése iránt.

f) Szervezze meg a figyelő-, vető-, és mozdonyállás biztosítását.

g) A lőszerutánpótlás láncszerű mozgását már az első lövés leadásakor azonnal indítsa meg. Erre állítsa be a vetőállás minden nélkülözhetető emberét. A biztonságérzet első alapkövetelménye, hogy van bőven lőszerünk.

3-hoz. Követelmények a kezelőktől.

a) Az egyes fogások be kell idegződjenek a kezelőkbe, nem lehet az a nehéz harchelyzet, ahol ne végeznék a helyes fogásokat ösztönösen.

b) A tüzelés végrehajtásának az alapja a lelkiismeretes helyesbítés állítás, a gyors és pontos szintezés és irányzás.

c) Ismerni kell a szintezős negyedlővel való eljárását. Találkoztam szolgálatvezetővel, ki öt éves nehézfegyver századbeli szolgálat után nem ismerte a szintezős negyedlőt. Már pedig sokszor kerülhet sor ennek használatára, különösen visszavonulásban, irányzék nélküli talált vetőknél.

d) A lelkiismeretes karbantartás az üzembiztonság alapja.

4-hez. Maguk a kűzdő lövészek bízzanak az aknavető bajtársaikban, Enélkül az együttműködés szinte ki van zárva. Nem kell attól tartani, hogy belelőnek a sajátba; viszont fel kell zárkózni az aknatűzre a végső határokig, mert a tűztámogatás csak így eredményes.

Kerüljék a lövészek az önálló akciókat az aknatűz kikérése érdekében, nyugodjanak meg, hogy a figyelő velük együtt halad előre, nem „hátulról támogat" és nagyon jól látja, hol van a veszély és tüzét oda fogja irányítani, ahol arra a lövésznek a legnagyobb szüksége van.

A lövésznek feladata, hogy tájékoztassák a figyelőt állandóan a legrészletesebben a saját helyzetről, elsősorban a legelső vonalról. Sokszor megakad azért, mert az aknavető nem helyezte előre a tüzét és a lövész ezért nem mert előre menni. Jól bevált szokás ilyen esetben kézigránát összdobást végrehajtani. A trotillal töltött magyar kézigránát jellegzetes fekete füstje megkülönböztethető volt a mostani háborúban használt idegen kézigránátoktól. A jó tűzvezető ebből rögtön tudni fogja kötelességét és a támadás lendülete egy pillanatra sem fog megakadni.

Alkalmasak ezen kívül még az összeköttetésre a sorozatlövő fegyverekkel Morse jelzésszerűen leadott sorozatokkal való tűzcsapások is. Ez a zászlóalj aknavetőknél különösen egyszerű, mert békében a géppuskásszázad kötelékébe lévén szervezve, bőven van alkalma az összeszokásra. Ezt a módját az összeköttetésnek kiválóan tudtuk alkalmazni erdei- és helységharcban, valamint éjjel.

Mindezekből következően sok együttműködési gyakorlatra van szükség az aknavetős részéről a maga gyakorlati érzékének a tökéletesítése végett, a lövészek részéről pedig a megismerés és a nehézfegyver iránti föltétlen bizalom megerősítése érdekében.

Az aknavető harcászati alkalmazásáról és a kiképzésről most szándékosan nem emlékeztem meg, részben mert a dolgozat terjedelme nem engedi meg, másrészt, mert a most lefolyt háború tapasztalatai még nincsenek oly mértékben kiértékelve, hogy erről a kérdésről a szervezés változtatása nélkül, érdemlegesen foglalkozni lehetne. (Pl. mi lenne, ha a könnyű vetőket a lövészszázadok kötelékébe állítanók be; maradjunk-e a kétkorongos eljárásnál? stb.)

Mindezek a dolgok lényegesen változtatnak a harcászati alkalmazás lehetőségén.

Hirtelenében több a tárgykörbe tartozó részlethez nyultam. Talán kissé rendszertelenül, de főcélom az volt, hogy felszínre hozzak a kissé feledésbe merült kérdésekből néhányat, melyek megérdemelnek egy kis figyelmet a korszerűsítés érdekében, másrészt eloszlassam azt a hamis nézetet, hogy az aknavető, — jelenlegi formájában is — roppant bonyolult és nehézkes harceszköz, melynek az alkalmazása csak fejtörést okoz, de a tőlevárt eredmény kétséges volna. Remélem, hogy bajtársaim saját tapasztalataikból eredő hozzászólásaikkal a tárgykört gazdagítani fogják.

Fekete Géza

A VEZETÉKES HIRADÓANYAGGAL KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK

A volt honvédség híradó csapatának és csapattávbeszélő alakulatainak vezetékes híradó anyagával kívánok foglalkozni. azokat a tapasztalatokat fejtem ki, amelyeket az új honvédség vezetékes híradóanyagának rendszeresítésénél tekintetbe kellene venni.

I. Tábori vezetékek:

1. Könnyű vezeték.

a) *A híradócsapatnál* rendszeresített 30 M, 36 M és 36 M (aludur) táborivezetékek általában megfeleltek a háború során. Ezek közül különösen a nemesebb anyagokból készült 30 M távíróvezeték bizonyult jónak, amelynek elektromos tulajdonságai kiválóak.

b) *A csapattávbeszélők* 30 M és 36 M távbeszélő vezetékei közül az előbbi papírszigetelése sok üzemzavar, főleg levezetés okozója volt. Utóbbi jónak bizonyult.

c) *41 M egységesvezeték* azonos a 36 M távíróvezetékkel, csak valamivel vékonyabb.

A 41 M táborivezeték papírszigetelése miatt ugyancsak sok hibaforrást jelentett.

d) *A mipolán szigetelésű* háborús vezeték elektromos tulajdonságai megfeleltek, de a melegen rávitt műanyag szigetelés merevsége miatt, az építések, bontások és időjárási behatások során hamar megsérült.

e) *Valamennyi könnyűvezetékre* vonatkozó általános tapasztalatom az alábbi:

A legtöbb üzemzavar okozója a 0^0 C-nál magasabb hőmérsék idején a *levezetés* volt.

A beszélgetési távolságok csökkenése, főleg esős időben következett be. Ez ellen a magasépítéssel lehetett részben védekezni, ezt szabállyá is tettük később a harctéren — a csapatmozgások és a szándékos rongálás elleni védekezés miatt is szükség volt erre — de ez nem segített kellően. A táborivezeték belső, gumiszigetelése elkerülhetetlenül megsérült az építések és bontások alkalmával, ami aztán a levezetések okozója lett. Ennek megszüntetésére mód nincs, ha a táborivezetékek mai, harctéren használható formájában meg akarjuk tartani. Csak időnkénti cserével tudjuk megoldani, a vezeték lehasználtságának megfelelően.

A levezetések az erős fagyok idején szüneteltek, a beszédérthetőség növekedett.

A magasan épített vezeték bőséges *belógása* sok vizsgálójárőr kiküldését takarította meg, mert a lövedékek, aknák és bombák robbanása csak a közeli becsapodás esetén szakította el.

Bontások idején a földre épített vezetéket fagypont alatti hőmérsékletnél nem lehetett felszedni, mert befagyott a földbe. A szigetelés ilyenkor darabokban jött le. Az 1942 októberben létesített páncéloshadosztály hírrendszer későbbi áttelepítésénél sok vezetékünk sérült így meg.

A hőmérsékletváltozásokat (+ 30° C és — 40° C között) a könnyűvezeték minden változás nélkül elviselte.

A dobvégek a használatban lévő vezetékeknél rendszerint tönkrementek, állandó karbantartásuk szükséges volt. A szigetelőszalag vagy gumicsövecske és rézkötözőhuzal használata körülményesnek bizonyult. Ezek helyett a volt 101. híradóezred által kipróbált, de elvetett lengyel *dobvégkötő* rendszeresítését tartom célszerűbbnek.

A 2 darab *kétrészű pózna* a könnyűvezetékes rajoknál kevésnek bizonyult. Ezért a rajok 10—20 darab mesterséges támpontot vittek magukkal, aminek málházása nehézkes volt. Kívánatos lenne a kétrészű pózna kiméretét rajonként 10—12-re emelni. A könnyen eltörő fasulyok és lyúkverő cövek helyett más szerszám kellene.

Többszörös kihasználásra, műkapcsolásokra a könnyűvezeték általában nem került használatba, mert erre a harccsoportparancsnokságoknál és attól előre nem volt szükség. Átvivőcsévével való lezárás zavart nem okozott.

Állandóvezetékhez és többerű nehézvezetékhez való csatlakozás esetén — tehát hosszabb távolságon — a beszédérthetőség lecsökkent, oka egyrészt a könnyűvezeték megnövekedett csillapítása volt (főleg a kapacitás és a levezetés miatt), másrészt a különböző hullámellenállás következtében előállt energia visszaverődés.

Így adódott aztán, hogy 1942-ben a hadsereg közvetlen páncélhadosztály mellékállomása (pl. a vezérkari főnök) és a hadsereg vezérkari főnök között folytatott beszélgetést valamelyik közbeeső központ kezelője rendszerint közvetíteni volt kénytelen.

Tartós védelem idején, 1942 végéig a kiépített könnyűvezetéket minden híradóalakulat az igényelt, vagy a helyszínen kitermelt állandóvezetékkel pótolta. Ez 1942 decemberig megtörtént, általában a zászlóaljparancsnokságokig, sőt egyes századparancsnokig sikerült vashuzalt építeni. Ebben az időszakban aztán lehetővé vált a táborivezetékanyag kivonása és általános karbahelyezése. Az 1942-es nyári és őszi mozgóhadjárat a könnyűvezetéket alaposan elhasználta. A csapattávbeszélők anyaga viszont ekkor is telepítve volt.

A zuzmara 1942. decemberében kb. egy héten át papírként tépte szét a vezetéket. Ellene csak bejáró járőrökkel tudtunk védekezni, akik reggelenként emelővillával verték le a zuzmarát.

f) A vezetékes híradás alkalmazási elve már a háború során meg-

mutatta, hogy a fejlődés a könnyű-, illetve a nehézvezeték felhasználását még élesebben elhatárolja.

A hadosztályparancsnokságtól előre a sereg- és csapathírrendszerben egyaránt a könnyűvezeték jön tekintetbe.

A hadihasználható könnyűvezeték mechanikai és villamossági követelményeit a 36 M távíróvezeték közelíti meg legjobban, amely továbbra is megfelel.

2. *Nehézvezeték.*

A 39 M nehézvezeték földre építési ideje (30 perc/km) megegyezik a könnyűvezeték magasépítési idejével. Ennek következtében az építés lépést tudott tartani a mozgásban levő seregtesttel, tehát biztosíthatta hátrafelé a szakadatlan vezetékes távbeszélő és távíró összeköttetést.

A seregtest hírtengelyt (lásd VI. rész) építették vele.

A hadműveleti területen ezenkívül előnyösen használtuk fel a hírközpontok mellékállomásainak összekötésére: az egy házban vagy épületben elhelyezett 3—4 mellékállomáshoz egy dob nehézvezeték kiépítése elegendő volt, az eddigi 6—8 dob könnyűvezeték helyett (1941-ben a Kárpátcsoport parancsnokságnál, majd 1942-ben az 1. páncélos hadosztálynál alkalmazott rendszer).

Ugyanezt láttam a 2. hadseregparancsnokság hírközpontjánál 1942-ben és 1944. nyarán az 1. hadseregparancsnokság hírközpontjánál. Utóbbi helyen az állandóvezetékek áramköreit is nehézvezeték kötegek vitték a hírközpontba. Valamennyi esetben a műáramkörök is felhasználásra kerültek.

Harctéri tapasztalataim során a nehézvezeték többszörös kihasználásáról a *„Honvéd"* ez évi 5. számában közlésre került: „Ami nem vált be a híradócsapatnál" című tanulmányomban számoltam be.

A hadműveleti területen a nehézvezetéket — hasonlóan a könnyűhöz — mindig magasan építettük, ha az egy napnál tovább maradt kint. Ez szükséges volt a könnyűvezetéknél mondottakon kívül azért is, mert bizony találtam saját harckocsitól is szétroncsolt nehézvezetéket, elhelyezésben.

A hideggel szemben a nehézvezeték érzéketlennek bizonyult.

Gondatlan építésnél, amikor a kábelfejbe por, sár vagy hó került, a tömítőgyűrűn át levezetés történt.

A karbantartásnál feltétlen szükséges volt ennek a nagyjelentőségű vezetékanyagnak az ellenőrzése is. A levezetés vizsgálata minden híradóegységnél megoldható volt, minthogy szertiszt és műszerész rendelkezésre állt. A vizsgálat egyébként rajparancsnoki feladat, amit bármikor végrehajthattunk, hiszen a háború alatt sem építettünk éjjel-nappal.

Összefoglalva: A nehézvezeték kiválóan megfelelt.

II. Távbeszélő készülékek.

1. Zengőjeles távbeszélőkészülék.

Felesleges, még a régi osztrák-magyar hadsereg hagyománya. Hiba volt az 1930-as új készüléket ismét zengőjeles üzemre szerkesz-

teni. Még nagyobb hiba volt 1939-ben „korszerű"-nek nevezett, ugyancsak zengőjeles készüléket rendszeresíteni.

A 41 M (csak csengőjeles) készülék megfelel, de az induktor hajtókarja és a vonalszorítók a készülék ugyanazon oldalán lévén, a vezeték gátolja az induktor forgatását, továbbá a kézikészülék és a doboz műanyaga törékeny.

Egy új tipusnál ezeket a hibákat ki kellene küszöbölni.

A posta és a vasút, bel- és külföldön induktorral működtetett csengőjeles vagy látjeles hívóberendezésű készüléket használt *évtizedek óta.*

A híradócsapat a 30 M és 39 M készülékével postai berendezésekhez nem tudott csatlakozni, a különböző hívásrendszer miatt. Ezért a tábori távbeszélőkészülékhez induktoros pótkészüléket rendszeresítettek.

2. *Csengőjeles (induktoros) távbeszélőkészülék* lenne a kívánatos egyedüli táborikészülék, helyi és közös teleprendszerű üzemmel, esetleg dinamikus hallgatóval. Fejhallgató felesleges. A súly és méretek további csökkenése lenne ajánlatos. Legyen alkalmas a készülék dugaszszal való csatlakozásra. A 41 M készülékhez hasonlóan 5 Néper csillapítású vonalon még használható legyen.

3. *A távbeszélőkészülék automata üzemre* való képesítése, illetve a *számtárcsa* felesleges volt. Sehol a hadműveleti területen nem volt és nem is lesz előreláthatóag üzemben lévő automatahálózat. Arra pedig nincs szükség, hogy egy-egy Budapest környékén tartott gyakorlat végett számtárcsás táborikészüléket rendszeresítsünk.

4. *Dobozhallgató.*

Elavult, a felszerelésből törlendő lenne. Helyette azonban minden vezetékesrajnál egy harmadik és minden távbeszélőállomáscsoportnál egy második készüléket kellene beállítani s vizsgálójárőrök, közbeeső állomások stb. részére.

III. Központok.

A 30 és 39 M 10-es és 30-as központok ködfénylámpás hívó rendszerrel működtek. A vegyes (zengőjeles és induktoros) üzemű távbeszélőkészülékek miatt történt a körfénylámpás rendszer bevezetése, mint kényszermegoldás. A sok hibás jelzés miatt nem vált be. Nem segített ezen a sarkítás és a „hosszúvonal-rövidvonal" szabályozása sem. A dugaszpáros rendszerű kapcsolás is nehézkessé tette kezelését. Felesleges volt továbbá automata üzemre való képesítése.

Kívánatos lenne olyan tábori központi kapcsolók rendszeresítése, amelyek *induktoros* hívóberendezésűek (látjellel és berregővel), helyi és közös teleprendszerűek és amelyeknél dugaszpár helyett egy dugaszszal létesíthetők a kapcsolások. Körözvény kapcsoló szükséges. Befogadóképességre nézve 10-es, 30-as és kb. 100-as kapcsolók jönnének tekintetbe. Az 10-es központok átkérő áramkörökkel is rendelkezzenek. A vezeték többszörös kihasználása esetén telepített átvivőcséve, dugaszszal legyen csatlakoztatható a központhoz (lásd 1. ábra).

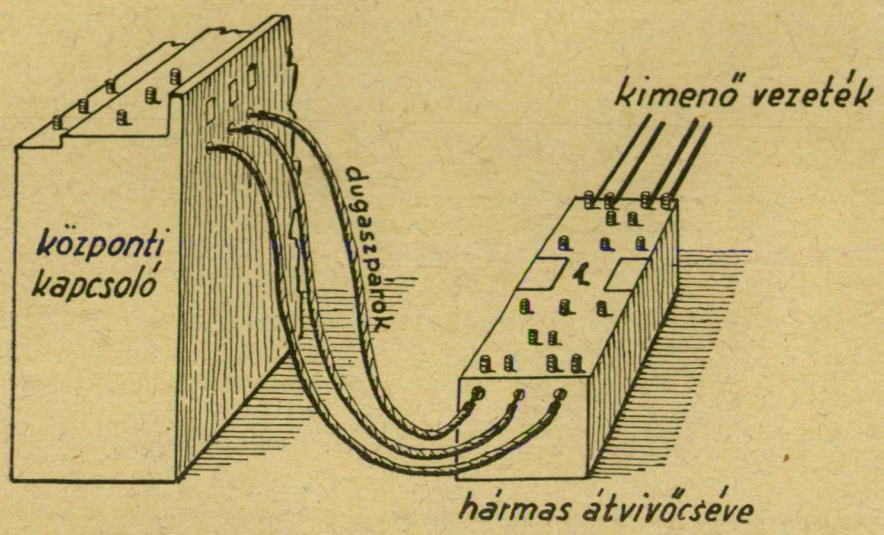

1. számú ábra.

IV. Géptávírók.

1. 39 M tábori távírógép (Hell).

Különösen a seregtesteken belül (szűkebb és tágabb törzs), valamint hadosztály — hadtest viszonylatban dolgozott. A híranyag zömét ezen a gépen továbbítottuk. A készülék a hírközpont egyik mellékállomásaként került telepítésre és az összeköttetés felvétele bármelyik távbeszélő áramkörön a központon át történt.

A távírógép üzemben tartható minden 5 Népernél nem nagyobb csillapítású vezetéken, így használható volt ott is, ahol a távbeszélő már felmondta a szolgálatot.

A papírszalagon két sorban megjelenő szöveg eltolódása olykor nehezebbé tette az olvasást, de ez nem indokolta azt, hogy 1943-ban külön írógép kerüljön a felszerelésbe a felvett táviratok letisztázása végett — csak a híradást tette körüményesebbé és lassúbbá, amellett egy további hibaforrást jelentett.

A rádióval való géptávíró üzemre tudomásom szerint a hadműveleti területen nem került sor.

A tábori távírógép a háború során bevált.

2. 40 M írógépes távírógép (Siemens mechanikus).

A hadosztálynál egy 40 M írógépes távírógépet rendszeresítettek, azonban a készülék csak távolsági csatlakozóval volt kiegészítve A nehézvezetéken át az összeköttetést lehetővé tevő egycsatornás hangrezgésű távíróberendezés, vagy az összetett távolsági csatlakozó hiányzott. Ezért a hadosztály és hadtestparancsnokságoknál az írógépes távírógép alkalmazása a vezeték szempontjából korlátolt volt.

A készülék egyébként teljes mértékben bevált, mint nagyteljesítményű távírógép. A régi Hughes szerepét hiánytalanul átvette, egyéb előnyök között azzal, hogy a parancsnokok egymás között a távírász kikapcsolásával közvetlenül tudtak rajta érintkezni.

A posta és a vasút is ezt használja, tehát a géptávíró hálózatok összekapcsolhatók.

V. Vivőáramú távbeszélőberendezések.

A 42 M vivőáramú távbeszélőberendezés (H/1, H/2, H/3, H/4).

A vivőáramu távbeszélőberendezések üzembiztosak, gyorsan telepíthetők és nem igényelnek kezelőt. Felhasználhatók erősítőkként is. Ezért igen jelentős tényezői lettek volna a vezetékek többszörös kihasználásának — ha megfelelő számban kerülnek a híradóegységekhez.

1942/43-ban a hadosztályok nem rendelkeztek a hadműveleti területen vivőáramú távbeszélőberendezéssel. A hadtest békeállományú hiradózászlóaljaknál az 1943-tól beállított két darab H/1 készülék pedig csak egyetlen vonalon biztosított egy második távbeszélő összeköttetést, ami természetesen kevés volt.

Szükség lenne a hadosztálynál négy darab H/1 és kettő H/2 készülékre a hadosztály szűkebb és tágabb törzse, valamint a hadosztály és hadtestparancsnokságok közötti összeköttetés sűrítésére.

A vívőáramú berendezések jóknak bizonyultak, még nagy szerep vár rájuk a vezetékes híradás korszerű alkalmazásánál.

Átugrató szűrő.

A vezetéken lévő átvivők, erősítők áthidalására, továbbá a vivőáramú leágazások létesítésére *átugrató szűrők* is szükségesek.

VI. Hadosztály hírtengely.

A hadtest és a hadosztályparancsnokságok között mozgásban is egy távíró és egy távbeszélő összeköttetés volt a követelmény a háború előtt. Ezt a valóságban teljesen lefoglalta a vezetési beszélgetés, illetve forgalom. Ezért az anyagi stb. híradásra csak harcszünetekben, éjjel került sor.

A nehézvezeték rendszeresítésével megoldódott az aránylag biztonságosabb állandó vezeték és a harckörletben levő könnyűvezetékes hálózat között az eddigi hiányzó vezetékanyag kérdése. A hadosztály hírtengely ideális építőanyagának bizonyult. A műkapcsolás és vivőáramúberendezés használata egyúttal a hadosztály szűkebb és tágabb törzs, valamint a hadtest és hadosztály anyagi törzsek közötti egyidejű összeköttetést is biztosíthatta volna, elegendő számú vivőáramú készülék kiadása esetén.

VII. Erősítők.

A korszerű vezetékes hírrendszer telepítésénél elkerülhetetlenül

szükséges. A rendszeresített 40 M egységes vonalerősítő a hadosztály és hadtest híradóalakulatoknál nem volt beállítva. Rendszerint a hadseregparancsnokság telepített erősítőkészüléket valamelyik seregteste vonalának erősítésére.

Szükséges lett volna hadtest híradóalakulatoknál erősítő berendezésre a hadseregparancsnokság felé, amit más irányban is használhattunk volna a hadtesten belül. Zömük a hadsereg és ennél magasabb parancsnoksági híradóalakulatok felszerelését képezte.

A 40 M egységes vonalerősítő használhatóságától ezért nem is alakult ki általános vélemény.

Az erősítők egységesítése a honvédségnél és a postánál alapvető fontosságú.

VIII. Átvivők.

1. A 39 M hármas és egyes átvivőcsévék teljesen megfeleltek. Kivánatos lenne azonban a cséve kivezetéseit a készülék oldalon szorítócsavarok mellett dugaszhüvellyel is kiegészíteni; a bekötésük így részben dugasszal történhetne (lásd 1. ábrát). A telepítésnél a sok vezeték bekötése érintkezésekre és tévedésekre adott lehetőséget.

2. *Illesztésekre* (hullámellenállások kiegyenlítésére) illesztő transzformátorként is akalmazhatók, de erre az elektrotechnikai ismeretek hézagossága miatt nem nagyon került sor.

3. 30 M gyűrűs átvivő.

A 39 M átvivőcsévék rendszeresítése után feleslegessé vált.

4. 30 M rákapcsolóberendezés.

Az egyenáramú régebbi távírógépek (Hughes, Morse) vezetékein lehetett ennek segítségével egyidejüleg távbeszélést folytatni.

IX. Földi lehallgatóállomás.

1941-ben és 1942/43-ban a hadműveleti területen, alakulatomnál nem került használatba. 1944-ben a hadosztály híradózászlóalj felszereléséből törölték.

X. Korszerű vezetékesberendezések használata a csapatnál.

Összefoglalásként meg kell állapítani, hogy a 40 M írógépes távírógép anyagából a *40 M egycsatornás távíróberendezés,* illetve az *összetett távolsági csatlakozó,* továbbá a *vivőáramú távbeszélőberendezés* és az *erősítők* a csapathoz általában nem kerültek ki. Azok csak egy központi híradóalakulatnál voltak éveken át kipróbáláson, majd rendszeresítve. Ugyanez vonatkozik a 39 M *tábori távírógépnek rádióval való* alkalmazására is.

Ezekből a híradó alakulatok zöme, tehát a híradózászlóljak és az önálló híradószázadok sem itthon, sem a hadműveleti területen nem sokat látták.

A hadosztály híradózászlóaljak, az aránylag legnehezebb feladatú egységek jóformán mindig „egy vezetéken, egy telefon, amíg a beszédérthető" elv szerint kellett, hogy dolgozzanak.

Ez pedig már a háború során elavult rendszer volt.

Vermes Zoltán

KÖNYV- ÉS LAPSZEMLE

„A katonai oktatás alapjai."

(Boncs-Bruevics M., a hadituudományok doktora cikke, mely az Orosz Katonai Szemle 1946. évi 13. számában jelent meg.)

Előre kell bocsátanom, hogy a cikkben felsoroltak csupán akkor alkothatják az oktatás alapját, ha a polgár katonai szolgálatának megkezdésekor kellő politikai öntudattal és ismeretekkel, valamint önállóan és szabadon gondolkodó ésszel, akarattal és érzéssel rendelkezik. Ne nézze elferdült szemszögből a körülötte lezajló eseményeket; ezen következmények nélkül rendszeres jellegű katonai oktatást felépíteni nem lehet. A szerző fenti tényezőket a szovjet polgárban mint meglévőket kezeli és rendszerét természetesen ennek megfelelően fejleszti ki, ahol ellenben mindezek még kezdeti stádiumban vannak, vagy esetleg teljesen hiányoznak, ott a katonai oktatást egy meggyőződésen alapuló politikai öntudatra való ébresztésnek kell megelőznie, illetőleg a kiképzés első napjától kezdve állandó és intenzív nevelőmunkával kell a harcossá való neveléssel párhuzamosan az erkölcsi alapot megadni.

„A katonai oktatás főcélja a harcosokat és tiszteket, majd az általuk kiképzett alakulatokat a korszerű harc sikeres megvívására képessé tenni. Hogy a kiképzendő kiváló harcossá váljék, ahhoz az erkölcsi és fizikai erejét, tudását és képzettségét a megfelelő fokra kell emelni.

A harctéri szolgálat keretében igen sok fájdalmat kell elviselni, nehézségeket kell leküzdeni. Fontos tehát, hogy a kiképzés alatt álló erkölcsi ellenállóképességét, fizikai erejét, szívósságát igen nagyra neveljük.

Az erkölcsi és fizikai erő mellett igen fontos, hogy a harcos megfelelő általános és szaktudással rendelkezzék. A tiszteknél a követelmény fokozott. Nekik ugyanis alárendeltjeiket nevelni kell tudni és előttük a követendő, harcos mintaképként kell állniok.

Az alapkiképzést ehhez a katonai iskolák adják. Az itt nyert képzettséggel azonban nem szabad megelégedni. Állandó önképzéssel és a magasabb parancsnokok által tartott tiszti foglalkozások útján ezt tökéletesíteni kell.

A harcossá való nevelésnek folyamatos felépítésűnek kell lenni. Kiindulási alap az a tudás, amit a bevonuló még a polgári életből hozott magával. Elsődleges teendője az előljárónak a bevonulók tudása általános szintjének megállapítása. A nevelésnek és a kiképzésnek ugyanis innen kell kiindulnia.

A harckiképzés egész rendszerének a korszerű harc követelményeihez a legszorosabban idomulnia kell. Ennek kapcsán a csatárnak mindazon tulajdonságai fokozására kell törekednie, melyek a korszerű harc megvívásához elengedhetetlenek (bátorság, szívósság, kezdeményezés)

és ki kell küszöbölni mindazokat a tulajdonságait (félelem, érzékenység), melyet a siker elérése szempontjából károsak.

A különböző szempontokat, melyeket a nevelésnél és kiképzésnél tekintetbe kell venni, az alábbiakban ismertetjük:

1. *Az erkölcsi, fizikai erők ismerete, továbbá a politikai képzettség foka, általános műveltség és katonai kiképzés szempontjából.*

A bevonulókból öntudatos, minden észszerű katonai ténykedést önként vállaló harcosokat csak úgy tudunk nevelni, ha az emberekkel egyenként foglalkozunk. Ennek folyamányaképpen meg kell állapítani, hogy milyen politikai öntudattal, ésszel, akarattal, érzékkel, fizikai erővel és lelki tulajdonságokkal rendelkeznek. Ha most az oktatók tisztában vannak azokkal a követelményekkel, melyeket a korszerű harc támaszt az egyénnel szemben, már tisztán láthatók, hogy az egyes kiképzendőknek, melyek azok a tulajdonságai, amiket a szempontok szerint tovább, illetőleg vissza kell kell fejleszteni.

2. *A korszerű harc természetének ismerete és az utolsó háború tapasztalatainak megértése.*

A korszerű harc megvívásánál, ha az élő erő és harcieszközök között nincs túlzottan nagy aránytalanság, sikert az ér el, aki a kezdeményezést a kezébe ragadja, azt ki nem engedi és határozott szívóssággal, céltudatossággal tör a célja felé.

A második világháború tanulságai szerint az öntudatos és politikailag érett népre támaszkodó „szocialista stratégia" a kezdeti nehézségeket is elbírja!

„Az ellenség leveréséhez a leghatásosabb eszköz a támadás. A neveléssel oda kell tehát hatni, hogy minden katonában ez a törekvés természetes megnyilatkozássá váljék, elérendő célként lebegjen."

Szívósan védeni és visszavonulni is kell tudni, hogy céltudatosan ismét a cél felé törjek! Ehhez még nagyobb erkölcsi erő kell!

„Az ellenséget igyekezni kell mindig a legérzékenyebb részén meglepetésszerűen megtámadni. A támadás helyén képezzünk mindig súlyt. Gyors és biztos eredményt csak így érhetünk el.

Minden katonának tudnia kell, hogy a támadás előtti erőátcsoportosítások, felderítési ténykedések, mozgatások a döntés céljait szolgálják és így az ezzel járó fizikai fáradalmakat öntudatosan, önként kell vállalni.

A terepkihasználást művészi tökélyre kell vinni. Az erkölcsi helytállást a legmagasabb fokra kell emelni.

3. *A katonákkal (tisztekkel) szembeni követelmény a korszerű harcban.*

a) Ama egység működésének megértése, melyben szolgál,

b) saját céljának ismerete, hogy ezt a kötelék, továbbá társainak működésével összhangba hozza.

c) jártasságot a fegyverek kezelésében,

d) leleményességet és kezdeményezést,

e) a parancsnok részéről a megadott cél eléréséhez szükséges szívósságot és rettenthetetlenséget,

f) az elöljáróval szembeni teljes bizalmat,

g) kötelességérzést, bátorságot, bajtársiasságot és az önfenntartási érzelem elfojtását.

h) Testi és lelki szívósságot a nehézségek leküzdésére.

4. *A katonai kiképzés módszerei.*

Nevelés szempontjából arra kell törekedni, hogy a katona a harc borzalmainak elviseléséhez szükséges erkölcsi vértezetet megkapja. A katonai kiképzés tekintetében pedig megkívánjuk, hogy a katona ismerje a harcban alkalmazandó anyagi erők és eszközök sajátosságát, továbbá tudja azokat alkalmazni.

Oktatásnál irányelvek:

a) A katonát csak arra kell oktatni, amit neki a harcban és háborúban tennie kell.

b) Példákkal oktassunk, vagyis mutassuk meg, hogy mit és hogyan kell oktatni.

c) A katona nevelésébe egészséges elgondolást és különösen az ügy iránti szeretetet vigyünk. A foglalkozásban az emberek önszántukból és ne kényszerből vegyenek részt.

d) A katonát ne fárasszuk oktalan követelményekkel és adjuk meg neki a szükséges pihenést.

5. *A fegyelem.*

A fegyelem magában foglalja a katonai szabályzatok (törvények) követelményeinek és a parancsnokok parancsainak szigorú és pontos teljesítését. A fegyelem kölcsönös dolog és csak ott erős, ahol nemcsak az alacsonyabb rendfokozatúak részéről, hanem fordítva is megnyilvánul.

A fegyelem fenntartására és megerősítésére szolgál

a) a következetes szigorúság,

b) a parancsnok teljesítésének ellenőrzése és

c) a személyes jópélda.

6. *A tanulók anyagi ellátása és a velük való foglalkozás.*

Minden harcos a Haza védelmezője. Az anyagi ellátásnak olyannak kell lenni, hogy a fenti feladat elsajátításához szükséges ismeretek megszerzésére módot adjon, azt lehetővé tegye. A bánásmód az előljáró részéről legyen előzékeny és tartózkodó, mert ebben az esetben az oktatandóból is hasonló magatartást vált ki. Az előljáró helyes viselkedése révén az alárendeltből az előljáró magasabbrendűségéről alkotott felfogásnak kell kiváltódni.

7. *Ellenőrzések, szemlék.*

A katonákat a fenti elvek szerinti oktatás a korszerű harc megvívására képessi teszi. A kellő eredmény eléréséhez még az szükséges, hogy a harckiképzést a csapatparancsnokok időnként, a magasabb parancsnokok pedig be nem jelentett szemléken ellenőrizzék."

Honvédelmi Minisztérium Katonai osztály.

Megjegyzés: Az idézőjelbe nem tett részek a cikk ismertetőjének hozzáfűzései.

A magánrepülés az Északamerikai Egyesült Államokban.

John Paul Andrews: Az ön saját repülőgépe (Your Personal Plane).

Az Amerikai Fegyveres Erők (American Armed Forces) parancsnoksága az amerikai kiadókkal megállapodást kötött, amely szerint a háború tartamára a Háborús Könyvügyi Tanács (Council on Books in Wartime) a fegyveres erők tagjainak kizárólagos használatára, haszon nélkül könyveket ad ki. Ezek egyszerűbb formában jelentek meg, mint a könyvpiacon, de teljes szöveggel és nem kerültek kereskedelmi forgalomba.

Ez olyan megoldás, amelyet véleményem szerint nálunk is megfontolás tárgyává kellene tenni.

Ebben a sorozatban igen sok könyv jelent meg és ezek között az „Ön saját repülőgépe". Hogy milyen fontosnak tartják Amerikában a magánrepülés ügyét, mutatja, hogy az előszót a világpolitikában nagy nevezetességre szert tett Henry A. Wallace, a Department of Commerce (a kereskedelem- és közlekedésügyi minisztériumnak felel meg) akkori vezetője írta. Ebben kifejti, hogy a háború óriási repülőgépipar kifejlesztését tette szükségessé, amely 1944-ben 1,900.000 munkást foglalkoztatott 20 milliárd dollár értéket termelt. Káros volna a befektetett tőkét és a szakmunkások szakképzettségét veszendőbe menni hagyni, ezért a polgári repülés fejlesztésére kell törekedni. Becslése szerint 2 éven belül (az előszót 1945-ben írta) a polgári repülőgépek gyártása 150.000, 8—10 éven belül 400.000 munkásnak adhat közvetlenül vagy közvetve munkát és jövedelme 1,700.000.000 dollár körül lesz. A polgári repülés fejlesztése terén nagyon fontos a magánrepülés elősegítése *állami támogatással is* és ezzel kapcsolatban új repülőterek építése. Egészen szokatlanul hangzik ez a magánkezdeményezés hazájában, azonban Wallace úgy véli, hogy az ezekbe befektetett tőke épúgy kifizetődik, mint az országutak építése esetén és a polgári repülés fejlesztése közvetve az egész nemzetgazdaságra is hasznos, élénkítő hatással lesz.

A könyv célja elsősorban az, hogy mindenkinek, aki a „saját repülőgép" gondolatával foglalkozik, bemutassa a helyzetet.

1941-ben az USA-ban a bejegyzett könnyű repülőgépek száma „csak" 24.124 volt, míg a gépkocsiké 27,400.000.

A könnyű repülőgépipar ezért csak mellékesnek látszott a gépkocsi ipar mellett, bár 7 év alatt (1935—42) 100,000.000 dollár értéket termelt, az előállított repülőgépek nagyobb része 2000 dollárnál olcsóbb volt. A felfelé ívelő fejlődést megakadályozta a háború. Újramegindulásának első évében azonban már 200,000.000 (illetőleg a mellékiparokéval 350.000.000) dollár értékű termelésre lehet számítani.

A szerző szerint a legfontosabb az érdeklődők meggyőzése arról, hogy szükségük van repülőgépre, hogy repülőgéppel, bár használata valamivel még drágább a gépkocsiénál, gyorsabban, messzebb és biztonságosabban utazhatnak, mint bármilyen földi járművel és hogy üzemköltségei nem lényegesen nagyobbak a nagyobb és gyorsabb gépkocsiénál; mert ha a repülőgép elveszti a fényűzés látszatát, a gyártónak nyert ügye van.

Az elhalálozási lehetőségeket illetőleg tájékozódásul szolgáljon, hogy a háború előtti években az USA-ban statisztikai adatok szerint a magánrepülőgépek évi utasmérföld (1 mérföld 1,609 km) teljesítménye (528 millió), a gépkocsié (500.000 millió) és a vasutaké (24.000 millió) mellett ugyan messze elmaradt, azonban, míg a gépkocsi utazások átlagos hosszúsága csak 15 mérföld, addig a repülőgép utazásoké 420 mérföld volt. A gépkocsi utazások legnagyobb része 6 mérföldnél rövidebb, ezeket tehát repülőgéppel nem észszerű elvégezni. Viszont hosszabb utak esetén a saját repülőgép nagy időmegtakarítást jelent, ami például kereskedelmi utazóknak különösen fontos.

Általában várható, hogy a magánrepülőgép tulajdonosok a repülőgépvezető növendékek, a kereskedelmi utazók, magánvállalatok és azok közül fognak kikerülni, akik idáig két gépkocsit tudtak tartani. A háború alatt szünetelő szünidei utazások iránti kedv fokozott újjáéledése is növeli az érdeklődést a magánrepülés iránt.

Az oklahomai „repülő-farmerek" példája pedig megmutatta, hogy a mező- és erdőgazdaságban milyen kitűnő szolgálatokat tehet a repülőgép (vetés, permetezés, felügyelet repülőgépről, piacra szállítás).

Arra azonban nagyon nehéz még hozzávetőleges adatokat is mondani, hogy hány könnyű repülőgép lesz az évi szükséglet és még kevésbbé, hogy a forgalom lebonyolításához hány új repülőtér lesz majd szükséges. Mégis megközelítő becslés szerint 350.000 repülőgépet lehet mint legkisebb szükségletet előirányozni négy év alatti gyártásra. Ez 2000 dollár átlagos árral évi 200,000.000 dollár értéket jelent, ami az 1943. évi egész ipari termelésnek ugyan csak 10%-a, de a nagy repülőgépgyártó iparral együtt felülmúlná a hatalmas amerikai gépkocsiipart.

Azonban a repülőgéphasználat szükségességéről való meggyőződés és a szándék nem elég, ha az anyagi feltételek nincsenek meg.

A magánrepülés előmozdítására legelőször is szükséges a kiképzés költségeinek csökkentése, ez viszont elsősorban a repülőgép kezelésének egyszerűsítésével, a kiképzési repülési órák csökkentésével érhető el.

A repülőgép beszerzési árát illetőleg kedvezőek a kilátások. A háború kifejlesztette nagy repülőgépipar a gyártási módszereket egyszerűsítette, a beszerzett nagyteljesítményű munkagépek beszerzési ára törlesztődött a háborús munkákkal, részben az anyagok is olcsóbbak lettek (pl. az aluminiumlemez 30%-kal), végeredményben a gyártási költség kb. 50%-kal csökkent. Ennek következtében egyrészt lehetséges lesz a könnyű repülőgépeken eddig szokásos acélvázú, vászonborítású szerkezetekről fémborítású héjszerkezetekre áttérni, amelyeknek karbantartási költségei is kisebbek lesznek; másrészt pedig a jelenlegi, illetőleg a háború előtti árak az olcsóbb csoportokban 1500—4000 dollárról remélhetőleg rövidesen 1000—3000 dollárra csökkennek.

A repülőgép elterjedése érdekében szükséges a biztosítási díjak csökkentése is, amely jelenleg évenként a vételár 15—20%-át is kiteszi és több mint tízszerese a gépkocsibiztosítási díjaknak. Ez a csökkentés mindenképpen indokolt, mert egyrészt ma már a legfontosabb baleseti okokat legalább részben kiküszöbölték: már dugóhúzóbiztos repülő-

gépeket is gyártanak és a balesetek 51%-a idáig dugóhúzóból származott, azonkívül a leszállási biztonsági berendezések következtében a leszállási balesetek száma is nagyon csökkent és ezért ma már úgyszólván biztosabb repülőgéppel utazni, mint az utcán átmenni; másrészt a magánrepülőgépek növekvő száma is csökkenti a kockázatot.

Ennek következtében a 80—100 lóerő körüli teljesítményű könnyű repülőgépek teljes üzembentartási költsége, a karbantartást és értékcsökkenést is beleértve, nem fogja meghaladni mérföldenként a 3½ centet (km-ként kb. 2¼ cent) a jelenlegi 11 cent körüli érték helyett, és ez már kisebb, mint az átlagos gépkocsi üzembentartási költsége.

Így azután hosszabb úton az utazási költség kisebb lehet, mint gépkocsi, társas gépkocsi, vagy vonat esetén, különösen, ha figyelembe veszszük, hogy az egyébként többnapos utazással járó szállodai költségek is csökkennek, vagy teljesen elmaradnak.

Különböző igények kielégítésére 4 fajta könnyű repülőgép gyártása látszik szükségesnek: az első kisteljesítményű, olcsó gyakorlógép 1000 dollár körüli árban, a második az átlagos magánrepülőgép: 2—üléses, 1500—3000 dollár árban, a harmadik ennek fényűzőbb kivitele: 2—4 személyes, 2000—3500 árban, a negyedik, nagyobb teljesítményű, a kifejezetten jó vezetők részére való repülőgép: 2—4 személyes, 2500—4000 dollár árban. A motorteljesítmény 65—125 lóerő, a nagyteljesítményű csoportban 200—400 lóerő, az utazósebesség 90—150 mf/ó (145—250 km/ó), illetőleg 125—200 mf/ó (200—300 km/ó).

A szerző ismerteti a háború előtti gyártmányok és részben a jelenlegi tervek fontosabb adatait, összesen 46 repülőgépet; ezek közül 6 kétéltű és 6 helikopter.

Az úti célok jobb megközelítése és a biztonság fokozása érdekében szaporítani kell a kis repülőterek (legalább még 3000 kell, de kívánatos 15.000), leszállóhelyek és vizi repülőgép kikötők számát, még pedig állami támogatással, mint ahogy a kiváló amerikai úthálózat is épült. Érdemes ezzel kapcsolatban megjegyezni, hogy a nagy amerikai útépítési terv megindulásakor a gépkocsik száma csak annyi volt, mint ma a magánrepülőgépeké.

A magánrepülés fejlődése számos munkaalkalmat fog teremteni részben a repülőtéri szolgálatban, részben repülőgépvezetőként. Kell-e például kedvezőbb beosztás olyan vállalati tisztviselő részére, aki a háborúban repülőgépvezető volt, mint a repülőgépvezető titkáré; így megoldódik a gyakorlatbantartás kérdése is.

Mindezek a vázolt amerikai lehetőségek, sajnos, nagyon távolesnek tőlünk. Azt azonban tanulságként szűrhetjük le, hogy ha a világnak jelenleg leggazdagabb nemzete szükségesnek tartja a magánrepülés kifejlesztését még állami támogatással is, részben a tartalékos repülőgépvezetők, stb. gyakorlatban tartásának érdekében, erre, ha szerényebb keretek közt is, nálunk ugyancsak törekedni kell.

Vasy Géza

A tüzérség fejlődése a második világháborúban.

(Megjelent a török „Tüzérségi Szemle" 1946. júniusi számában.)

A tanulmányban Vehbi Kocagüney hadosztály tábornok, a török tüzérség felügyelője, kiértékeli azokat a tapasztalatokat, melyeket a második világháború a tüzérség szempontjából eredményezett.

Az atomerő és elektromosság terén folyó kisérletekből arra következtet, hogy a háború befejezése nem hozta meg a demokratikus erők által remélt kiengesztelődést, mert a hatalmak az új találmányok birtokában újabb háborúra készülnek. Ez a megállapítás jellemző visszatükröződése a török politikai rendszernek, amely a demokratikus fejlődést erőszakosan hátráltatva, az imperialista törekvések szolgálatába állította magát.

Az emberiség birtokába jutott új erők és azoknak a hadvezetés céljaira való esetleges felhasználhatósága azonban a jövőben sem csökkenti a tüzérség szerepének fontosságát. Új fegyverek hatalmas segítőeszközt képviselhetnek a hadviselés számára, de a harcoló csapat közvetlen támogatásában nem pótolhatják a tüzérséget, legfeljebb kiegészíthetik annak tűzhatását.

Ezért is szükséges, a háborús tapasztalatok alapján, azoknak a követelményeknek megállapítása, melyeket az elmúlt háború korszerű harcászata a tüzérséggel szemben támasztott. Ezeknek alapján lehet csak a tüzérség szükségszerű továbbfejlesztését célzó elveket rögzíteni és a korszerű fejlesztést megvalósítani.

A tüzérség szervezetét is annak feladatai határozzák meg. Ezek az elmúlt világháborúban nemcsak, hogy nem csökkentek, hanem igen széles körben bővültek.

Olyan feladatok megoldása, mint az ellenséges tüzérség lefogása és rombolása, aknamezők megtisztítása, a harckocsi elhárító tüzérség elnémítása, ellenséges ellentámadások megtörése (tank barrage), erős ellenállást kifejtő térségben az ellenállásnak összpontosított tüzzel való leküzdése, gyengébb, gyorsan elfoglalandó pontokra tűzcsapásokkal való rajtaütés, támadó gyalogos és páncélos egységek tűzhengerrel való előrelendítése, megállások zárótüzzel való biztosítása, a védelemnek tűzzel való támogatása, mint nagyszámú, mozgékony és műszakilag jól felszerelt tüzérséget tételeznek fel.

1. A hadosztályt szervezetszerűen is erős hadosztály-tüzérséggel kell ellátni. Az afrikai harcokban a brit hadosztályok átlag 72 löveggel rendelkeztek. A súlyterületeken ezenkívül mindenütt szükséges volt a hadtest-, illetve hadseregközvetlen tüzérségnek bevezetése is. Az amerikai hadsereg ezt a hadosztály-tüzérségen felüli tüzérséget külön seregtestekbe, tüzérhadosztályokban szervezve alkalmazta.

A közvetlen tüzérség bevetésével a hadosztályok a súlyterületen 100—120 löveggel rendelkeztek. Ebben a légvédelmi tüzérség is benn-foglaltatik. Ez a tüzérségi erő a hadosztálynak minden körülmények között biztosítani tudta a szükséges támogatást.

2. A háború első éveiben a hadosztálytüzérség zöme általában fogatolt tüzérség volt, a gépvontatású tüzérség főleg a hadtest és hadsereg tüzérségét alkotta.

Később mindinkább előtérbe került a gépvontatás alkalmazása, 1943-ban mindkét félnél fogatolt tüzérség csak ott került bevetésre, ahol a terep más szállítást nem engedett meg. Az angol hadsereg az afrikai előnyomulás során két német hadsereg löveganyagát, többmint 200 löveget ejtett zsákmányul. Ezek között fogatolt löveg egyáltalában nem volt. Az orosz hadszintéren azonban mindvégig alkalmazták a fogatolt tüzérséget, amely az ottani földrajzi és főleg éghajlati viszonyok miatt sokszor használhatóbbnak bizonyult, mint a motor.

A cikkíró a gépesítésnek további fejlődésével számol, oly irányban, mint ahogyan azt az alvázra közvetlenül felszerelt 10.5 cm angol Bristler tarack mutatja. Abból, hogy repülőgépekbe is beépítettek lövegeket, arra következtet, hogy belátható időn belül sor kerülhet repülő-ütegek alkalmazására, melyeknek tüzét az ütegparancsnok külön repülőgépről vezeti.

3. A műszaki felszerelésből a tanulmány elsősorban a híradóeszközöket tárgyalja. Itt a rádiót minősíti a legfontosabb, legmegbízhatóbb és minden körülmények között alkalmazható híradó eszköznek. A vezetékes összeköttetések létesítésénél érdekes ujjítás egyrészt a vezetéknek repülőgépről történő lefektetése, másrészt megfelelő készülékből lövedékkel való kilövése. Mindkét módszer a járhatatlan terep nehézségeit hidalja át és időt takarít meg.

A radar főleg a légelhárításban és a tengeri háborúban volt jól alkalmazható, de fejlődésének arányában egyre lényegesebb szerepe volt a mérőszolgálatban is. A jövőben a televizió alkalmazása is számításba jöhet, olyképpen, hogy a repülő a célterületet rávetíti az ütegparancsnok televiziós táblájára.

Löveganyag terén a háború számottevő műszaki fejlődést nem hozott.

A legnagyobb ürméretű, illetve lőtávolságú lövegek alkalmazása háttérbe szorult, ezeknek feladatait átvették a repülők.

Az ágyú és tarackok közötti arány a tarack javára dőlt el, bár bizonyos feladatok, pl. harckocsielhárítás, az ágyút továbbra is nélkülözhetetlenné teszik.

A fejlesztés a lőgyorsaság fokozására és ezzel kapcsolatban az automatika tökéletesítésére irányult. Erre különösen a harckocsielhárítás és a légvédelem szempontjából volt szükség. Súlyt helyeztek a lőtávolságnak a harcászati térség méretei és a megfigyelési lehetőség arányában való növelésére is. A kezdősebességnek ebből kifolyólag szükségessé váló növelése magával hozta a lövegcsövek meghosszabbítását és a bélcsövek könnyebb kicserélését megengedő szerkezetek létesítését.

Az amerikaiak kisméretű, hátrasiklás nélküli lövegeket is alkalmaztak. Ezeknél a hátralökést a csőfarban elhelyezett gázelvezető szerkezet csökkentette.

Lőszerben a páncélgránátok aránya a romboló gránátokhoz viszonyítva megnövekedett. A páncélgránátok a harckocsik páncélját megolvasztották és átfúrták, a keletkező gázok benyomultak a harckocsi belsejébe.

Gyujtólőszer gyujtóanyaga vasrozsda és aluminium keveréke, megkocsonyásodott benzol vagy fehér foszfor.

A terepalakulatok megvilágítására különböző színű füstöt képző lőszer volt alkalmazásban. Ez célmegjelölésre és tűzösszpontosítások elrendelésére is szolgált.

A nehéz légvédelmi lőszert reszerelt kúpak segítségével radarral letszőleges távolságban lehetett felrobbantani.

Alkalmaztak rakétatöltettel ellátott lőszert is. Ezzel állítólag 150 km lőtávolságot is el lehetett érni. Kisebb ürméretű lövedékeket külön burokkal látták el és ezzel nagyobb ürméretű lövegből való kilövésüket tették lehetővé.

4. A tüzérség harcászati alkalmazásában lényeges fejlődést nem tapasztalunk Az elvek általában változatlanok maradtak.

Menetben az előllévő biztosító részeket erős tüzérséggel látták el. Oldaloszlopokat főleg harckocsi-elhárító tüzérséggel. A tüzérség zöme a menetoszlop távközeire ütegenként elosztva menetelt.

Felderítő járőrök rádióval a biztosító csapatoknál. Főfeladatuk a zöm tüzérségének minél gyorsabb felvonulását előkészíteni.

Majdnem minden hadsereg az ellenséges erők megtörésében és szétzúzásában határozza meg a tüzérség feladatát. A feladat megoldását nagyszámú tüzérségnek a súlyterületen való bevetésével és hatalmas mennyiségű lőszer rendelkezésre való bocsájtásával biztosították.

Kívánatosnak tartották, hogy az ellenséges arcvonal minden 7—10, de legalább 15—20 méterjére egy-egy löveg tüze essék. Ez azt jelentette, hogy 8—10 km széles ellenséges arcvonal ellen legalább 500 löveg került bevetésre. Ez a tüzérség 10—15 órás megszakítás nélküli tüzzel hajtotta végre az előkészítést, melyet azonkívül a repülők is kiegészítettek.

A tüzérség vezetése elvileg egységes volt. Közvetlen alárendelés, csak kivételesen történt, ha azt a terep megkövetelte vagy ha egy harccsoport különleges önálló feladatot kapott. Ezekben az esetekben a harccsoportokat bőségesen látták el tüzérséggel.

A tüzérségi parancsnokok törzseit lényegesen kibővítették és nagymértékben emelték a vezetési közegek számát. Ezzel módot adtak a tüzérségi parancsnokoknak arra, hogy megbízhatóan biztosítsák a vezetést, összműködést és összeköttetést. A figyelés alapja a földi figyelés maradt, amit fokozottabb mértékben kiegészítettek a repülők és radar. Lényeges szerepe volt a fényképnek is, úgy a levegőből, mint a földről.

Nagy súlyt helyeztek a saját tüzérség álcázására, ezt külön tanfolyamokon tették oktatás tárgyává.

A háború elején a tüzérségnél szembetűnő volt, hogy a szövetséges hatalmak még nem voltak felkészülve a háborúra, de a 4. év vége előtt, mint minden más téren, a tüzérségnél megtörtént az a mennyiségi és minőségi fejlesztés, amely a tanulmányban leírt alkalmazást és harcmódot lehetővé tette és amely a végső győzelem egyik igen fontos tényezőjévé alakította ki a tüzérséget.

A hazai timföld és aluminiumipar.

(A Magyar Technika 1947. évi 1. számából.)

Az aluminium — bár a Föld kérgének több mint 7%-át alkotja — ezidőszerint gazdaságosan csak bauxitból állítható elő, elekrolizissel. 1 kg aluminium előállításához 25 kWó szükséges, vagyis az aluminiumgyártáshoz igen olcsó villamosenergia kell. Ez az oka, hogy csak az USA. és a Szovjetunió tud saját bauxitjából jelentékeny mennyiségű aluminiumot termelni. Egy tonna aluminium előállításához öt tonna bauxit szükséges.

Bauxit és aluminiumtermelés a Minerals Yearbook szerint:
(*-gal jelölt államok adatai becsülve.)

	Bauxittermelés 1940-ben, ezer tonna	%	1943-ban, ezer tonna	%
USA	446	10.0	6330	47.8
Angol-Guaiana	635	14.3	1919	14.5
Holland-Guaiana	615	13.8	1655	12.5
Franciaország	489	11.0	916	6.9
Magyarország*	650	14.6	800	6.1
Szovjetunió*	300	6.7	350	2.6
Egyebek	1325	29.6	1268	9.6
Összesen:	4460	100.0	13247	100.0

	Aluminiumtermelés 1940-ben, ezer tonna	%	1943-ban, ezer tonna	%
USA	187	23.4	835	42.3
Kanada	99	12.4	447	22.6
Németország*	240	30.0	316	15.7
Szovjetunió*	68	8.5	65	3.3
Magyarország*	3	0.4	12	0.6
Japán*	40	5.0	110	5.6
Egyebek	162	20.3	195	9.9
Összesen:	799	100.0	1974	100.0

A világ aluminiumtermelése a 30-as évek elején 200 ezer tonna körül mozgott. A második világháború alatt bekövetkezett rohamos fejlődés után 1943-ban megközelítette az évi 2 millió tonnát. Az USA-ban működő Aluminium Company of America elnöke 1942 februárjában kijelentette, hogy a háború megnyeréséhez az USA aluminiumtermelését az 1939. évinek hétszeresére kell emelni. Ezt meg is valósították. Öt és fél év alatt 304 ezer katonai repülőgépet gyártottak s csak erre a célra 1.6 millió tonna aluminiumot használtak fel.

Magyarország bauxittermelését több száz millió tonnára, a világ bauxittermelésének egytizedére becsülik. Eddig kereken 8 millió tonnát termeltek ki.

Villamosenergia hiányában ennek igen kis töredékét dolgozzák fel

hazai gyárak, melyek villamosenergiájukat hőerőművektől kapják. A csepeli gyár évi kapacitása 4 ezer tonna, a felsőgallaié 4.5 ezer, az ajkaié 10 ezer. A feldolgozás alatt a bauxit értéke 60-szorosra emelkedik. Az USA-ban ez a viszonyszám csak 15 körül mozog. Ennek oka főleg az, hogy vizierőtelepeik ½—3 békefilléres árért szolgáltathatnak 1 kWó-t. Ha egész évi bauxittermelésünket magunk akarnók aluminiummá feldolgozni, ehhez egész évi széntermelésünk sem volna elegendő. Ezért kénytelenek vagyunk bauxitunkat exportálni.

Csáthy Dénes

Fegyvernemek együttműködése támadó harcban.

(Megjelent az Orosz Katonai Szemle 1946. évi 2. számában.)

A háborúban ma már a fegynernemek együttműködése elengedhetetlen. Jó összműködéssel kisebb erejű csapat is nagy feladatokat oldhat meg, míg egy meg nem szervezett támadásnál a támadó gyalogság fog aránytalanul nagy vérvesztességet fizetni a vezetés hibái miatt, eltekintve attól, hogy a támadási cél elérése is valószínűtlen.

A. Janovszki szovjet hadseregbeli tábornok hosszabb cikkben ismertette a Vörös Hadsereg fegyvernemei közötti együttműködés fontosságát.

Szerinte az együttműködés a korszerű harc alapja és a helyesen megszervezett együttműködés nem más, mint a csapatok harctevékenykedésének összhangba hozása, az egyes fegyvernemek harctechnikai tulajdonságának megfelelő, legcéltudatosabb kihasználásával.

Általában a gyalogság, tüzérség, páncélosok és repülők együttműködéséről beszélünk.

Támadóharcban különösen a lövészzászlóaljak, a tüzérosztályok, valamint a páncélosok közötti összműködés megszervezése elengedhetetlen, ugyanis a lövészzászlóalj képezi az együttműködés legfontosabb egységét.

Az együttműködést már előre jól meg kell szervezni és pedig a harc egyes mozzanatai szerint. Először a csapatok működését, — a rohamig, majd a rohamot, később az előretolt állások elfoglalását, a közelebbi feladatok végrehajtását és végül az üldözést kell összhangba hozni.

Az összműködéssel kapcsolatban a parancsnoknak a legrészletesebben kell kiadni parancsait, meg kell határozni, hogy ki-kivel, mikor és milyen módon működjék együtt.

Az összműködés szabályozásánál alapot adnak az ellenség részéről rendelkezésre álló adatok és a terep jellege.

Ismernie kell az ellenség műszaki zárait, a tüzérség, aknavetők és egyéb tűzgépek elhelyezését, a rendelkezésre álló ellenséges páncélos erőket, terep szempontjából a főellenállási vonal legelőnyösebb támadási irányait, az ellenség védelmi rendszerének kiegészítését, tartalékainak elhelyezését stb.

Ezek birtokában dolgozza ki a parancsnok a többi együttműkö-

désre utalt fegyvernem parancsnokainak szakvéleménye szerint az együttműködés részleteit, melynek a támadási cél eléréséig folyamatosnak kell végig maradnia. Ezt a folyamatosságot csak a jól megszervezett hírrendszer biztosíthatja.

A háborús tapasztalatok alapján különösen a tüzelés beszüntetésére és megnyitására fontos előre megbeszélt jelzéseket megállapítani. A jelzések rövidek legyenek, melyeket minden fegyvernem minden tisztje ismerjen. Hosszabb összetett jelek a tapasztalatok szerint nem megfelelőek, különösen a páncélosok szempontjából.

Meg kell előre állapítani a célmegjelölési módokat. Erre legalkalmasabb a nyomjelző lövedék. Rakéták esetén legfeljebb csak három szín alkalmazandó, mert színek kombinálása harcközben a megértést csak megnehezíti.

Igen fontos az állandó kölcsönös tájékoztatás.

Janovszki tábornok szerint a Vörös Hadseregnél a tájékoztatás mindig alulról felfelé történt. A tájékoztatáshoz természetesen, ha a harchelyzet megengedi, legjobb a parancsnokok személyes közbelépése. Az együttműködésre utalt fegyvernemek közös parancsnoka mindig ott legyen, ahol a helyzet legkomolyabb, mert személyes közbelépésével és harc irányításával a legnehezebb helyzetben is biztosíthatja az utalt fegyvernemek együttműködését.

Az együttműködés a támadó gyalogság érdekében történik, cél tehát az, hogy a gyalogság erejét a közelharcig megóvjuk, a közelharc sikereit pedig páncélosok, repülők és tüzérség támogatásával biztosítjuk.

Harcban a kűzdő gyalogság sikere érdekében a parancsnok döntő eszköze a tüzérség és a páncélos.

a) A gyalogság szorosan zárkozzék fel a saját tüzérség lövedékeinek hatáskörletéhez. Saját tűzeszközeivel köteles a tüzérségi tűzhöz alkalmazkodni. Ugyanis a tüzérség tüzének áthelyezése miatt a gyalogságnak sokszor nagyobb szökelést kell végrehajtani, azt a saját fegyvereinek kell ekkor támogatni.

b) A gyalogság a páncélosokat tántoríthatatlanul kövesse. A páncélos fegyverek tüzének oltalma alatt a gyalogság nyomuljon előre, viszont biztosítsa a gyalogos a páncélost az ellenséges romboló járőröktől, páncéltörőktől stb.

A gyalog parancsnok a páncélos parancsnokkal pontosan beszélje meg az előnyomulás irányát, vagyis, hogy hol és milyen módon haladjanak a páncélosok a gyalogságon át, milyen akadályokon törjenek át és a gyalogság milyen módon nyujtson támogatást a páncélosoknak. Beszélje meg továbbá, hogy mik a célok megjelölésének részletei és mit cselekedjék a gyalogság, ha a páncélosoktól lemaradna.

Harcban a páncélos útat tör a gyalogság számára az ellenség védelmi övében. A gyalogság összes tüzeszközével támogassa a páncélosok előretörését, és igyekezzék az ellenség tűzfészkeit lekötni. A gyalogos a páncélosokat ugyis támogassa, hogy szükség esetén a páncélosok mögött bármely pillanatban támadásba menjen át és az elért vonalat így biztosítsa.

Amint a főellenállási vonalat a gyalogság és a páncélos áttörte, a páncélos előretör és megkezdi az üldözést. A gyalogos ebben az esetben se maradjon le a páncélosoktól, kapaszkodjék fel a harckocsikra és vegyenek részt az ellenség üldözésében.

c) A repülőkkel való együttműködésnél különösen fontos a megbízható célmegjelölés. A repülők által lekűzdendő főbb célpontok a tüzér, aknavető és páncélelhárító tüzelőállások, ellentámadó páncélosok és összevont tartalékok gyülekezési helyei, valamint ezek felfejlődési útvonalai.

Együttműködésnél feltétlenül szükséges:

1. a légitámadás időpontjának megállapítása,
2. a földi- és légi jelzőszolgálat megszervezése,
3. az összeköttetés fenntartása minden híradó eszköz kihasználásával.

Janovszki tábornok előadásából kitünik, de saját haditapasztalataink is azt mutatják, mint a már a tárgy elején is rátértem, hogy a mai korban a fegyvernemek állandó és kölcsönös összműködése nélkülözhetetlen.

Minél jobban fejlődnek a korszerűsítés következtében a tűzgépek, annál jobban fog rászorulni a gyalogság a többi fegyvernemek támogatására, ugyanis a terep elfoglalása az összes fegyvernemek együttes, — míg a terep megtartása és biztosítása továbbra is főként a gyalogság feladata lesz.

Vörös Tibor

Lövészezred ellátó szolgálatának tevékenysége.

(Megjelent az Orosz Katonai Szemle 1946. évi 15. számában.)

I. Lebegyev ezredes cikkében az ellátó szolgálat tevékenységének kiképzői számára tanácsokat és útmutatást ad egy vezetési gyakorlat keretében végrehajtandó, úgynevezett módszeres foglalkozásra.

Az anyagi ellátó szolgálat kiképzését több olyan tiszti foglalkozásnak kell megelőznie, melynek keretében a parancsnokok törzseibe beosztottak, — elsajátítják az arcvonalmögötti részek megszervezése és rendeltetésének elveit, — tehát meg legyen a tudásuk, — képesek legyenek arra, hogy a csapatot lőszerrel, élelemmel, üzemanyaggal ellássák; — tájékozottak legyenek az egészségügyi és állategészségügyi szolgálatról, — a zsákmányolt és harcban nem szükséges anyagok elszállításáról stb., stb.

Minden tisztnek ismernie kell, melyik az az egység, melynek ellátásáról gondoskodni kell (hadrend ismerete, napi felvételezés menynyisége stb.), ismernie kell minden fegyverlőszer kiszabatát és a lőszer tárolási helyét. Pl. a kézi géppuska (golyószóró) lőszer kiszabata 800 darab, ebből a golyószórónál, — segédiránzónál — két tár (98 darab), a zászlóalj ütközetvonatánál 490, ezred ütközetvonatánál 212 darab — Súlyadata: ütközetlépcsőnél (ládákban) 24.8 kg, ezrednél tárakban, ládában 58 kg.

Ilyen és hasonló, az utánpótlásra vonatkozó számszerű adatok

ismerete teszi csak lehetővé, azt, hogy a lőszerszállításra szükséges szállítóeszközök számát meg lehessen határozni.

A gyakorlati kiképzésnél a tiszteknek alkalmuk nyílik, hogy a rájuk váró harctevékenységet és kötelmeiket közelebbről megismerhetik.

A kiképzést az ezredparancsnoknak személyesen kell vezetnie, a szolgálat elsajátításánál adódó sok nehézség miatt.

A kiképzés előkészítésénél, mint kiképzési célt az alábbiakban kell meghatározni:

Nyujtson kellő gyakorlatot az anyagi ellátás terén mind a harcelőkészítésekor, mind pedig a harc folyamán; meg kell győződni, hogy a kiképzendők milyen fokig sajátították el a parancsnok, a törzs és az ellátó szolgálat vezetői között felmerülő bonyolult munkálatot.

Az oktatásnál több csoportot alkot, melyekbe az ezredtörzshöz beosztott tisztek, zászlóalj parancsnokok és ezek segédtisztjei; az arcvonal mögötti szolgálat tisztjei; az arcvonalban lévő alakulatok parancsnokai; a szállítást végző osztagok, egészségügyi század és zászlóalj ellátó részek parancsnokai; — végül a kiképzésnél közreműködő tisztek és az egyes alakulatok (híradószázad és árkászszakasz) parancsnokai tartoznak.

Gyakorlat vezetője az ezredparancsnok, kettő törzstiszttel és a megfelelő számú döntnökkel

A kiképzésen résztvevők számát az ezredparancsnok határozza meg; — a beosztást a gyakorlat megkezdése előtt 2—3 nappal kihirdeti, hogy minden egyes vezető beleélje magát szerepkörébe, megismerhesse alárendeltjeit, ezeket előkészíthesse és ellenőrizhesse az arcvonalmögötti osztagok és ezek parancsnokainak felkészültségét.

Kijelöli a résztvevő csapatot:

1. 3 lövészzászlóaljból, a zászlóaljparancsnok, segédtiszt, vegyioktató, híradószakasz parancsnoka, az ellátó és egészségügyi szakasz az előírt létszámmal,
2. híradószázadot megfelelő híradóanyaggal,
3. árkászszakaszt a technikai és álcázó eszközökkel,
4. parancsnoki szakaszt,
5. légvédelmi (légelhárító) szakaszt,
6. egészségügyi századot,
7. lókórházat,

Összeállítatja a vonatállományát és azt az anyagot, amit a zászlóaljak, az ezredtörzs és az ezred arcvonalmögötti szolgálata részeinek rendelkezésre kell bocsátani. Pl. tüzérellátás vezetőjének 1—1 teljes hadikészletet; ellátás céljára a zászlóalj létszámának megfelelően egy teljes napi élelemanyagot; egy napi adagot a szállítószázadnak; vezetőorvos a kiképzésen résztvevő 10—12%-a számára szükséges egészségügyi anyagot; híradószázad parancsnok a létesítendő állomásnak megfelelő híradóanyagot stb., stb.

Az előkészítő munkálatok a gyakorlat előtt 8—10 nappal történnek, mialatt az ezredparancsnok közegeivel behatóan több ízben szemrevételezi a terepet és ennek alapján állítja össze a feladatot

(feltevést), azután a kérdéseket, majd a feladat és terv után készül el a döntnöki utasítás, amelynek összeállítására a döntnököket és döntnöksegédeket a terepre magával viszi, ahol részletesen ismerteti a gyakorlat lefolyását és az egyes döntnökök által a csapatnak adandó feladatot (döntnöki közlést).

Az ilyen döntnöki közlés — feladat — a legapróbb részletekig tartalmazza a támadás során előadódó anyagi ellátás minden egyes részét, az utánszállításra használatos utak, — pótlás pontjai (felvételező helyek), — ezred felvételező állomás, segélyhely, stb.-t Megszabja a gyakorlat egyes mozzanatai alatt megoldandó feladatokat, pl. lőszerellátást a támadás megindulása előtt, — lőszerutánpótlás harc folyamán, stb.

A mozzanatonkénti végrehajtásra részletes tervet állít össze, melyekben a feltevés alapján a tervezett ténykedések és a résztvevők elhatározásait, a kiképzési célt, időpontok megjelölésével tünteti fel.

A gyakorlati megbeszélést terepasztalon tartja, itt a harchelyzetet, az arcvonalmögötti részek helyzetét és a szállítási útvonalakat szemléltető módon tudja bemutatni. Ezen a megbeszélésen az összes beosztott tisztek részt vesznek, — tisztesekkel és legénységgel, külön megbeszélést tart.

A megbeszélésen említi meg a gyakorlat lényegét, az oktatási célokat, megbeszéli az egyes kérdéseket, ismerteti a harcászati helyzetet és az arcvonalmögötti helyzetet, majd minden egyes mozzanatot külön-külön megbeszél. Kidomborítja, hogy minden résztvevő végezze el a saját feladatát és azt ne ruházza át másra. Mind a foglalkozás, mind pedig a megbeszélés a résztvevőknek kellő gyakorlatot adjon az utánpótlási szolgálat végrehajtására.

Ebből a rövid cikkből bepillantást nyerhetünk abba az alapos és legapróbb részletekig menő, gyakorlati munkába, mellyel a Szovjet hadseregnél az utánpótló szolgálatot oktatják. Érdekes megfigyelni, hogy minden résztvevőnek a rábízott feladatot magának kell elvégeznie, azt nem ruházhatja át másra.

Ahol ilyen körültekintő gyakorlati módszerrel oktatják a nagy fontosságú utánpótló szolgálatot, — ott annak a harcban is működnie kell, mint ahogyan az a Szovjet hadseregnél mindenkor kifogástalanul működött is.

Bocsor Pál

Vetített képek a kiképzés szolgálatában.

(Az Orosz Katonai Szemle 1946. évi 13. számában megjelent cikk alapján.)

A vetített képeknek — főleg a mozgófényképeknek — a jelentősége az oktatás, nevelés és kiképzés terén közismert. Az egyes államok hadseregei és polgári intézményei egyaránt általánosan bevezették már a szemléltetés e módját. Mi is foglalkozunk vele, — és csupán anyagi nehézségek késleltetik teljes kifejlődését.

A katonai kiképzésnek úgyszólván nincs olyan mozzanata, ahol

a vetített képeket ne alkalmazhatnánk sikerrel: ezeknek segítségével a kiképzés tökéletesebbé tehető és lényegesen meggyorsítható. Külön kiemelendő előnye e kiképzési eszköznek az, hogy alkalmazásával egyöntetűség biztosítható. Az egyes alakulatokat ugyanazzal a szemléltető anyaggal láthatjuk el és így minden egyéni félreértés, ferdítés kiküszöbölhető.

Nagyon sok olyan bemutatás válik vetített képekkel lehetővé, amelyekről egyébként — legalább is a tömegek kiképzésénél — egyáltalában le kellene mondani.

Vetítésre általában a 16 m/m keskenyfilmeket használjuk, minek előnye a normálfilmmel szemben a kisebb méreteken kívül az, hogy a berendezés és kezelése lényegesen olcsóbb és egyszerűbb, a filmanyag nem gyulékony és így a normálfilmnél kötelező különleges biztonsági rendszabályok elejthetők. A keskeny vetítőberendezés készül hordozható kivitelben is, ami percek alatt bárhol felállítható.

Állóképeket általában diapozitívekről vetítünk (üveglemez vagy filmszalag). Fényképezhető is, rajzolható is. Át nem látszó képek, ábrák — tehát bármely vázlat, térképlap, könyv, stb. — vetítését is lehetővé teszi az epidiaszkop.

Az oktatás, a kiképzés szolgálatában már az állóképek vetítése is nagy előnyöket biztosít, ami feltétlenül indokolttá teszi a berendezkedés költségeit — azonban a mozgókép ugyszólván korlátlan lehetőségeket nyujt. Segélyével minden mozgást tetszőlegesen, mozzanatokra bonthatunk, az alapos megfigyelés és magyarázat által megkívánt mérvben lassítva. Így a pillanat tört részei alatt lejátszódó folyamatok kényelmesen és alaposan megfigyelhetővé, kiértékelhetővé tehetők. Ezzel a módszerrel már ballisztikai felvételek is készültek kilőtt lövedékek mozgásáról. Viszont a folyamat meg is fordítható; hosszú idő alatt kifejlődő történések a fejlődés lényeges mozzanataiban napokon, esetleg hónapokon keresztül fotografálva, percek alatt lepergethetők és így az egész folyamat egységesen érzékelhető.

Nemcsak az oktatásnál, bemutatásnál értékes segédeszköz a film, hanem igen eredményesen felhasználható gyakorló eszköz is. Például lőkiképzésnél: mozgócélok esetén, harckocsi-lövész, vadászrepülő stb. kiképzésnél rengeteg lőszer és üzemanyag takarítható meg s a kiképzési idő is lényegesen rövidíthető, ha a célratartás erre a célra berendezett lőszobában, megfelelő modell fegyverrel, vetített mozgóképekre történik. Természetesen a célzóberendezés a vetítőberendezéssel olyan műszaki összeköttetésben áll, ami az elcsettentés pillanatában a célratartás helyességét regisztrálja.

Ezzel a módszerrel képezték ki a második világháborúban az amerikai repülőket, ahol a gyakorlatban igazolódott be e módszer értéke, különösen a kiképzési idő rendkívüli lerövidítése terén.

Remélhető, hogy e téren — mint anyagi helyzetünk lehetővé teszi — nálunk is komoly fejlődés következik be.

Petróczy Gyula

POLITIKAI HELYZETKÉP

NAGYVILÁG.

A törekvések, melyeknek hangzatos tervek és értekezletek mezébe burkolva (Marshall-terv, 2. párisi értekezlet) az volt a céljuk, hogy a Szovjetuniót és a következetesen demokratikus kelleteurópai kis államokat elszigeteljék, a sorozatos kudarcok ellenére sem szűntek meg.

Ezek közé tartozik a *Washingtonban* 24 amerikai és 8 brit kiküldöttből álló *Ruhrértekezlet,* amelynek célja az volt, hogy technikai és politikai síkon megállapítsa a közös angol—amerikai álláspontot a *Ruhrbányák kérdésében.* Az amerikaiak terve: a napi termelés háborúelőtti értékét mielőbb visszaállítani, a bányákat ellenőrzés mellett német igazgatás alá rendelni, az államosításokat 3—5 évre elhalasztani. Mindezt azzal indokolták, hogy a Marshall-terv megvalósításához a ruhrvidéki termelés fokozására van szükség. Baloldali megfigyelők véleménye szerint viszont az amerikaiak szándéka egyértelmű Németország nagyiparának amerikai és német monopoltőke kezekre juttatásával.

Nagybritannia az értekezletre a *Ruhrbányák* államosításának szándékával jött. Valószínű azonban, hogy elgondolását amerikai kívánság szerint módosította és nem jelentene meglepetést, ha az államosítások elhalasztásának fejében mind a *Ruhrvidék,* mind az angolszász zónák anyagi terheit az *USA* vállalná magára. Bár a konferencia anyagát nem hozták nyilvánosságra, gyakorlatilag a Ruhr sorsa eldőlt: a *Chamberlain* bizalmasa, *Sir William Strang* által vezetett angol küldöttség — amint a *Daily Worker* írja — kapitulált az amerikai monopoltőkéseknek és segítségükre volt abban, hogy a washingtoni Ruhrkonferencia megállapodásával a novemberi londoni külügyminiszteri értekezletet befejezett tények elé állítsa.

Ilyen kísérletnek kell minősíteni a *Németország ipari termelésének emelésére Londonban* nemrég összehívott *amerikai—angol—francia értekezletet* is. A német színvonal emelése ugyan — amint azt *Stransky* csehszlovák közoktatásügyi miniszter megállapította — határozottan előnyös lenne mind Németországnak, mind Európának, mind az egész világnak, de a jelenlegi körülmények között a tervezett végrehajtás módja *baljóslatú jeleket* hord magában.

Ez ellen tiltakozik a *Szovjetuniónak* a brit külügyminisztériumhoz intézett *jegyzéke* is, amely teljes súlyával *ellenzi,* hogy a német ipari színvonal kérdésében háromhatalmi értekezletet hívjanak össze. Korábbi nemzetközi határozatok ugyanis pontosan meghatározták, hogy ezen nagyhorderejű kérdésekben *csupán négyhatalmi értekezletnek van döntőjoga.* Maga a francia kormány is leszögezte, hogy az értekezleten ugyan résztvesz, de minden ott létrejött határozatot *csak kísérleti jellegűnek tekint.* A franciákat különösen azért érdekelte a német ipar kérdése, mert német szén és koksz nélkül *Franciaország* nehéziparának és ezen keresztül *nagyhatalmi helyzetének* újjáépítése megvalósíthatatlan.

Maga az értekezlet nem sok eredménnyel kecsegtet, amint az *Clay* amerikai tábornok nyilatkozatából kitűnik. Az amerikai katonai zóna parancsnoka ugyanis kijelentette, hogy a közeljövőben nem várhatók változások *Németország* életében. Ilyen körülmények között érthető a *L'Humanité* azon véleménye, hogy az értekezlet

kezdeményezése súlyos politikai hiba volt. A *Liberation* találóan írja: Sem szén, sem biztosítékok! A konzervatív beállítottságú angol *Times* pedig azon töpreng, vajjon bölcs dolog volt-e e kérdésben mind a francia, mind a szovjet hozzájárulásról lemondani?

A brit birodalmi érdekeknek az amerikaiak javára történő mellőzése mellett a *súlyos angol gazdasági helyzet* is nagyon megnehezíti a munkáspárti kormány helyzetét. A 3.750 millió dolláros kölcsön, amelynek 1950-ig kellett volna tartani, a hatalmas áremelkedések következtében *értékének felét elvesztette* és legkésőbb ez év novemberéig *kimerül*. Mint a *Pravda* írja, az amerikai kölcsön nem enyhítette Anglia nehéz helyzetét, hanem „kötélnek bizonyult az angol nemzetgazdaság nyakán". Ezen a véleményen van a konzervatív *Daily Express* is, amely szerint az angol nép végre megtudhatta, milyen hatalmas árat kell fizetnie „az amerikai kölcsön őrültségéért".

A szóbanforgó amerikai kölcsönnek különösen két pontja volt, amely, gazdasági megfigyelők szerint, súlyos károkat okozott Angliának a *dollárválság* felidézésével. Az egyik a *nondiscriminació* elve, a másik a *konvertibilitásé*. Az első annyit jelent, hogy Anglia semelyik állam semilyen termékét nem részesítheti előnyben az amerikai árukkal szemben, a másik, hogy az Angliával kereskedelmi viszonyban lévő államok követelhetik, hogy áruikért dollárral fizessenek. Ez magával vonta azt, hogy akár az *USA*-tól, akár más államoktól vásárolt *Anglia, fizetnie dollárban kellett*, másrészt, hogy az áremelkedések miatt értékeinek egy részét elvesztett amerikai kölcsön javarésze *idegen országok dollártartozásának fedezésére* fogyott el.

A gazdasági helyzet súlyosbodása végül is rákényszerítette *Dalton* angol pénzügyminisztert, hogy a dollárkölcsönnek azt a szakaszát, amely Angliát a font követelések dollárra való átváltására kötelezte, állítólag Washingtonnal való teljes egyetértésben, *bizonytalan időre hatályon kívül helyezte*. Ez a lépés igen súlyosan érinti több, *Nagybritanniával* élénk kereskedelmi kapcsolatot fenntartó országot. Ezért holland és olasz tiltakozás után *Svédország* is felfüggesztette az *Angliával* folytatott kereskedelmi tárgyalásait. A rendszabály meg nem tétele azonban *Angliát* feltartóztathatatlanul a csőd szélére sodorta volna.

És bár *Washington* e kérdésben hír szerint egyetért *Londonnal*, mégis lehetetlen a konvertibilitást hatályon kívül helyező intézkedést követő *400 millió dolláros utolsó kölcsönrészlet befagyasztását* nem *retorziós* jellegűnek tekinteni. *Anglia* tehát a kölcsön 90%-ának felhasználása után súlyosabb helyzetben van, mint egy esztendővel ezelőtt. Az *Economist* szerint: bármennyire is alaptalan az a vád az *USA* ellen, hogy célja *Anglia* tönkretétele, az események kétségtelenül ebben az irányban haladnak. A *New Statesman and Nation* pedig kijelenti, hogy Anglia *inkább éhezik*, de *önerejéből* építi fel jövőjét, mert az *USA* nem nyugszik, amíg *szét nem fűrészeli* a brit világbirodalmat.

Ez a felismerés arra indítja az angol miniszterek ellenzéki csoportját, hogy a kivezető utat kizárólag *Anglia* önerejéből próbálják megtalálni. A londoni rádió leszögezte, hogy a kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésénél *nem törődnek az illető állam politikai berendezkedésével*. A dollárkonvertálás hatályon kívülhelyezése okozta bonyodalmak is, természetszerűleg *Kelet felé, a nem dollárterületek felé* irányítják *Anglia* figyelmét.

A Kelet felé való tájékozódás kapcsán automatikusan felmerült a *szovjet—brit kereskedelmi tárgyalások újrafelvétele* is. Ennek jelentőségére a *B. B. C.* egyik híre világít rá, amely szerint ha az angol dollárválságnak eredményeként a szovjet—brit tárgyalások újból megindulnak, akkor a válság máris *produktív* volt. — Brit keres-

kedelmi küldöttség utazik *Belgrádba* és talán nem túlzás annak megállapítása, hogy a délkeleteurópai államok iránt érezhetően *megváltozott az angol magatartásnak is a dollárválság az oka.*

A brit szakszervezeti kongresszus baloldala *súlyos szemrehányásokat* tett *Bevinnek,* mert több mint egymillió férfit tart fegyverben és az újjáépítendő német nehézipar félelmet keltett *Európa* lelkében. Az újabb amerikai kölcsön ellen való tiltakozás és a *Szovjetunióval* folytatandó kereskedelmi tárgyalások folytatása mellett felmerült a *brit birodalmi vámunió* gondolata is, amely az egész angol közvéleményben osztatlan érdeklődést keltett. Annál kevésbbé lelkesedik ezen lehetőségen az *USA,* mert vámunió esetén elvesztené brit dominiumi piacait. Ugyancsak kedvezőtlen hatást váltott ki Amerikában a szakszervezeti kongresszus azon határozata, hogy a *vas- és acélipara államosítását* még a jelen parlamenti ciklus alatt végrehajtják.

A piacok esetleges csökkenésének kilátása érthető ellenkezést vált ki az *USA*-ban annyival is inkább, mert már ma, amikor az még be sem következett, a *gazdasági depresszió jelei mutatkoznak* az országban. Az *USA* munkaközvetítő hivatala szerint 80 munkaügyi kerületből 22-ben az amúgy is magas létszámú *munkanélküliség emelkedőben van.* A munkanélküliek között igen sok a fiatal leszerelt katona. Az árak a *C. I. O.* elnök szerint *rekordmagasságot* értek el, a drágaság leszorítja a vásárlást, emiatt a raktárakban tornyosul az áru, a válság a levegőben van.

Az export növelésének feltétlen szükségessége újból előtérbe hozta a *Marshall-tervet. A 30 milliárd dollárról* azonban, amelyet a 16 állam szüksége, *Kerman* amerikai diplomata szerint *szó sem lehet. Washington* ennek *harmadát, de legfeljebb felét* hajlandó folyósítani. Ez pedig nem elegendő *Nyugat-Európa* megsegítéséhez. A *Franc Tireur* szerint az *USA* nem is a Nyugat-Európa, hanem a nyugati német kapitalizmus újjáépítésére törekszik.

Az amerikai imperialisták szándékaikat *Amerika védelmének leplébe* burkolják. Így a *pánamerikai értekezleten,* amely a *Newyork Post* szerint is a kontinens militarizálására és blokk létesítésére szolgál, Amerika veszélyeztettségének örve alatt *katonai szövetséget* hoztak létre. (Az USA ezévi költségvetésének 28%-a katonai kiadásokra van előirányozva.) Kimondták, hogy az esetleges támadás ellen közösen védekeznek, a támadás kimondásához a kétharmados többség elegendő. *Truman* elnök a riói pánamerikai értekezlet eredményét hallatlan, nagyjelentőségű mérföldkőnek nevezte az erőszaknak a nemzetközi életből való kiküszöbölése és a törvény és rend helyreállítása felé vezető úton s az USA-t a *kard és dollár államaként* jellemezte. A *Novoje Vremja* ezt úgy magyarázza, hogy a szerződést aláíró államok az USA számára *fegyverpiacot* jelentenek.

Míg Nyugaton 19 állam került az *Északamerikai Egyesült Államok* vonzóerejének hatása alá, addig Keleten *India* sokszámillós népe, forma szerint, felszabadult a több mint száz éve tartó gyarmati sorsból: augusztus 14-ével véget ért *Indiában Nagybritannia* uralma. Az önálló, hindunépességű *Hindosztán,* valamint a muzulmánlakosságú *Pakisztán* a brit népközösség országai közé léptek. Függetlenségük mégis kétségbevonható, mert a *független India* élén *angol főkormányzó,* a hadsereg vezető pozicióiban *angol tisztek* vannak. A két nagy ország határai is oly szerencsétlenül vannak megvonva, hogy *muzulmán tömbben hindu sziget* van és fordítva. Ez a földrajzi elrendezés súlyos zavargásokra ad módot, úgy hogy az *Észak Pundzsab-i* mészárlásnak 190.000 áldozata volt. A hajléktalanok száma több mint kétmillió.

India szomszédságában, *Indonéziában* a helyzet ismét igen súlyos, mert a hollandok a megállapodásokat megszegve, újból minden vonalon támadnak és új vá-

lasztásokat követelnek. Ugyanakkor az amerikai *Nemzetközi Bank Hollandiának 195 millió dolláros kölcsönt* folyósít. A *Daily Worker* szerint a holland csapatok amerikai fegyverekkel vannak felfegyverezve és az indonéziai *idegen tőkebefektetés 35%-a amerikai* kezekben van. A *Biztonsági Tanács* 3 tagú bizottságot küld ki a helyzet felülvizsgálására.

A hibás gyarmati politika bizonyos fokig oka a *Franciaország* belpolitikai életében felmerülő zavaró körülményeknek is. Az *algiri alkotmány* ügyében a *lyoni szocialista kongresszus* megtiltotta a szocialista miniszereknek, hogy a jobboldalnak újabb engedményeket tegyenek. Ennek ellenére a megszavazott alkotmány a francia tőke érdekeit védi és a francia kisebbség politikai hegemóniáját biztosítja.

Ez persze a baloldali éles kritikáját váltja ki, amelyet még csak öregbít *Franciaország* magatartása a német ipari termelési nívó emelése kapcsán. A kommunisták szerint *Franciaországnak* a novemberi négyhatalmi értekezletre kellett volna támaszkodnia, ehelyett *Bidault* alkudozni próbált *Washingtonnal* és *Londonnal*. Most, ahogy a *Liberation* írja, *Franciaországot* az a veszély fenyegeti, hogy két szék között a pad alá esik: Kelettől elvágja magát, Nyugatról pedig nem kap komoly segítséget.

Az élelmezési helyzet is válságos, mert amíg *Németország* nyugati zónája kétmillió tonna tenerengtúli gabonát kap, addig *Franciaország* csak 825.000 tonnát. Ezért a *francia* kenyéradagot 200 gr-ra kell akkor *leszállítani*, amikor *nyugatnémetországi* adag 500 gr-ra való *emelkedéséről* tárgyalnak. Az *árindex* augusztus hóban 23%-kal, a *bankjegyforgalom* az utolsó héten 13 milliárd frankkal emelkedett.

Ilyen körülmények mellett nem csodálható, hogy a francia szakszervezeti szövetség felhívására a *tüntetők* milliós tömege vonult fel a *Mars*-mezőn, tiltakozva a kormány gazdaságpolitikája ellen. A tüntetők *Ramadier* lemondását, a közélelmezési, pénzügyi és gazdasági válság sürgős orvoslását, a francia külpolitika alapvető újjászervezését követelték. *Párisban, Rouenben, St. Qentinben* és *Lyonban* nagy sztrájkok voltak. A parlamentben a *bizalmi kérdés* felvetésénél 21-en szavaztak a kormány mellett, 18-an ellene, 5 tartózkodott a véleménynyilvánítástól.

Igy a *válság nem oldódott meg*, csupán eltolódott, mert a nemzetgyűlést november 13-ig elnapolták. Az addig eltelő idő sem lesz valami nyugodt, mert jelenleg két megyében is *általános sztrájk* van és folynak az októberben megtartandó *községi választások* előkészületei is. A kiút — *Duclos* képviselő megállapítása szerint — új és valóban demokratikus kormányzás, amely képes megmenteni Franciaországot, biztosítani jövőjét és függetlenségét.

MAGYARORSZÁG.

Az országgyűlési képviselőválasztások előzetes sajtója majdnem egyértelműen *bizakodó* volt. A *Daily Tedegraph* szerint a választások híven fogják tükrözni a nép akaratát. A *New York Herald Tribune* azt írja, hogy a magyar dolgozók nagyszerű eredményeket értek el az újjáépítésben és a nép nagy többsége támogatja a jelenlegi rendszert. A *Daily Worker* megállapítja, hogy a külföldi tudósítók beutazása elé nem gördítettek akadályt és a hatóságok minden intézkedést megtettek arra, hogy visszaélések ne történhessenek. Az amerikai *Columbia Radio* leszögezi, hogy Magyarországon nincs terror, nem igazak a tömeges bebörtönzésről szóló hírek sem. A választójoggal bírók száma növekedett. A kommunistáknak nincs semmi előnyük, az oroszok

nem akarnak beleszólni a választásokba. A *New Statesman and Nation* azt jósolja, hogy a választás eredménye nagy baltatolódás lesz.

Mindezen vélemények ellenére az USA *„komoly aggodalmának"* adott kifejezést amiatt, hogy a választási előkészületekben, véleménye szerint, nagyarányú visszaélések történtek. Éspedig: 1. a kisebbségi kommunista párt beleavatkozott más pártoknak azon törekvésébe, hogy listájukat szabadon állítsák össze. 2. A kommunista irányítás alatt lévő választási szervek átlátszó és törvénytelen ürügyekkel tömegesen vonták meg a polgároktól a választójogokat. 3. A vádak, amelyeknek alapján a választópolgárokat joguktól megfosztották, sokszor kómikusak (zsidó polgárokat nyilas múlttal vádolnak).

A tájékoztatásügyi miniszter *válaszában* közölte, hogy a kommunistapárt választási listáját *csupán udvariasságból* küldötte meg a többieknek, hogy az esetleg kifogásoltakat törölhesse. A választási bizottságok *nincsenek kommunista irányítás* alatt, bennük négy koalíciós és egy ellenzéki párt van képviselve, a névjegyzékek felülbírálásába pedig *semilyen állami szervnek beleszólása nem volt.* Maga *Dinnyés* miniszterelnök állapította meg, hogy ha történtek is kisebb hibák az összeírásnál, ezeket a törvények fogják reparálni. Az az állítás, hogy a kizárások elérik a 70%-ot, *teljesen komolytalan,* sőt máris 129.326 szavazóval van több, mint 1945-ben. Az összeírásokat jogilag járatlan polgárok végezték, a kizáró okok egyébként is csak számmal voltak megjelölve, ami *könnyen adott alkalmat az összecserélésre.* Mindezek alapján az az egész amerikai nyilatkozatot az *alaptalan általánosítások* tömegének kellett nyilvánítani.

Közvetlen a választások előtt érkezett híre annak, hogy a *Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége* rendeletet hozott a Magyarországgal kötött *békeszerződés ratifikálásáról.* Ennek következményeképpen a szovjet csapatokat 90 napon belül kivonják, a letétbehelyezéstől számított 10 napon belül megszűnik a Sz. E. B. További másfél évig még a 3 nagyhatalom követeiből alakult bizottság ellenőrzi a békefeltételek megtartását. *A békeszerződések kölcsönös letétbehelyezése Párisban és Moszkvában szeptember 15-én este 8 órakor történt meg. Ezzel a békeállapot bekövetkezett az egész világon.* Az *Izvesztija* szerint a szövetséges hatalmaknak most az a feladatuk, hogy a *legnagyobb támogatást* nyujtsák Németország volt csatlósainak abban, hogy *mielőbb beléphessenek az UNO-ba.* Ezt a véleményt *Magyarország* annál is inkább teljes mértékben helyeselheti, mert legutóbb *Magyarországnak* az *UNO*-ba való bejutását szavazás-technikai okokból a két angolszász nagyhatalom akadályozta meg.

Az augusztus 31-én megtartott választások végeredményeként MKP-ra esett 1,113.050 szavazat után (22.27%) 100 mandátumot, a KGP-ra 769.763 szavazat után (15.4%) 68, a SzDP-ra 744.641 szavazat után (15.9%) 67, a NPP-ra a 415.465 szavazat után (8.4%) 36, Schlachta a 69.536 szavazat után (1.4%) 4, a DNP 820.453 szavazat után (16.5%) 60, Pfeiffer 670.547 szavazat után 13.6% 49, a MRP 84.169 szavazat után (1.7%) 6, Balogh a 260.420 szavazat után (5.3%) 18, a PDP-ra 50.254 szavazat után (1%) 3 mandátumot kapott. Így a *Függetlenségi Front* pártjai a szavazatok 60.4%-át elnyervén, *abszolut többséget* szereztek.

A választás a *legteljesebb nyugalomban és tisztaságban folyt le,* amelyet csupán az úgynevezett „kéklappal" elkövetett többszöri szavazás zavart meg néhány helyen. Ebben a jelek szerint több párt vett részt, azonban a kettős szavazás száma szakértők szerint nem lehet több 20.000-nél, ami a leadott 4,998.338 érvényes szavazatot tekintve, nem számottevő. Amint a *Le Peuple* írja, ha voltak is rendellenességek,

ezek a végeredményt rendkívül csekély mértékben befolyásolhatták. A választásokon a szavazásra *jogosultak 94%-a szavazott,* ami rombadöntötte a hazaáruló Nagy Ferenc azon törekvését, hogy a választók széles tömegeit távoltartsa a választásoktól, a választások „antidemokratikus voltát" bizonyítandó.

A *Times* szerint a magyar választás a *legnyugodtabb* volt az összes *délkelet-európai* választások között; a szabálytalanságokat felfedezésük után azonnal kiküszöbölték. A *L'Humanité* megállapítja, hogy a választások szabadságát bizonyítja az a tény, hogy az 1945-ben nem is létező Demokrata Néppárt a szavazatok 14%-át kapta meg. Az amerikai külügyminisztériumot az bosszantja, hogy *Magyarországot* nem sorolhatja gyarmati placai közé. A *Le Monde* úgy véli, hogy az ellenzék sikere az eredmény kifogástalanságáról tanuskodik.

A választás *több meglepetést* hozott, így a szociáldemokrata és kisgazda szavazatok visszaesését, a *Barankovics*-párt váratlan előretörésével párhuzamosan. A szociáldemokrata párt sorait *Peyer* kiválása megritkította, míg a Kisgazdapártból a jobboldal vált ki és más pártokban helyezkedett el. A legérdekesebb azonban a *Barankovics-párt* nagy szavazatmennyisége, ami annyival is feltűnőbb, mert a párt nem idősebb nyolc hétnél. Tekintve, hogy Barankovics pártját modern katholikus párttá akarja tenni, valószínű, hogy különösen vidéken az egyházzal kapcsolatos körök támogatását élvezte. *Pfeiffer* pártja, mely még nevéből is száműzte a demokrata jelzőt, áll ma a parlamenti mezőny szélsőjobbszárnyán. *Peyer,* miután a mandátumok elosztása kérdésében Zsolttal összekülönbözött, a Radikális pártból kilépve, valószínűleg szakadár szociálistapártot szándékozik alapítani.

A koalíció a továbbiakban is fennmarad, a miniszterelnök személyéről a nemzetgyűlés politikai bizottsága dönt. A miniszteri tárcák száma előreláthatólag néggyel kevesebb lesz, mint eddig.

Az általános helyzettel kapcsolatosan a *Daily Worker* azt írja, hogy a MKP figyelemreméltó sikere kellemetlen meglepetés a *Magyarországon* még mindig erős reakcióra, továbbá a budapesti angolszász misszíókra. A *Combat* megállapítja, hogy a helyzet sokkal egészségesebb, mint 1945-ben, mert jelenleg a reakció a koalíción kívül van. Ami a szociáldemokrata miniszterek lemondását illeti, a *Franc Tireur* nem hiszi, hogy Szakasits követi Ramadiert és hogy a magyar szociáldemokraták vállalkoznának a francia szociáldemokraták szerepére. A *Times* rámutat arra, hogy sok tekintetben a magyar parlament képe tisztább, mint két évvel ezelőtt. A *Ny. Dag* vezércikkében támadja a polgári sajtót, mert a magyarországi választások kapcsán helyt adott az amerikai szenzációhajhászásnak.

A kibontakozásra vonatkozóan tárgyalások folynak a két munkáspárt, a kisgazdák és parasztpárt között. Híre érkezett a kisgazdák és Baloghék együttműködésre irányuló tárgyalásainak is.

A legfontosabb feladat most a választások eredményein alapuló következetes demokrata kormány megalakítása, amelynek mint az első független demokratikus kormánynak, haladéktalanul hozzá kell fognia az építőmunkához.

Lóránt Imre

RÖVID HIREK

A háború elsodorta lóállományunk legjavát. A felszabadulás első napjától kezdve néhány lelkes lovastisztünk azonnal nekilátott a honvédség megmaradt lóanyagának számbavételéhez. A honvédség kezelésébe visszakerült lovak legjavából válogatták össze az 1948. évi olympiai lovasmérkőzések reménységét. Az olympiai mérkőzésekre kiírt lovasszámok között szerepel a katonaló összetett versenye, nemzetközi nyelven „Military". Ez a versenyszám lótól és lovastól a legnagyobb erőkifejtést, ellenállóképességet, szívet, tüdőt és izmokat kíván. Itt igazolja be legjobban mind a ló, mind a lovas küzdeniakarását és tudását.

A honvédelmi miniszter érkezése a Kossuth Akadémiára

A lovak előkészülete terén elért eredmények azért is biztatók, mert a július utolsó napjaiban Örkénytábor környékén lezajlott selejtező mérkőzések igen szép eredménnyel záródtak. Valamennyi elindult ló végigment a nehéz pályán, azon a pályán, amelyen a békeévekben készültek legjobb lovaink és lovasaink a nemzetközi mérkőzésekre.

A mostoha viszonyok dacára ma már biztosan remélhetjük, hogy lovasaink és tervszerűen edzett lovaink a nemzetközi viadalban oly nemzetek között is jól meg fogják állni helyüket, amelyeket a háború puszításától megkímélt.

Az első izotop szállítmányt útnak indították Ausztráliába. Az első külföldre szóló rádió-izotop küldeményt most indították útnak az Oak-Ridge-i laboratóriumból Ausztrália felé. Ezt a 20 millicurio egységet tartalmazó Foszfor 32 küldeményt vérkeringési zavarok gyógyítása céljából történő felhasználásra a Melbournei Röntgen és Rádió Laboratórium vette meg. A küldeményt a sanfranciscoi ausztráliai főkonzul

veszi át az amerikai szervektől és küldi tovább Ausztráliába légi úton. Közben a tudományos világ számos képviselője igen nagy elismeréssel emlékezett meg arról a körülményről, hogy az Egyesült Államok rádió-izotopokat bocsát a tudományos kutatás rendelkezésére. A béke e fegyvereinek rendelkezésére bocsátása — mondotta Lord Inverchapel — újabb bizonyítéka az Egyesült Államok eltökéltségének, hogy teljesíti azokat az erkölcsi kötelezettségeket, melyek rá, mint nagyhatalomra, hárulnak. (U. S. Bulletin.)

Szent Jobb körmenet a Hősök-terén

Szovjet javaslat az Egyesült Nemzetek fegyveres erejének létszámára. Most hozták nyilvánosságra a Szovjetunió javaslatát arra vonatkozóan, hogy milyen létszámú fegyveres erőt kell az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának rendelkezésére bocsátani. Az Egyesült Nemzetek vezérkari bizottsága elé terjesztett orosz javaslat majdnem azonos a korábban beterjesztett brit javaslattal, azzal a különbséggel, hogy a szovjet javaslat nem tesz említést csatahajókról, vagy repülőgép-anyahajókról. Az amerikai javaslat legtöbb pontban jelentősen magasabb, mint a szovjet javaslat.

Franciaország, Nagybritannia és az Egyesült Államok javaslataikat múlt júniusban terjesztették elő és Kína a brit javaslat mellett foglalt állást. A Szovjetunió ebben az időpontban nem tett javaslatot.

A most előterjesztett szovjet javaslat szerint az öt nagyhatalomnak kezdeti lépésként 12 szárazföldi hadosztályt, 1200 repülőgépet (köztük 600 bombázót és 300 vadászrepülőgépet), 5—6 cirkálót, 24 torpedórombolót, 24 aknaszedőt, 12 tengeralattjárót és 24 kísérő hajót kellene a Biztonsági Tanács rendelkezésére bocsátani.

Franciaország és az Egyesült Államok becslése szerint az Egyesült Nemzeteknek szüksége van a fentieken kívül 3 csatahajóra és 6 cirkálóra, Kína szerint pedig 2

Honvéd díszkíséret a Szent Jobb-körmeneten

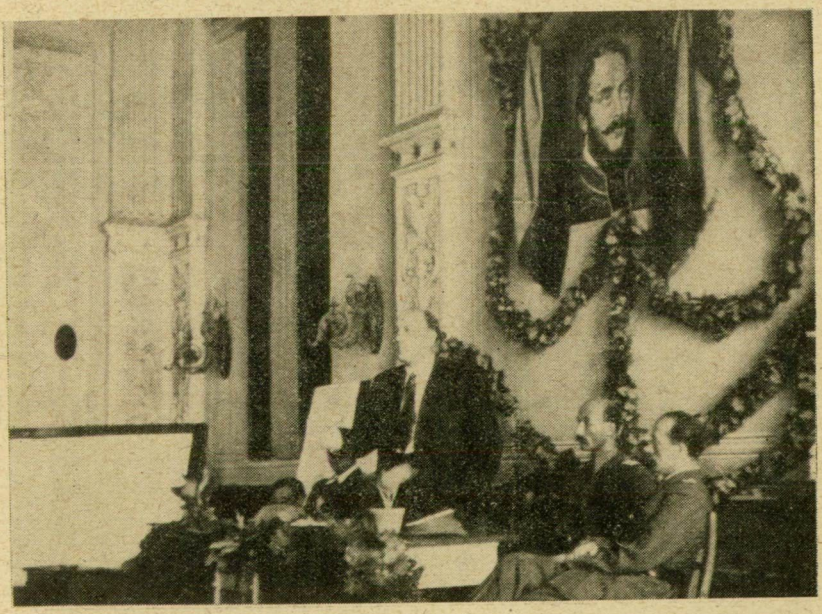

A miniszterelnök és honvédelmi miniszter megnyitó beszédét tartja a Kossuth Akadémiában

csatahajóra és 4 cirkálóra. Az amerikai javaslat 20 szárazföldi hadosztályról, 3800 repülőgépről (a szállítórepülőgépek beszámítása nélkül) szólt. Az Egyesült Államok ezenkívül a fentieknél több torpedóromboló és tengeralattjáróra tett javaslatot. A vezérkari bizottság megfontolás tárgyává teszi ezeket az ideiglenes javaslatokat és további kísérletet tesz az ellentétek kiküszöbölésére, miután a nagyhatalmak javaslatai mind a haderő nagysága, mind pedig az Egyesült Nemzetek biztonsági erejének felhasználását irányító elvek tekintetében eltérnek egymástól. (Reuter.)

A görögországi polgárháború. A görög demokratikus hadsereg rádióállomása szeptember 4-én este közölte a demokratikus hadsereg ruméliai vezérkara csapatainak hadműveleteiről szóló jelentését. A jelentés szerint a ruméliai vezérkar csapatainak a mult hónap utolsó tíz napja alatt sikerült kiterjeszteniök a hadműveleteket Görögország nyugati vidékeire is és a támadás folyamán elfoglalták az egész Panatolikon hegyláncot, felszabadították e vidék igen sok községét. A panatolikoni falvak lakosai tömegével léptek be a demokratikus hadsereg soraiba. A szabadságharcosok élcsapatai már eljutottak Agrinion városa előteréig.

Augusztus harmadik harmadában a ruméliai vezérkar csapatai résztvettek a központi vezérkar kombinált operatív tervének végrehajtásában és számos községet foglaltak el Aperandion, Ebritánia és Valta vidékén.

Augusztus két utolsó harmadában a ruméliai vezérkar csapatai sikeres támadó hadműveleteket folytattak és azok eredményeképpen elfoglalták Kuriaka, Hoszti, Kukri, Monasztiri, Ano-Szurti, Rimitiri, Katoszi, Dombrela és Korona falvakat a Helikon környékén.

A jelentés rámutat arra, hogy a lakosság mindenütt lelkesen fogadta a partizánokat és tömegesen lép be a demokratikus hadsereg soraiba.

A szabadságharcosok rádióállomása közölte, hogy a demokratikus hadsereg csapatai elfoglalták Alisztrati városát, amely Szeffa vidékén terül el. A városért folytatott harcokban teljesen tönkrevertek egy csendőrosztagot és egy monarchista-fasiszta „önvédelmi osztagot".

A demokratikus görög hadsereg rádióállomása hosszabb jelentést közöl a görög kormánycsapatok fosztogatásairól, amelyeket a falvakban követnek el.

A monarchofasiszta katonaság — mondja a jelentés — a vezérkar utasítására fosztogatja a falvak lakosságát. Elviszik az élelmiszert, a barmokat, sőt még a ruhaneműt is. Kényszerítik a parasztokat, hogy élelmezzék őket, mert a monarcho-fasiszta hadsereg élelmezési tisztjei a feketepiacon adják el azokat az élelmiszereket, amelyeket a katonaság közötti kiosztásra kapnak.

Hogy a monarcho-fasiszták a parasztokat hogyan fosztják ki, az a legjobban kitűnik egy utasításból, amelyben felsorolják, mi mindent kell a község lakosságának a hadsereg élelmezésére átadni. Hangoztatja az utasítás, amennyiben az előírtakat nem teljesítik, a csendőröknek adják át a község lakosait, a falut pedig ágyúzni fogják. (Tass.)

A holland hadiflotta Szumátra partjainál flottamozdulatokat hajt végre. A hollandok csapatokat akarnak partratenni a sziget északnyugati részén. Amint a továbbiak során közlik, a holland csapatok nagyarányú hadműveleteket indítottak Paembang vidékén. (Tass.)

A budapesti őrzászlóalj zászlószentelése a Honvédelmi Minisztérium udvarán

Az őrzászlóalj átveszi a zászlót

Az Egyesült Nemzetek vezérkari bizottságának munkája. Newyorkból jelenti a Tass: Az Egyesült Nemzetek Szervezete titkársága bejelentette, hogy a vezérkari bizottság hivatalos közleménye szerint augusztusban folytatták a fegyveres erők kérdésének megvitatását, amelyeket a Biztonsági Tanács rendelkezésére kell bocsátani. A vezérkari bizottságban résztvevő öt állam különböző javaslatainak alkalmazása és végrehajtása végett albizottságot küld ki. A vezérkari bizottság már megvitatta a szárazföldi haderők kérdését és jelenleg a haditengerészeti erők problémájával foglalkozik. (U. S. Bulletin.)

A Consolidated Voultee B—36, a B—29 repülőerőd továbbfejlesztése. A gép az első próbalepülést mult év augusztusában végezte. A próbarepülésen a gép megfelelt és az amerikai hadsereg nagyobb mennyiségre adott rendelést 1949 közepéig. A kísérletezési munkák 20 millió dollárba kerültek. A gép hossza 50 m, szárnytávolsága 71 m. A B—36-ot hat léghűtéses, 28 cilinderes Pratt & Whitney Wasp Major motor hajtja. A hat motor együttesen 18.000 lóerőt szolgáltat, ami öt mozdony teljesítményének felel meg. A B—36 95.000 liter üzemanyagot szállít magával; ez hajtóanyagban annyi, amellyel egy közepes autó tizenhatszor tudja körüljárni a földet. A gép 33 tonna bombaterhet tud magával szállítani. Szolgálati magassága 12.000 méter (a B—29-é 10.000 m volt), 4.5 tonna terheléssel 16.000 km távolságot repülhet. A B—36 térfogata 540 m³, ami három ötszobás háznak felel meg. A bombák 370 m³ területet foglalnak el, ami három vasúti kocsi befogadóképessége. A legénység két fülkében helyezkedik el, amelyeket állandó egyenletes légnyomás alatt tartanak s amelyeknek össztérfogata 118 m³. Az eljegesedés ellen a gép óránként 1,250.000 kalória kilogramm meleget állít elő, amely melegmennyiség elegendő volna 0 fok hőmérséklet alatt egy 600 szobás szálloda egy óráig való fűtésére. A legénységi fülkéket 26 m hosszú cső köti össze, ami ugyancsak egyenletes lényomás alatt van tartva s amelyen keresztül a legénység hanyatfekve egy kis kocsi segítségével közlekedik. (Neue Zürcher Zeitung.)

A holland—indonéz háború a Biztonsági Tanács előtt. A Biztonsági Tanács újból minden eredmény nélkül vitatta meg az indonéziai kérdést. Az Egyesült Államok és más országok képviselői kiegészítő javaslatokat terjesztettek elő. Az augusztus 22-i ülésen a korábbi javaslatok közül már csak egyet kellett megvitatni: Ausztrália határozati javaslatát, amely szerint bizottságot kell alakítani abból a célból, hogy a Biztonsági Tanács e bizottságon keresztül ellenőrizze a hadműveletek beszüntetésére adott parancs végrehajtását, hogy a konfliktus megoldásában közvetítő szerepet töltsön be.

Gromiko, a Szovjetunió képviselője kijelentette: az eddig folytatott tárgyalások bebizonyították, hogy egyes országok képviselői hajlandók egyetérteni az indonéz köztársaság ellen háborút indított holland kormány álláspontjával.

A kínai, ausztráliai és amerikai javaslat elfogadhatatlan, mivel elfogadása azt jelentené, hogy a Biztonsági Tanács önként lemond a kérdés megoldásáról. Gromiko továbbá kijelentette, hogy a szovjet delegáció nem fogadhat el olyan javaslatot, amely arra irányul, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete és a Biztonsági Tanács megkerülésével e kérdés megoldását 2—3 állam kezébe tegye. (Tass.)

A holland légierő az indonéz polgári lakosságot támadja. Az indonéz köztársasági kormány táviratot intézett a Biztonsági Tanácshoz, amelyben felsorolja, hogy holland részről hányszor támadtak az ellenségeskedések megszüntetése óta.

Military verseny Örkénytáborban. Az akadály fölött Butykay százados

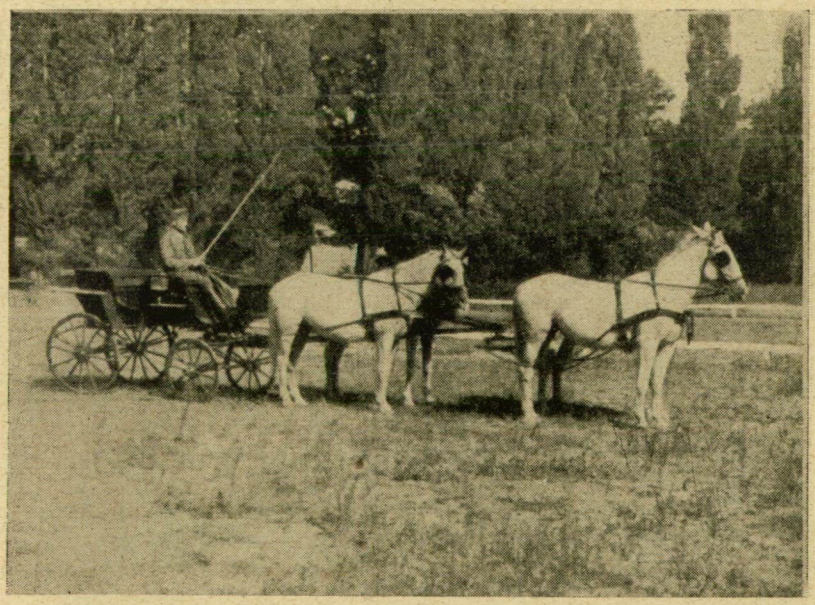

Négyesfogat Örkénytáborban

A távirat hangoztatja: a holland légierő többször géppuskázta a polgári lakosságot szállító vonatokat, majd tiltakozik az ellen, hogy a hollandok nagyszabású háborúra készülnek és rámutat a holland részről foganatosított csapatszervezésekre. Végül kéri, küldjön ki a Biztonsági Tanács vizsgálóbizottságot az indonéz helyzet kivizsgálására.

Amerika a Sarkvidéken. A moszkvai rádió ismerteti Glimin, a „Pravda" szemlefírójának fejtegetéseit Amerika sarkvidéki terjeszkedéseiről. Glimin utal arra az amerikai igyekezetre, hogy Kanadában, Izlandon és a skandináv államokban katonai támaszpontokat szerezzen.

Az amerikai katonai kormányzat a sarkvidéki terjeszkedés főtámaszpontjául Alaszkát választotta. Adatokkal igazolja a szemlefíró, hogy az amerikai terjeszkedési vágy főleg Izland szuverénitása ellen irányul. Ebben a most már önálló köztársaságban az amerikaiak az izlandi nép akarata ellenére továbbra is megtartották a rejkjaviki katonai repülőteret és ellenőrzik a sziget legfontosabb iparágait. Hasonló veszély fenyeget Grönlandon is, ahol az amerikaiak nem akarják megszüntetni a háború folyamán kiépített katonai támaszpontjaikat.

De a sarkvidéki amerikai térhódítási politika sugalmazói nem érik be Izlanddal és Grönlanddal, hanem kezüket már Norvégia és Svédország felé is nyujtogatják. Ezekben az országokban az amerikai monopolőke mindjobban terjeszkedik a gazdasági életben és mind több amerikai sajtóhang követeli ezekben az országokban amerikai repülőtámaszpontok létesítését. (Pravda.)

Szerkesztőbizottság:
Kuthy László altábornagy, Sólyom László vezérőrnagy, Illy Gusztáv vezérőrnagy, Beleznay István vezérőrnagy.

Felelős szerkesztő: Dezsényi Miklós ezredes.
Felelős kiadó: Dr. Juhászi Imre alezredes.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Honvéd-utca 28., II. emelet 24. szám.

Ladányi-nyomda (azelőtt Madách-nyomda), Budapest, IX., Lónyay-utca 18/b. szám.
Nyomdaigazgató: Ladányi Antal.

Olvasóink szíves figyelmébe

1. A Honvéd szívesen fogad munkatársul mindenkit, aki olyan színvonalú dolgozattal keresi fel, amely a katonai szolgálat bármely ágazatában a tudás növelésére alkalmas.

2. Valamely dolgozat közzététele nem jelenti egyben azt, hogy tartalmával a szerkesztőség is mindenben egyetért.

3. A dolgozatok a szerkesztőség címére küldendők.

4. A kézirat lehetőleg géppel, a papírlapnak csak egyik oldalára írandó.

5. A dolgozatok tömör fogalmazásban, lehetőleg rövidek legyenek. Bőbeszédű, terjengős kéziratot érdemleges elbírálás nélkül visszaküldünk. Egy-egy dolgozat terjedelmének legfelső határa elvileg 5 gépírásos oldal, irodai íven oldalankint 33 sorral és 3 cm lapszéllel. A terjedelembe az esetleges ábrákat, vázlatokat, táblázatokat stb. beleszámítjuk.

6. Mivel a Honvéd olvasói között nemcsak hivatásos katonák, hanem polgári egyének is vannak, akik a katonai ügykezelés szabályait nem ismerik, ennélfogva a kéziratokban semmiféle rövidítést, tehát a szolgálatilag alkalmazható rövidítéseket sem szabad használni. Amelyik kéziratban mégis volnának rövidítések, azt szerzőjének, érdemleges elbírálás nélkül, átjavítás végett visszaküldjük.

7. Kívánatos, hogy a dolgozathoz ábrák (fénykép, vázlat stb.) is tartozzanak. E téren azonban nem lehet túltengés. A szerkesztőség fenntartja azt a jogát, hogy az ábrák közt válogasson.

8. Az ábra, kép, vázlat stb. olyan kivitelben küldendő be, hogy arról klisét lehessen készíteni. Vázlatokat külön fehér papírra vagy oleatára és tussal kell rajzolni. Színes vázlatokat nem közlünk.

9. Ha valamely ábra, vázlat stb. céljainknak nem felel meg, akkor azt vagy a szerző költségére újból rajzoltatjuk, vagy elhagyjuk, s ha az elhagyás által a dolgozat vesztene érthetőségéből, akkor annak a közlése is elmarad.

10. A vázlatok szövegvázlatok legyenek. Külön vázlatmellékletek közlését mellőzzük.

11. Névtelen, vagy álnév alatt beküldött dolgozat semmi körülmények között sem számíthat közlésre.

12. A Honvéd hasábjain közölt mindegyik dolgozat szerzője tiszteletdíjban részesül. Eredeti munka tiszteletdíja nyomtatott oldalankint 20 forint.

Fordításért nyomtatott oldalankint 5 forint, más munkából idézett szövegért nyomtatott oldalankint 2 forint tiszteletdíj jár.

13. A beküldött kéziraton feltüntetendő az a postacím, ahova a szerző a tiszteletdíj küldését kívánja.

14. Mindennemű érdeklődés, írásbeli közlés stb., szóval mindaz, amit valaki a szerkesztőség vagy a kiadóhivatal tudomására akar hozni, a Honvéd minden egyes példányának utolsó oldalán feltüntetett címre küldendő.

15. Az előfizetők esetleges postacímváltozásai a kiadóhivatallal haladéktalanul közlendők, nehogy a folyóirat rendszeres küldésében zavar támadjon. Ilyen esetben kérjük mindig a régi címet is bejelenteni. A példányoknak az azonnali bejelentés elmulasztásából eredő elkallódásáért nem felelünk.

16. A szerkesztőség és kiadóhivatal minden hétköznap 9—14 óráig áll az ügyfelek rendelkezésére.

17. A Honvéd csakis olyan könyveket ismertet, amelyeknek egy példányát a szerző vagy a terjesztő a szerkesztőségnek beküldi.